

Die cierheit der gheestelijker brulocht

Jan van Ruusbroec

editie J.B. Poukens en L. Reypens

bron

Jan van Ruusbroec, 'Die cierheit der gheestelijker brulocht'. In: Instituut voor Nederlandse Lexicologie (samenstelling en redactie), *Cd-rom Middelnederlands*. Sdu Uitgevers/Standaard Uitgeverij, Den Haag/Antwerpen 1998

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/ruus001diec01_01/colofon.htm

© 2002 dbnl / J.B. Poukens & L. Reypens

Die geestelike brulocht

‘SIET, DE BRUDEGOM COMT; GAET UTE HEM TE ONTMOETE’. Dese woorden bescrivet ons Sinte Mateus de evangeliste. Ende Cristus spracse te sinen jongheren ende tot allen menschen in eene ghelijckenisse datmen leset vanden maegden. Dese brudegom es Cristus, ende menschelijcke natuere dat es de bruyt, die God ghemaect hevet toe den beelde ende toe de ghelijckenisse Sijns selfs. Ende Hi hadse gheset inden beghinne in die hoochste stat, ende in die soonste ende in die rijcste ende in die weldichste van eertrijcke, dat was inden paradise. Ende Hi hadde haer onderworpen alle creatueren, ende Hi hadse gheciert met gracien, ende hadde haer ghegeven een ghebot, datse met ghehorsamheyden hadde moghen verdienen ghestadicht ende ghevest te werdene met haren Brudegom in eeuwigher trouwen, ende nummermeer te vallene in eenigher swaerheit oft in eenighe zonde. Doe quam een scalc, die viant van der helle, die dit beneet, in eens serpens ghelijcke dat behendich was, ende bedroech dat wijf, ende si beyde bedroghen den man, daer die natuere te male in bestoet. Ende hi ontscaecte die natuere, die bruyt Gods, met valschen rade. Ende si wert verdreven in een vrent lant, arm ende alindich, ende ghevaen ende bedruct ende beseten van haren vianden, alse nummermeer te lande nocte soenen te comene. Maer doet Gode tijt dochte, ende Hem dies doghens sire gheminder ontfaermde, doen sandt Hi sinen eenghebornen Sone in eertrijcke en eene rijckelijcke sale ende in eenen gloriosen tempel, dat was die lichame der maghet Marien. Daer trouwede Hi dese bruyt, onse natuere, ende vereenichde met sinen Persone vanden puersten bloeden der edelre Maghet. Die priester die de bruyt

trouwede, dat was die Heilighe Gheest. Die inghel Gabriel dede die ghebode. Die gloriose Maghet gaf dat consent. Aldus hevet Cristus onse ghetrouwe Brudegom met Hem vereenicht onse natuere, ende hevet ons ghevisiteert in vremden lande, ende gheleert met hemelschen seden ende met volcommenre trouwen. Ende Hi hevet gheaerbeydt ende ghestreden als een kimpe jeghen onse vianden, ende Hi hevet dat ghevanckenisse te broken, ende den strijt verwonnen, ende onse doot ghedoot met sire doot, ende ons ghelost met sinen bloede, ende ghevrijt inder doopen met sinen watere, ende rijke ghemaect met sinen sacramento ende met sinen gaven, op dat wij ute gaen met allen duegden, als Hi spreect, ende Hem ontmoeten in die sale der glorien, ende Sijns ghebruken zonder inde inder eewicheyt. Nu spreect die meester der waerheyt Cristus: 'SIET DE BRUDEGOM COMT, GAET UTE HEM JEGHEN'. In desen woorden leert ons Cristus onse minnaere iij dinghe. Inden eersten ghevet Hi een ghebodt in dien dat Hi spreect: 'SIET'. Die blint bliven ende dit ghebodt versuemen, die sijn alle verdoemt. Inden anderen worde toent Hi ons wat wij sien selen, dat es: die TOECOMST dies Brudegoms. Ten derden male leert Hi ons ende ghebiedt wat wij doen sullen, in dien dat Hi spreect: 'GAET UTE'. Inden vierden worde, daer Hi spreect: 'JEGEN HEM', bewijst Hi ons profijt ende orbore al ons wercs ende al ons levens, dat es: een minlijc ontmoet des Brudegoms. Dese worde wille wij dieden ende ontbinden in drien manieren. Inden eersten, na ghemeynre wijs, van eenen beghinnenden leve dat heetet een werkende leven, dies alle menschen noot es die behouden willen sijn. Ten anderen male willen wij dese selve woorden ontbinden van eenen innighen verhavenen begheerlijcken leven, daer vele menschen toe comen overmids doghede ende de gracie Gods. Ten derden male willen wijse verclaren van eenen overweselijcken godscouwenden levende, dat luttel menschen ghereyken in deser wijs ochte ghesmaken connen, overmids hoocheyt ende edelheyt des levens.

Nu dan vanden eersten. Cristus die Wijsheyt dies Vaders spreekt ende hevet ghesproken, inwendichlijcke na sijn godheyt, van Adaems tijde allen menschen toe: 'SIET'. Ende des siens es noodt. Nu merket met ernste: soe wie dat sien sal lijflijcke ochte gheestelijcke, daer toe behoren drie dinghe.

Dat eerste, sal die mensche lijflijcke sien van buyten, soe moet hi hebben utwendich licht des hemels, ochte ander materilijc licht, dat dat middel, dat es de locht, verclaert werde daer men doet sien sal. Dat ander es eene vrije willicheyt, dat hi late die dinghen herbeelden in sine oghen die hi sien sal. Dat derde es, dat die instrumente, die oghen, ghesont sijn ende sonder vleckes, alsoe dat die grove lijflijcke dinghe subtijlijcke daer in herbeelden moghen. Ghebreect den mensche een van desen drien, hem faelgiert sijn lijflijcke sien. Van desen siene en willen wij niet meer spreken, maer van eenen gheestelijcken, overnatuerlijcken siene, daer alle onse zalicheyt in gheleghen es.

Wie dat oovernatuerlijc sien sal, daer toe behoren drie poente, dat es: licht der gracie Gods, ende een vrije toeghekeert wille, ende een ombesmette consciencie van dootzonden.

Nu merct dan: want God eene ghemeyne goet es, ende want sine grondelose minne ghemeyne es, hier omme ghevet Hi sine gracie in twee manieren: die voerlopende gracie, ende die gracie daermen in verdient eewich leven. Die voregaende gracie die hebben alle menschen ghemeyne, heydene ende Joden, goede ende quade. Overmids sine ghemeyne minne die God hevet tot allen menschen, soe hevet Hi sinen name ende verlossnisse menschelijcker natueren doen prediken ende openbaren in allen inden van aertrijcke. Die keeren wilt, hi mach bekeeren. Alle die sacramente, beide des doepsels ende die ander sacramente, sijn ghereet allen menschen die se ontfaen willen, yghewelc na sinen behoeven. Want God wilt alle menschen behouden, ende niemenne verliesen. Want inden daghe des oordeels en sal hem niemen beclaghen moghen hem en si ghenoech ghedaen, hadde hi willen keeren. Hier omme es God een ghemeyne schijn ende een ghemeyne licht dat verlichtet hemelrijcke ende eertrijcke ende yghewelken na sine noot ende na sine weerde. Al es God ghemeyne, ende al schijnt die zonne ghemeyne op alle boeme, menich boem blivet doch zonder vrucht, ende sulc boem draghet welde vrucht, te cleynen orborre der menschen. Daer omme pleghet men de boeme te versnidenne ende te potene met rijseren van vruchtbarighen boemen, op datse goede vrucht draghen van goeden smake ende orborlijc den menschen. Een vruchtbarigh rijc dat comt uten levenden paradise dies eewichs rijkes, dat es dat licht der gracie Gods. Engheen werc en mach smakelijc oft orborlijc sijn den menschen, het en wasse tute desen rijse. Dit rijc der gracie Gods dat den mensche bevallijc maect Gode, daermen in verdient eewich leven, dat wert allen menschen gheboden, maer het en wert in allen menschen niet geplandt. Want si en willen die wiltheit haers boems niet af sniden, dat es, onghelove, ochte een vekeert

onghehorsam wille totten gheboden Gods. Maer sal dit rijs der gracie Gods in onse ziele gheplant werden, daer toe behoren van noode drie dinghe: die voerlopende gracie Gods, ende een vri toeghekeert wille, ende een suvere conziencie. Die voergaende gracie die ruert alle mensche, want die ghevet God. Maer vrijen toekeer ende suveringhe der conziencien die en gheven alle menschen niet, ende daer omme ontblivet hem de gracie Gods daer si in verdienen soudent eewich leven.

Die voergaende gracie die ruert den mensche van buyten ofte van binnen. Van buyten in siecheiden, ochte in verliesene van uutwindighen goede, van maghen ochte van vrienden; ochte met openbaerre scanden; ochte hi wert beruert in predicaden, ochte in goeden exempelen van den heylighen ochte van goeden menschen, van haren woorden ochte van haren werken, dat hem de mensche bekinnende wert. Dit es dat rueren Gods van buyten. By wilen wert oec de mensche beruert van binnen, in herdinckene der pynen ende des doghens ons Heeren, ende dies goeds dat hem Good ghedaen heeft ende alle menschen; oft in aensien sijnder zonden, cortheyt des levens, vreesse der doot ende vreesse der hellen; eeuwighe pine der hellen, ende eeuwighe vroude des hemelrijcs, ende datten God ghespaert hevet in sine zonden ende beydet na sijn bekeeren; ochte hi merket dat wonder dat God ghescapen hevet in hemelrijcke ochte in eertrijcke in allen creatueren. Dit sijn werke der vorecomender gracie, die den mensche beweghen van buyten ochte van binnen in menegher wijs. Ende oec hevet de mensche een natuerlijc gront neyghen te Gode overmids die vonke der zielen ende die overste redene, die altoes begheert dat goede ende haet dat quade. Met desen punten ruert God alle menschen na dat sijs behoeven,

ende yeghelijcken na sine noodt, also dat de mensce hier met bi wilen gheslaghen wert ende berespt ende versaghet ende in vreesen geset, ende blivet staende in hem selven, merkende op hem selven. Noch eest al vorelopende gracie, ende niet verdienende. Aldus maect die voregaende gracie eene ghereetscap te ontfane die ander graciën daermen in verdient ewich leven. Also die ziele dus ledich steet van quaden wille ende van quaden werken, ende berespt ende gheslegghen ende in vreesen wat si doen sal, merkende op Gode ende op haer selven ende op haer quade werke, hier af comt een natuerlijc leet sijn der zonden, ende een natuerlijc goet wille. Dit es dat hoochste der voregaender graciën.

Also die mensche dat sine doet dat hi vermach, ende niet vorder en mach van eyghenre crancheit, dan behoeret der grondeloser goeden Gods toe dat si dat werc volvoere. Soe comt een hogher licht der graciën Gods, rechte aals een blic der zonnen, ende werdet ghestort inde ziele, onverdient ende ombegheert na weerdicheit. Want in desen lichte ghevet hem God van vrijer goeden ende mildicheiden, dien gheene creatuere verdienen en mach eer sine hevet. Ende dit es een heymelijc inwerken Gods inder zielen boven tijt, ende beweecht die ziele met al haren crachten. Hier indet die vorecomende gracie ende hier begint die ander, dat es dit overnatuerlijc licht. Dit licht es dat eerste poent, ende hier ute ontspringhet dat ander poent, ende dat es vander zielen wegghen, dat es: een vri toekeer dies willen, in

eenen oghen blicke dies tijdes; ende daer ontspringhet karitate inder vereeninghen Gods ende der zielen. Dese ij poente hanghen te gadere also dat dat een niet volbracht en mach werden zonder dat ander. Daer God ende de ziele vergaderen in eenicheit der minnen, daer ghevet God sijn licht der gracien boven tijt; ende de siele ghevet den vrien keer overmids crachte der gracien in eene corten nu des tijdes; ende daer werdet karitate gheboren inder zielen, van Gode ende van der zielen; want karitate es een minnen bandt tusschen Gode ende de minnende ziele. Ute dese ij poenten, dat es ute der gracien Gods ende ute vrien keere des willen verlicht met gracien, ontspringhet karitate, dat es godlijcke minne; ende ute godlijcker minnen ontspringhet dat derde poent, dat es suveringhe der conziencien. Dese poente lopen te gadere also, dat dat een niet staen en mach sonder dat ander eenighe langhe ure van tijde, want soe wie die godlijcke minne hevet, die hevet volcomenen rouwe van zonden. Doch mach men hier verstaen die ordinancie Gods ende der creatueren also alsoe hier bewiset es; want God ghevet sijn licht, ende overmids dit licht ghevet die mensche den willighen volcomenen keer: ute desen tween comt volcomene minne te Gode, ende ute minnen comt volcomen rouwe ende suveringhe der consiencien; ende dat ghesciet inden nedersiene op die mesdaet ende op de vleckten der zielen. Omdat hi Gode mint, soe comt in hem een meshaghen sijns selfs ende al sire werke. Dit es de ordinancie inden bekerene. Hier af comt ghewarich rouwe ende volcomen leet sijn dat die mensce je mesdede, ende een heet wille nummermeer zonde te doene ende emmermeer Gode te dienene in oetmoedigher ghehoorsamheyt; ghewarighe biechte, sonder decken ende tweevoldicheyt ende veynsen; volcomen ghenoechdoen na eens besceedens priesters rade, ende dan de duechde te beghinnene ende alle goede werke. Dese drie poente also alsoe ghi ghehoort hebt behoren van node te eenen godlijcken siene. Hebdi dese drie poente, soe spreect Cristus in u: SIET, ende soe sidi ghewarichlijc siende.

Dit es dat eerste poent vanden iij principalen dat Cristus onse Heere spreect: SIET.

Nu toent Hi voert watmen sien sal, in dien dat Hi spreect: DIE BRUDEGOM COMT. Cristus onse Brudegom spreect dit woert in latijn: venit. Dit woort besluit in hem ij tijde: den tijt die leden es, ende den tijt die nu jeghenwoordich es; ende nochtan meent Hi den tijt die toecomende is. Ende hier omme zelen wij merken aen onsen Brudegom Jhesum Cristum iij toecomste. Inde eerste toecomst es Hi mensce worden om des menschen wille, van minnen. Die andere toecomst die es daghelijcs dicke ende menichwerven in elcke minnende herte, met nuwer graciën, met nuwen gaven, na dats de mensche ontfanclijc es. Inden derden merct men die toecomst ten oordeele ofte in die ure der doot. In alle diese toecomste ons Heeren ende in alle sine werke sijn te merkene drie dinghe: de sake ende de waeromme; de wise van binnen ende de wercke van buyten.

Die waeromme dat God die inghele ende den mensce schiep, dat was sine grondelose goede ende edelheyt, dat Hijt doen woude op dat die zalicheyt ende die rijcheyt die Hi selve is gheopenbaert worde der redelijcker creatueren, op dat si Sijns ghesmaecte inder tijt, ende ghebruycte boven tijt in der eewicheyt. Die waeromme dat God mensche wert,

dat was sine ombegripelijcke minne ende alre menschen noot; want si verdorven waren met den valle der erfzonde, ende si en mochten niet ghebeteren. Maer die waeromme dat Cristus na sire godheit ende oec na sire menscheyt alle sine wercke in eertrijcke wrochte, diere waeromme es viere, dat es: sine godlijcke minne die onghemeeten es; ende die ghescapenen minne die karitate hetet, die Hi hadde in sire zielen overmids vereeninghe des eewighen Wordes ende volcomene gaven sijns Vaders; ende de grote nootd menschelijcker natueren; ende die eere sijns Vaders. Dit sijn die waerommen der toecomst Cristi ons Brudegoms ende alle sire wercke uutwendich ende inwendich.

Nu behoefet ons te merkene aen Cristum onsen Brudegom, opdat wij Hem volghen willen in duechden na onser macht, die wise die Hi voerde van binnen ende die werke de Hi wrochte van buyten, dat sijn: doghede ende werke der duegde. Die wise die Hi hadde na sire godheyt, die wise es ons ontoeganclijc ende ombegripelijc. Want dat es dat Hi gheboren werdet van den Vader sonder onderlaet, ende dat de Vader in Hem ende overmids Hem bekint ende scept ende ordineert ende regeert alle dinc inden hemel ende inder eerden. Want Hi es de Wijsheyt des Vaders. Ende si gheesten eenen Geest, dat es eene minne, die een bandt harer beyder es, ende alder heylighen ende alre goeder menschen in hemelijcke ende in eertrijcke. Van deser wisen en willen wij nemmeer spreken. Maer van diere wisen die Hi hadde van godlijcken gaven ende na sire ghescapenre menscheyt. Derre wisen es sonderlinghe vele: want alsoe menighe inwindighe doghet, alsoe menighe inwindighe wise hadde Cristus. Want elcke doghet heeft hare sonderlinghe wise. Derre doghede ende derre wisen

waren in Cristus ziele boven verstaen ende boven begrijp alre cratuere. Maer wij nemenre drie, dat es: oetmoedicheyt, ende karitate, ende liden ochte doghen inwindich ochte uutwendich in verduldicheden. Dit sijn drie principale wortelen ende beghinne alre duegde ende alre volmaetheyt.

Nu verstaet: ij manieren van oetmoedicheden vent men in Cristo na sire godheit. Die eerste es dat dat Hi mensche worden woude, ende die natuere die verbannen was ende vervloect totte inden gront der hellen, dat Hi die selve natuere ane nam, ende na sijnre persoanlijcheit een met sijn woude, also dat yeghelijc menschen, quaet ende goet, spreken mach: Cristus, die Zone Gods, is mijn broeder. Die ander oetmoedicheit, nader godheit, es dat Hi een arme Joncfrouwe coes te eender Moeder, niet eens conics cochtere: alsoe dat die arme Joncfrouwe Gods Moeder sijn soude die een Heere es hemelijcs ende eertrijcs ende alre creatuere. Voert meer alle die oetmoedighe werke die Cristus je ghewrachte, die machmen spreken datse God wrochte. Nu nemen wij doch die oetmoedicheit die in Cristo was na sire menscheyt, ende overmids gracie ende godlijcke gaven. Soe was sine ziele met al haren crachten hare nederboghende in reverencien ende in werdicheden vore die hoghe moghentheyt des Vaders; want een neder gheboghet herte dat es een oetmoedich herte. Hier omme dede Hi alle sine werke ter eeren ende te love sijns Vaders, ende en sochte sine gorie na sire menscheit niet in gheenen dinghen. Hi was oetmoedich ende onderdanich der ouder wet ende den gheboden, ende bi wilen den costumen alst orborlijc was. Ende hier omme wert Hi besneden ende ten temple ghedraghen ende ghelost nader ghewoencheyt, ende Hi gaf tseyens den keyser ghelijc den anderen Joden. Ende Hi was oetmoedich ende onderdanich sire Moeder ende heren

Joseph. Ende hier omme diende Hi hem met gherechter nederheit na al haren behoeften. Hi coes arme verworpene liede te sire gheselschap, met te wandelene ende die werelt te bekeerne: dat waren die apostelen; ende Hi was neder ende oetmoedich onder hem ende onder alle menschen. Ende hier omme soe was Hi alle menschen ghereet, in wat noode dat si waren, van binnen ochte van buyten; rechts alsoe een dienstknecht alder werelt. Dit es dat eerste poent vander oetmoedicheyt die in Cristo was onser Brudegom.

Tander poent. Dat ander poent dat was karitate, beghin ende orspronc alre doghede. Dese karitate hilt de overste crachte der zielen in eene stilheyt ende in een ghebruken der zelve zalicheit diere Hi nu ghebruket. Ende dese selve karitate hiltene sonder onderlaet opgherecht te sinen Vader, met reverencien, met minnen, met love, met weerdicheden, met innighen ghebede omme alre menschen noot, met opdraghene alle sine werken ter eeren sijns Vaders. Noch dede dese selve karitate Cristum nedervlieten met minlijcker trouwen ende met onste tot alre menschen noot, lijflijcke ende gheestelijcke; ende hier omme gaf Hi exemple allen menschen met sinen leven hoe si leven soudent. Hi spijsde alle menschen, gheestelijcke met ghewarigher leeren van binnen, dies ontfanckelijc waren; ende met mirakulen ende met wonderen van buyten na den sinnen. Ende bi wilen spijsde Hise oec met lijflijcker spisen, daer si Hem na volgheden inder woestinen ende sijs niet ontberen en mochten. Hi dede die dove hooren ende die blinde sien, die stomme spreken ende den viant uten menschen vlien: Hi dede die doode leven ende de cropele rechte gaen; dit sal men verstaen lijflijcke ende gheestelijcke. Cristus onse minnere hevet omme ons ghearbeyt van buyten ende van binnen in gherechter trouwen: sine karitate en moghen wij te gronde niet verstaen want si vloeyde uter grondeloser fonteynen des Heylichs

Gheestes boven alle creatueren die je karitate ontvinghen, want Hi was God ende mensche in eenen persoen. Dit es dat ander poent vander karitaten.

Dat derde poent dat es doghen in verduldicheden. Dit poent selen wij merken met ernste, want het chiert Cristume onsen Brudegom in alle sinen leven. Want Hi began vroeck te doghene doen Hi gheboren was: dat was armoede ende coude. Hi wert besneden ende storte sijn bloet; Hi wert ghevlocht in vremden landen; Hi diende heren Josephe ende sire Moeder; Hi leet hongher ende dorst, scande ende versmaetheyt, onwerdighe worde ende werke der Joden; Hi vaste, Hi waecte ende Hi wert becort vanden viant. Hi was onderworpen allen menschen. Hi ghinc van lande te lande, ende van stede te stede met groten arbeyte ende met groten ernste prediken dat evangelium. Ten lesten wert Hi ghevaen vanden Joden die sine viande waren, ende Hi haer vrient. Hi wert verraden, bespot ende bescerent, ghegheeselt ende gheslaghen, met valschen ghetuyghe veroordeelt. Hi droech sijn cruyce met groten wee inde hoochste stat van eertrijcke. Hi wert al moeder naect ontcleedt. Soe sconen lijf en sach noyt man noch wijf soe mesmaect. Hi leet scande, smerte, coude vore alle de werelt: Hi was naect ende het was coud, ende de hare vloech Hem in sine wonden. Hi wert ghenaghelt ane dat hout des cruycen met plompen naghelen, ende gherect dat Hem sine aderen scoorden. Hi wert opgherecht ende neder ghestuket dat Hem sine wonden bloedden. Hem was sijn hooft ghecroont met dornen; sine oren hoorden die felle joden roepen 'cruysten, cruysten' ende menich onwerdich woort; sine oghen saghen die eenwillicheit ende die quaetheyt der Joden ende de alindicheit sire Moeder, ende sine oghen verghingen van bitterheyt der pinen ende der doot; sine nase die roec die vuylicheit die si worpen uut haren

monde in sijn aenschijn; sijn mont ende sinen smaec wert gedrinct met edic ende met gallen; alle sine ghevoelijcheit was doerwont met gheeselen: Christus onse Brudegom ghewont tot der doot toe, ghelaten van Gode ende van allen creatueren, stervende aenden cruyce hanghende als een stoc dies nieman en achte sonder Maria sijn Moeder die Hem niet gheheelpen en mochte. Noch doghede Cristus gheestelijc aender zielen vander versteynder eenwillichheit der Joden ende der gheenre diene doodden; want wat si teekene ende wonders saghen, si bleven in harer quaetheit. Ende Hi doghede om hare verderfensse ende omme die wrake sire doot; wanse God wreken soude ane ziele ende ane lijf. Noch dooghede Hi omme den jammer ende omme de alindicheit sire Moeder ende sire discipulen die in groter droefheit waren. Ende Hi dooghede omdat sine doot aen soe menighen mensche verloren soude bliven; ende om die ondancbaerheit menichs menschen; ende om die quade eede die menich sweeren zoude, Hem te verwite ende te scande die om ons van minnen starf. Ende sine natuere ende sine nederste redene doghede om dat hare God ontrac den invliete sire gaven ende sijns troostes, ende Hise liet op hare selven staen in selcker noot; ende des beclaghede Hem Cristus ende sprac; ‘Mijn God, mijn God, waer omme hebdi mij ghelaten’. Al des doghens versweech onse minnere ende riep sinen Vader ane: ‘Vader vergheeft hem want si en weten niet wat si doen.’ Cristus wert ghehoort van sinen Vader om sine reverencie, want dijt van onbekintheiden daden worden lichte namaels alle bekeert. Dit was Cristus inwendighe doghen, oetmoedicheit, karitate ende lijden in verduldigheden. Dese drie hevet Cristus onse Brudegom behouden al sijn leven, ende ester met ghestorven; ende hevet onse scout betaelt met gherechtichede, ende hevet sine side ontploken in meldicheden. Daer ute vloeyden die rivieren van weldicheden die

sacramente der zalicheit. Ende Hi es in mogentheiden opgehvaren ende sidt ter rechter handt sijns Vaders, ende regneert in eewicheiden. Dit es die eerste toecomst ons Brudegoms die volcomelijc leden es.

Die ander toecomst Cristi ons Brudegoms die ghesciet daghelijcs in goede menschen, dicke ende menichwerven, met graciën ende met nuwen gaven, in alle die gheene diere hem toe voeghen na haren vermoghen. Hier en wille wij niet spreekken van den eersten bekeerne des menschen, noch vander eerster graciën die hem ghegheven wert doe hi hem bekeerde van zonden ten dogheden. Maer wij willen spreekken van eenen toenemene in nuwen gaven ende in nuwen doochden van daghe te daghe, ende van eenre jeghenwoordigher toecomst Cristi ons Brudegoms daghelijcs in onse siele. Nu staet ons te merkene die sake ende die waeromme, die wise ende die werke deser toecomst.

Dier waeromme sijn viere. Gods ontfermicheit, ende onse nootdorfticheit; Gods meltheit, ende onse begherlijcheit. Dese viere doen wassen de doechde ende die edelheit. Nu verstaet: also die zonne ghevet haer rayen ende haren schijn in eene diepe valeye tusschen twee hoghe berghe, ende die zonne dan steet in dat hoochste des firmaments, also datse bescinen mach den bodem ende den gront van der valeyen, soe ghescien daer drie dinghe. Die valeye werdet meer verlicht, ende wederblinckende vanden berghen, ende meer verhit; ende si werdet vruchtbaerre dan een pleyn effen lant. Also ghelijckerwijs, also een goet mensche steet op sine

cleynheit in dat nederste sijns selfs, ende hi bekint dat hi niet en hevet, noch niet en is, noch niet en vermach van hem selven; noch staende bliven noch voert gaen in duechden; ende dat hi oec dicwile den doogheden ontblivet ende goeden werken, soe bekint hi sijn armoede ende sine noot: soe maect hi een dal der oetmoedicheyt. Ende want hi dan oetmoedich es ende in node, ende want hi sine noot bekint, soe toent hi ende claghet sine noot der gueden ende der ontfermherticheyt Gods. Soe merct hi Gods hoocheyt ende sine nederheit: soe es hi een neder dal. Ende Cristus es een zonne der gherechticheit ende oec der ontfarmherticheyt, die steet in dat hoogste der firmaments, dat es ter rechter hands sijns Vaders, ende schijnt in den bodem der oetmoedigher herten; want Cristus wert altoes beweghet van noode alsoe mense claghet ende toent met oetmoede. Dan wassen daer twee berghe, dat es tweerande begheerte; die eene Gode te dienene ende te lovene met werdicheden; die andere, doghede te vercrighene in edelheden. Dese ij berghe sijn hogere dan die hemele, want dese begherten rueren Gode zonder middel ende begheren sire liberaelder miltheit. Dan en mach hare die miltheit niet onthouden sine moet vloeyen, want dan es de ziele hebbelijc ende ontfaclijc meer gaven. Dit sijn die waeromme der nuwer toecomst met nuwen duechden. Dan ontfaet dit dal, dat oetmoedighe herte, iij dinghe: het wert meer verclaert ende verlicht met graciën, ende meer verhit in karitaten, ende vrochtbaerre in volcomene doecheden ende in goeden werken. Aldus hebdi die waeromme ende die wise ende die werke deser toecomst.

Noch is eene toecomst Cristi ons Brudegoms die daghelijcs ghesciet in meeringhe der graciën ende in nuwer gaven,

dat es: alse de mensche eenich sacrament ontfeet met oetmoedigher herten ende zonder contrarie des sacraments, soe ontfeet hi nuwe gaven ende meer gratie overmids oetmoedicheit ende overmids Cristus heymelijcke inwerken in die sacramente. Contrarie der sacramente, dat es onghelove inden doopsele, sonder rouwe in biechten, ende met dootzonden ochte met quaden wille ten sacramente des outaers gaen, ende alsoe van den anderen sacramenten. Dese en ontfaen niet nuwe gracie, maer si sondighen meer. Dit es de andere toecomst Cristi ons Brudegoms die ons nu daghelijcs jeghenwoordich is. Dese selen wij merken met begherlijcker herten, op datse in ons gheschie. Want dies es noot, selen wij staende bliven ochte voertgaen in dat eeuwighe leven.

Die derde toecomst die noch toe te comene es, dat es ten oordeele, ochte in die ure der doot. Die waeromme deser toecomst, dat es bequamicheit der tijt, behoerlijcheit der saken, gherechticheit des rechters. Die bequamelijcke tijt deser toecomst dat es die ure der doot ende ten lesten oordele alre menschen. Doe God de ziele sciep van niete ende vereenichde metten lichame, doe sette Hi hare eenen ghestaecten dach ende eene sekere ure die Hem alleene cont es, dat si die tijt begheven moet ende openbaren sire jeghenwoordicheit. Behoorlijcheit der saken, want die ziele moet redene ende antworde geven van waerden ende van alle den werken die si je ghedede vore die eeuwighe waerheit. Gherechticheit des rechters, want Cristum behoert dat oordeel ende dat vonnesse, want Hi es des Menschen Sone ende die Wijsheit des Vaders, welcker Wijsheit alle oordeel toebehoort.

Want Haer sijn claer ende openbaer alle herten, inden hemel ende inder eerden ende inder hellen. Ende hier omme sijn dese drie poente sake der ghemeynre toecomst inden joncsten daghe, ende oec der zonderlingher toecomst elcs menschen in die ure sire doot.

Die wise die Cristus onse Brudegom ende onse Rechtere hevet in desen oordele, dat es loonen ende wreeken na gherechticheit, want Hi ghevet elcken na sijn verdienen. Hi ghevet den goeden menschen om elc goet werc dat in Gode ghedraghen es eenen onghemeeten loon, dat Hi selve es, dien gheene creatuere verdienen en mach. Maer want Hi dat werc mede werket inder creatueren, soe verdient die creatuere in sijnder cracht Hem selven te lone: ende met behoerlijcker gherechticheit. Hij ghevet den verdoemden eewich wee ende eeuwige pine, wan si hebben versmaedt ende verworpen een eewich goet omme een verganckelijc goet. Ende si hebben hem vrielijcke ave ghekeert van Gode, jeghen sine eere ende jeghen sinen wille, ende hebben hem toeghekeert ten creatueren. Ende si werden met gherechticheiden verdoemt. Die ghetuyghe draghen ten oordele, dat sijn die inghele ende die conziencie des menschen. Ende die adversarijs dat es die viant van der hellen. Ende die rechtere dat es Cristus die niemen bedrieghen en mach.

Vijf manieren van persone moten openbaeren voer desen Rechtere. Die eerste partije ende de quaetste dat

sijn de kerstene menschen die in dootzonden sterven sonder rouwe ende sonder leet
sijn, want si hebben die doot Christi ende sine sacramente versmaet ochte te vergheefs
ende onbehoorlijcken ontfaen. Ende si en hebben die werke van ontfarmherticheden
in karitaten niet gheoefent ane haren evenkersten na den ghebode Gods, ende
hieromme sijn si diepst inder helle verdoemt. Die andere sijn onghelovighe menschen,
heiden ochte Joden. Die moeten alle openbaren vore Cristum. Nochtan warensen al
hare leefdaghe verdoemt; want si en hadden nie gracie noch godlijcke minne: daer
omme woendense altoes in die eeuwighe doot der verdoemenissen. Maer si zelen
min ghepijnt werden dan quade kerstene menschen, want si men ghaven van Gode
ontfanghen hadden ende men trouwen Gode schuldich sijn. Die derde paertije, dat
sijn goede kerstene menschen die bi wilen ghevallen sijn in zonden, ende opghestaen
sijn met rouwe ende met boeten van penitencien, ende en hebben die boeten niet
voldaen na gherechtichede. Dese behooren ten vagheviere. Die vierde paertije, dat
sijn die menschen die Gods ghebode ghehouden hebben, ochte hebbe sise oec te
broken, sij sijn weder ghekeert te Gode met rouwe ende met penitencien ende met
werken van karitaten ende van ontfarmicheden, ende hebben volbracht die penitencie
alsoe dat si zonder vaghevier van monde te hemele varen. Die vijfde paertije, dat sijn
die gheene die boven alle uitwendighe werke van karitaten hare wandelinghe hebben
in den hemel, ende vereenicht ende versoncken sijn in Gode, ende God in hem, alsoe
dat tuschen God ende hem niet en middelt dan tijt ende staet der sterfelijcheit. Alsoe
dese ontbonden werden van den lichame, inden selven oghenblicke ghebrukense
haer eewighe zalicheit. Ende si en werden niet gheoordeelt, maer si zullen oordeel
gheven ten lesten daghe met Cristo over die ander menschen. Ende dan sal alle
stervelijc leven ende alle tijtelijcke pine in eertrijcke ende oec inden vagheviere inde
nemen. Ende alle

die verdoemde zullen sincken ende versincken inden gront der hellen in eene verderfenisse ende in een eewich vervaren zonder inde, metten viant ende met sire gheselschap. Ende die ghebenedijde zullen in eenen oghenblicke sijn in die eewighe glorie met Cristum haren Brudegom, ende selen scouwen ende smaken ende ghebruken der grondeloser rijcheit dies goddelijcs wesens eewelijc ende emmermeere. Diet es de derde toecomst Cristi diere wij alle ontbeyden, die noch met ons toe te comene is. Die eerste toecomst, dat God mensche wert ende levede in oetmoede ende starf in minnen om onsen wille, diere toecomst selen wij volgen van buyten met volcomenen seden der doechden, ende van binnen met karitaten ende met ghewarigher oetmoedicheit. Die ander toecomst die jeghenwoordich es, dat Hi comt met gracies in elcke minnende herte, diere toecomst selen wij begheren ende bidden daghelycs op dat wij staende bliven ende toenemen in nuwen doechden. Die derde toecomst ten oordeel of in die ure onser doot, deser toecomst selen wij ontbeiden met verlanghenne, met toeverlate ende met reverencien, op dat wij ontbonden werden van deser alinden ende comen in die sale der glorien. Dese toecomst in dese drie manieren, dit es dat ander poent vanden vieren principalen.

Nu verstaet, Cristus spreekt inden beghinne des sermoens; SIET, dat es overmids karitate ende eene suvere conziencie alsoe ghi horet inden beghinne. Nu hevet Hi ons ghetoeft wat wij sien zelen, dat sijn dese drie toecomste. Nu ghebiedet Hi voert wat wij doen zelen ende spreekt: GAET UTE. Hebdi dat eerste poent, dat ghi siende sijt in gracies ende in karitaten,

ende hebdi te rechte wel ghemerket uwen exemplaer Cristum ende sijn uutgaen, soe ontspringhet in u, ute karitaten ende ute minlijcken merkene uwen Brudegom, eene gherechticheit, dat ghi Hem begheert te volghene in duechden. Dan spreect Cristus in u: GAET UTE. Dit uutgaen moet sijn in iij manieren. Wij moeten uutgaen te Gode ende tot ons selven ende te onsen evenkersten, ende dit moet sijn met karitaten ende met gherechtichede. Want KARITATE crighet altoes opweert tot den rijcke Gods, dat es God selve, want Hi es de oorspronc daer si zonder middel ute ghevloten es, ende overmids eeninge in blivende es. GHERECHTICHEDE die ute karitaten ontsprinct wilt alle die zeden ende alle die duechde volvoeren die den rijcke Gods, dat es der zielen, eerlijc ende tamelijc sijn. Dese twee, dat es karitate ende gherechticheit, legghen een fundament inden rijcke der zielen, daer God in woenen sal, ende dit fundament es OETMOEDICHEIT. Dese iij duechde draghen al den last ende dat ghestichte alder duechde ende alre edelheit. Want karitate houdet den mensche altoes vore die grondelose goedde Gods daer si ute vloeyt, op dat hi Gode eerlijc leve, ende staende blive, ende toenemen in alle duechden ende in gherechter oetmodicheit. Ende gherechteheit hout den mensche vore die eeuwighe waerheit Gods, op dat hi der waerheit ontdect si, ende verclaert werde, ende alle duechde volvuere zonder dolen. Maer oetmoedicheit houdt den mensche altoes vore die hoge moghentheit Gods, opdat hi altoes cleyne ende neder blive, ende hem op Gode verlate ende van hem selven niet en houde. Dit es die maniere hoe hem die mensche houden sal vore Gode, dat hi altoes toeneeme in nuwe doghede.

Nu verstaet, want wij oetmoedicheit hebben ghelegghet teenen fundamente, soe wille wij spreken van oetmoede inden

beghinne. Oetmoedicheit, dat es nedermoedicheit ochte diepmoedicheit; dats een in wendich neder nighen ochte neder buyghen des herten ende des ghemoeds vore die hoghe weerdicheit Gods. Dit heetet ende ghebiedet gherechticheit, ende overmits karitate en caens de minnende heerte niet ghelaten. Alse de oetmoedighe minnende mensche merket dat hem God ghedient heeft soe oetmoedelijcke, soe minlijcke ende soe ghetrouwelijcke; ende God dan soe machtich es ende soe hoghe ende soe edel, ende de mensche soe arme ende soe cleyne es ende soe neder: hier af ontspringhet in dat oetmoedighe herte soe grote reverencie ende weerdicheit te Gode; want Gode eere bieden met allen wercken van binnen ende van buyten, dat es dat ghelostichste werc ende dat eerste der oetmoedicheyt, ende alre smakelijcst der karitaten, ende alre behoerlijcst der gherechticheit. Want de minnende oetmoedighe herte en can Gode niet ghenoech eeren ghebieden noch sire edelre menscheit; Noch hare selven niet neder ghenoech ghesetten na hare begheerte. Ende hier omme dunct den oetmoedighen dat hi altoes ontblivet inder eeren Gods ende in oetmoedighen dienste. Ende hi es oetmoedich ende hevet reverencie totter heyligher Kercken ende ten sacramenten; ende hi es ghenoechsaem in spijsen ende in drancke, in woorden, in antwoordene yeghelijcken, in wandelinghen, in abite, in nederen dienste, in oetmoedighen ghelate zonder gheveynstheit ende zonder ghemaectheit. Ende hi es oetmoedich in oefeninghen uutwendich ende inwindich vore God ende vore alle menschen, alsoe dat niement overmids hem gheerghert en wert. Ende aldus verwijnt hi ende verdrivet hoverde, die sake ende beghin es alre zonden. Overmids oetmoedicheit werden ghescoert die stricke des viants, der zonden ende der werelt; ende de mensche wert gheoordent in hem selven, ende gheset in die eygene stadt der doghede; ende hem wordt die hemel gheopent, ende God es gheneyghet sijn ghebeth te hoorne: ende hi wert vervult met

gracien, ende Cristus, die vaste steen, es sijn fundament. Die daer op doechde sticht in oetmoede, hi en mach niet doolen.

Ute deser oetmoedicheit comt ghehoorsaemheit, want niemant en mach inwindich ghehoorsam sijn dan die ootmoedighe mensce. Ghehoorsaemheit, dat es een neder onderdanich gheboecsam ghemoede ende eene ghereede willicheit tot allen goeden dinghen. Ghehoorsaemheit maect den mensche onderdanich den gheboden ende den verboden ende den wille Gods. Ende si maect de zinne ende de velijcke crachte onderdanich der overster redenen, also dat de mensce tamelijc ende redelijc levet. Ende si maect den mensche onderdanich ende ghehoorsam der Heyligher Kerken, ende den sacramenten, ende den prelaten ende harer leeren ende haren ghegoden ende haren raden, ende alle der goeder ghewoenten diere men pleghet inder heiligher kerstenheit. Si maect den mensche oec ghereet ende gheboecsam onder alle menschen in rade, in dade, in dienste, lijflijcke ende gheestelijck, na dats yeghelijc behoeft ende na besceenheit. Ende si verdrivet onghehoorsamheit, die eene dochtere es der hoverdien ende meer te scuvene es dan venijn ochte vergheffnisse. Ghehoorsamheit van wille ende van werken die chiert ende breydet, ende si openbaert oetmoedicheit des menschen. Si maect vrede in sameninghen: esse inden prelaet, also alst hem toebehoort, si trect die gheene die onder hem sijn:;si hout de vrede ende effenheid met den gheenen dien se ghelijc sijn: ende diese hout, hi wert ghemint vanden gheenen die ghebieden ende boven sijn; ende hi wert ghehoghet ende gherijct van Gode met sinen gaven die eeuwich sijn.

Ute deser ghehoorsamheit comt vertijnghe eyghens willens ende eyghen goetdunckens. Want niemen en mach sijns willen vertijen in allen dinghen in eens anders wille dan die ghehoorsaem mensce, al machmen die uutwendighe werke werken ende eyghens willen bliven. Vertijnghe eyghens willen doet den mensce leven sonder verkiesen dit ochte dat, in doene ochte in latene, in vremder wijsen ochte onghelijc den heyligen hare leeren ochte haren levne; maer altoes na die eere ende na die ghebode Gods, ende na den wille sire prelate, ende na raste alle der menscen daer hi bi es, na gherechter besceentheit. Overmids vertijnghe eyghens wille in doene in latene ende in lijdene, wert materie ende ocsoin der hoverdien te male verdreven ende oetmoedicheit volmaect inden hoochsten graet. Ende God wert des menschen gheweldich na alle sinen wille; ende des menschen wille wert met Gods wille soe een, dat hi niet anders ghewillen en can noch begheren. Dese hevet ute ghedaen den ouden mensche, ende aen ghedaen den nuwen die vernuwet es ende ghemaect naden liefsten wille Gods. Van desen spreect Cristus: 'salich sijn die arme des geestes', dat es die verteghen hebben haers eyghens wille, 'want dat rijcke der hemelen es hare'.

Ute ghelatentheiden van wille comt verduldicheit. Want nieman en mach volcomen verduldich sijn in allen dinghen dan die sijns eyghens willen verteeghen heeft onder den wille Gods ende alre menschen in orborlijken ende in behoorlycken dinghen. Verduldicheit, dat es eene ghesaette verdrachlijcheit alle der dinghe die opden mensce vallen

moghen van Gode ende van allen creatueren. Den verduldighen mensche en mach gheen dinc ontsaten: verlies van eertschen goede, van vrienden van maghen, van siecheiden van scanden, noch doot noch leven, noch vaghevier noch duvel noch helle. Want hi hevet hem ghelaten onder den wille Gods in gherechter caritaten. Want hi niet berespt en wert van dootzonden, daer omme eest hem licht aldat God met hem ghebiedet in tijt ende in eewicheit. Met deser verduldicheit wert oec de mensche gheciert ende ghewapent jeghen gramscap ende haestighen torne, ende onghedout in lijdene, dat den mensche dicwile ontsaet van binnen ende van buyten ende eene ghereetscap maect tot menigherande coringhen.

Ute deser verduldicheit comt saechtmoedicheit ende goedertierenheit. Want niement en mach saechtmoedich sijn in wederspoede dan de verduldighe mensche. Saechtmoedicheyt maect inden mensche vrede ende peys van allen dingen. Die saechtmoedighe mensche mach wel lijden vreeselijcke worde ende vreselijcke manieren ende vreeselijc ghelaet ende werke ende alle ongherechtheit jeghen hem ende jeghen sine vriende, ende alles te vreden bliven, want saechtmoedicheit dat es doghen met vreden. Overmids saechtmoedicheit blivet die tornighe cracht omberuert in eene stilheit, die begherlijcke cracht die wert in duechden verhaven, ende die redelijcke cracht die dit bekint, si wert verblidet, ende die conziencie die des ghesmaect, si blivet in vreden. Want die andere dootzonde, gramscap torne ende abolghe, es in hare verdreven, want die gheest Gods rast inden oetmoedighen saechtmoedighen mensche, ende Cristus spreect: ‘salich sijn die saechtmoedighe, want si zillen die eerde besitten’, dat es haer eyghene natuere ende eertsche dinghe in ghesaetheiden.

Ute desen selven gronde der saechtmoedicheit ontspringhet goedertierenheit. Want niemant en mach goedertieren sijn dan de saechtmoedighe mensce. Dese goedertierenheit doet den mensce gheven minlijc ghelaet ende liefelijcke antworde ende alle godertierne werke den gheenen die verbolghen sijn, eest dat hi hopet dat si hem bekinnen ende beteren selen. Overmids ghenadicheit ende goedertierenheit blijft de karitate levendich ende vruchtbaer in den mensche. Want dat herte dat vol es goedertierenheiden, es ghelijc der lampen vol edelre olien: want die olie der goedertierenheit die lichtert den verdoelden zondaren met goeden exempen, ende si salvet ende ganset die ghequetst sijn van herten ende bedroevet ochte verbolghen, met troostelijcken woorden ende werken. Ende si bernet ende licht clare den gheenen die in dogheden sijn in brande der karitaten, ende hare en mach niet gherinen mesmoghen ochte ononsticheit.

Ute goedertierenheiden comt compassie ende een ghemeyne mededoghen met allen menschen. Want niemant en mach doghen met allen menschen dan die goedertieren is. Dese compassie, dat es een inwindich beweghen des herten met ontfermicheiden tot alre menschen noot, lijfelijcke ochte gheestelijcke. Compassie doet den mensche lijden ende doghen met Cristum in sinen doghene, alsoe die mensche merket die waromme sijnder pinen, die wise, ende sine ghelatenheit; die minne, die wonden, sine teederhey; die smerte, die scaemte, siene edelheit; die alinde, die scande, sine versmaetheit; die croone, die naghelen, sine goedertierenheit; verderven ende sterven in verduldicheit. Dese onghehoerde menichfoudighe pine Cristi ons Verlossers ende ons Brudegoms, die beweeghet den goedertieren mensce in compassien ende in

ontfermicheiden met Cristo. Compassie doet den mensche hem selven ane sien, ende merken sine ghebreeke ende sine ontbliven in doechden ende inder eeren Gods: lauheit ende tracheit ende menichfuldicheit sire ghebreeke; verlorenheit der tijt, jeghenwoordich ontbliven in doechden ende in volcomenen seden. Dit doet dat de mensche sijns selfs ontfarmt in gherechter compassien. Voert doet compassie merken doolinghe ende dwalinghe der menschen, onachtsaemheit haers Gods ende hare eewighe zalicheit, ondanckbaerheit al dies goets dat hem God ghedaen heeft, ende alle die pine die Hi dore hem gheleden heeft. Ende dat sij vremde sijn ende ombekint ende ongheoefent in duechden; behendich ende scalc in alre quaetheit ende ongherechtigheit; hare nauwe merken dat verlies ende dat ghewijn eertscher dinghe; onachtsam ende roekeloes Gods ende eeuwigher dinghe ende hare eeuwigher zalicheit. Dit ghemerc maect in den goeden mensche grote compassie tot alre menschen zalicheit. De mensche sal oec merken met ontfermicheiden lijfelijcke nootdorft sijns evenkerstens ende menichfuldich lijden der natueren. Alsoe de mensche merket der menschen hongher ende dorst, coude, naechtheit ende siecheit, armoede, versmaetheit, bedructheit der ermer in menigher wijs, bedroeftheit van verliese van maghen, van vrienden, van goede, van eeren, van rasten, van ontelijcker swaerheit die op die natuere der menschen valt: dit beweghet den goeden mensche te compassien, ende hi doghet met allen menschen. Maer sijn meeste doghen dat es dat de menschen hier in onverduldich sijn ende haren loen verliesen, ende dicwile die helle verdienen. Dit es dat werc der compassien ende der ontfermicheit. Dit werc der compassien ende der ghemeynre minnen verwint ende verdrivet de derde dootzonde, dat es haet ende nijt. Want compassie es eene quetsure der herten die minne maect ghemeyne tot allen menschen, ende niet ghenesen en mach also langhe also enighe doghet inden mensche levet; want God hevet hare alleene rouwe ende seer bevolen vore alle dogheden. Ende

daer omme spreekt Cristus: 'salich sijn die bedroeft sijn, want si zullen ghetroost werden'. Dat sal sijn alsoe si met vrouden mayen dat si nu overmids compassie ende medoghen in droefheden sayen.

Ute deser ontfermicheit comt mildicheit. Want nieman en mach overnatuerlijke melde sijn met ghemeynre trouwen ende met onste dan die ontfermhertich es, al machmen sonderlinghe personen, dien mens ant, wel meldelijke gheven zonder karitate ende zonder overnatuerlijke mildicheit. Mildicheit dat es een melde ute vlieten des herten dat beweeghet is in karitaten ende in ontfermicheiden. Alsoe die mensche met compassien merket dat dogen ende die passie Cristi, hier ute ontspringhet mildicheit, die doet gheven Cristo, van sire pynen ende van sire minnen, lof ende danc ende eere ende weerdicheit, ende eene blide oetmoedighe onderworpenheit van ziele ende van live in tijt ende in ewicheit. Alsoe de mensche merket met compassien hem selven ende in ontfermene sijns selfs, ende dat goet dat hem God ghedaen heeft, ende sijn ontbliven, soe moet de mensche vlieten op die mildicheit Gods, op ghenade ende op trouwe ende op toeverlaet, met volcomenen vrien wille emmermeer Hem te dienen. Die milde mensche die de dwasinghe ende de dolinghe ende de ongerechtigheit der menschen merket, hi begheert ende bidt Gode met innigher trouwen, dat Hi sine godlijke gaven laet vloeyen, ende pleghet sire mildicheit in alle menschen, opdat si Hem bekinnen ende keeren ter waerheit. Dese melde menscht merket oic met compassien lijflijcker noot alre mensche: hi dient, hi ghevet, hi leent, hi troost yghelijcken na sijn behoeven, ende na dat hi vermacht ende na bescheidenheden. Met deser mildicheit pleghet men te oefene die vij werke van ontfermherticheit, die rijcke met haren dienste ende met haren goede, die arme metten goeden

wille ende met gherechter onste dat sijt gherne daden ochte sijt hadden. Soe es die doghet der meldicheit volbracht. Overmids meldicheit van gronde werden alle duechde vermenichfuldicht ende alle de crachte der zielen gheciert; want de melde mensche es altoes blide van gheeste ende ombesorghet van herten, ende overvloedich inder begherten, ende alle menschen ghemeyne in doechdelijcke werken. Want die melde es, ende eertsche dinghe niet en mint, hoe arm hi es, hi es Gode ghelijc: want alle sine inwendicheit ende sijn ghevoelen dat es ute vloeyen ende gheven. Ende alsoe hevet hi die vierde dootzonde, vrecheit ende ghiericheit, verdreven. Van desen spreekt Cristus: ‘Salich sijn die ontfermhertighe, want si selen der ontfermherticheit navolghen’ inden daghe alsoe si die stemme zullen hooren: ‘Comt ghebenedide mijns Vaders, besit dat rijcke dat u bereet es overmids uwe ontfermherticheit van beghinne der werelt’.

Ute deser meldicheit springhet een overnatuerlijc ernst, ende eene vlieticheit tot allen doechden ende tot alre behoerlijcheit. Niemen en mach des ernst ghevoelen dan een vlietende melde mensche. Dit es een inwindich ongheduerich drefte totte allen duechden ende tot der ghelijcheit Cristi ende sire heylighen. In desen ernste begheert de mensche herte ende sin, ziele ende lijf ende al dat hij es ende al dat hi hevet ende al dat hi vercrighen mach, inder eeren ende inden love Gods te voeghene. Dese ernst doet den mensche waken in redene, ende in bescheidenheyden ende de duegde werken met live ende met ziele in gherechticheiden. Overmids desen overnatuerlijcken ernst werden alle die crachten der zielen Gode geopent ende tot allen duechden bereet. Die conziencie wert verblijdt ende die gracie Gods wert vermeerdert; die duechde met gheloste ende met vruegden gheoeffent, die wercken van buyten gheciert. Die dese levende ernst

van Gode hevet vercreghen, in hem es die vijfste dootzonde verdreven, dat es traecheyt des ghemoets, ende verdriet ten doochden die van node moeten sijn. Ende by wilen verdrivet dese levende erenst oec swaerheit ende traechheit der lijflijcker natueren. Van desen spreect Cristus: 'Salich sijn sy dien honghert ende dorst na die gherechticheyt, want si zullen versaedt werden ', dat es als die glorie Gods hem oppenbaren sal, ende yeghewelcken vervullen na mate sire minnen ende sire gherechticheit.

Ute desen erenste comt mate ende soberheyt van binnen ende van buyten. Want niement en mach wel gherechte mate houden in soberheiden, hi en sy zonderlighe vlietich ende ernstachtich te bewarenen ziele ende lijf in gerechticheiden. Soberheit die sceedet dfie overste crachte ende die veelijcke crachte van ommaten ende van overtollicheyden; soberheit en wilt niet smaken noch weten die dinghe die niet gheoorlooft en sijn. Die ombegripelijcke natuere Gods die onthoghet allen creatueren inden hemel ende inder eerden. Want al dat die creatuere begripet, dat es cratuere. Want God es boven alle creatueren, ende buyten ende binnen alle cratuere. Ende al gheschapen begrip es te inge Hem te begripene. Maer sal de creatuere God begripen ende verstaen ende smaken, soe moet si ghetrocken sijn boven haer selven in Gode ende begripen God met Gode. Die dan weten woude wat God ware, ende daer na studeren, dat es ongheoorlooft: hi soude verwoeden. Siet aldus faelliert al gheschapen licht in wetene wat God es: die wathheit Gods onthoghet alle creatueren. Maer dat Hi es, dat tuyghet natuere ende Screftuere ende alle cratuere. Die articule des gheloefs die salmen gheloven ende niet willen weten, want het es ommoghelijc also langhe als wij hier sijn. Dat es soberheyt. Die verborghen behendighe leere der Scriftueren die de Heylighe Gheest ghedicht hevet die en

salmen niet onghelijc den levne Cristi ende sire heylighen noch ontbinden noch verstaen. De natuere ende Scriftuere ende alle cratueren sal die mensche merken, ende nemen daer ute sijn profijt, ende niet meer: dat es soberheyt des gheestes. Die mensche sal houden soberheyt in den zinnen, ende die veelijcke crachte sal hi bedwinghen met redenen, also dat die velijcke ghelost niet te seere en vervliete op den smaec der spijsen ende des drancs, maer dat die mensche neme de spise ende den dranc alzo die zieke neemt dat poison: omme sine noot sine crachte te behoudene ende Gode mede te dienen. Die mensche sal maniere houden ende mate in woorden in werken, in swighene in sprekene, in spise en drancke, in doene in laten, na die maniere der Heyligher Kerken ende exempel der heylighen. Overmids mate ende soberheit des gheests van binnen behoudet die mensche vastheit ende ghestadicheit des gheloefs, puerheyt des verstantissen, ghesaetheit der redenen waerheit te verstane, bekeersamheit na den wille Gods tot allen duechden, vrede van herten ende onbeworrentheyt der conziencie: ende hier mede besit hi ghestadighen vrede in Gode ende in hem selven. Ende overmids mate ende soberheit der lijflijcker zinnen van buyten behout die mensche dicwil ghesonde ende ghesaetheit der lijflijcker natueren, eersamheit inder wandelinghen van buyten ende eersamheit sijns namen. Ende aldus hevet hi vrede in hem selven ende met sinen even kersten, want hi trect ende ghenoeghet allen goetwillighen menschen overmids mate ende soberheit, ende hi verdrivet die seste dootzonde, dat is onmate, overdaet ende gulsicheyt. Van desen spreect Cristus: ‘Salich sijn die vredsamen, want si zullen werden gheheeten die sonen Gods’, want si den Sone ghelijc sijn die vrede ghemaect hevet in allen creatueren dies begheeren, ende die overmids mate ende soberheit vrede maken, dien sal hi deylen dat erve sijns Vaders: dat sullen si met hem besitten inder eewicheyt.

Uute deser soberheit comt reynicheit van ziele ende van live. Want niemen en mach volcomelijc reyne sijn aen lijf ende aen ziele dan die sober es aen lijf ende aen ziele. Reynicheyt es, dat de mensche ane gheene cratuere en cleve met gheneychder ghelost, maer aen Gode alleene. Want men sal alle creatueren orboren, ende Gods ghebruyken. Reynicheit des gheests doet den mensche aen Gode cleven boven verstaen ende boven ghevoelen ende boven alle die gaven die God storten mach inder zielen. Want alle dat die cratuere ontfeet in hare begrijp ende in haer ghevoelen, dat wilt si lijden, ende rusten in Gode. Men en sal ten Sacramente des autuers niet gaen omme smaec noch omme begheerte, noch omme ghelost, noch omme vrede, noch omme ghepaytheit, noch omme sueticheyt, noch om gheen dinc dan om die eere Gods ende om toenemen in allen duechden. Dit es reynicheit des gheests. Reynicheit der herten es, dat de mensche in elcke lijflijcke becinghe ochte beweghinghe der natueren, met vriheyden sijns willen, met nuwen toeverlate, zonder twijfel hem te Gode keere, met nuwer trouwen ende met starcken wille emmermeer met Gode te blivene. Want conzent gheven ten zonden ochte ter ghelost die de lijflijcke natuere begheert als eene beeste, dat es een sceeden van Gode. Reynicheit des lives es, dat hem die mensche ontrecke ende hoede van oncuyscen werken, in welcker wijse datse sijn, ende hem conziencie tuyghet ende wroeghet dat oncuysheyt ware ende jeghen dat ghebod ende die eere ende den wille Gods. Overmids dese drie wisen der reynicheyt wert verwonnen ende verdreven die sevende dootsonde, dat es een ghebruykelijc afneyghen des gheests van Gode op yet dat ghescapen es; ende oncuysche werke des lives buyten orlove der Heyligher Kercken; ende lijflijcke woninghe des herten op smaec ochte op ghelost eenigher creatueren, wat dingh dat si: ic en

meyne snelle beweghinge des believens ochte der ghelost, dat niement beweeren en mach. Nu suldi weten dat die puerheyt des gheestes houdet den mensche in eere ghelijcheyt Gods, ombecommert van creatueren, in Gode gheneyghet ende met hem vereenicht. Reynicheit des lives ghelijctmen der witheit der lelyen ende der puerheit der inghele; inden wederstaene, der rootheit der rosen ende der edelheit der martelaren; in dien datment van minnen Gode ter eeren doet, soe eest volmaect, ende soe ghelijctment der goutbloemen, want het es een die hoochste cierheit der natueren. Reynicheyt van herten doet vernuwen ende toenemen de gracie Gods. In reynicheit des herten werden ghedicht ende gheoefent ende behouden alle doechde. Si hoedet ende bewaert de senne van buyten, si dwinghet ende bindet die velijcke ghelost van binnen; ende si es eene cierheyt alle der inwendicheit; ende si es een slot der herten vore eertsche dinghe ende voer alle bedrieghelijcheit, ende een opdoen tot hemelschen dinghen ende tot alre waerheyt. Ende hier omme spreect Cristus: ‘Salich sijn si die reyne sijn van herten, want si selen Gode sien’. In welcken siene besteet ons eeuwighe wroude ende al onse loen ende inganc onze zalicheit. Hier omme sal de mensche sober sijn ende mate houden in allen dinghen, ende hueden hem van wandelinghen van allen ocsunen daer reynicheyt der zielen ochte des lives af besmet mochte werden.

Eest dat wij nu willen dese dooghede besitten, ende haer contrarie verdriven, soe moeten wij hebben gherechticheyt, ende die moeten wij oefenen ende behouden tot in onse doot in reynicheiden van herten. Want wij hebben drie moghende wedersaken die ons becoren ende aenvechten in allen tijden ende in allen steden ende in menigher manieren. Eest

dat wij met eenighen van desen drien vrede maken ende ghevolchsam sijn, soe werden wij verwonnen; wan si draghen over een in alre ongheordentheyt. Dese drie wedersaken dat es: de viandt ende de werelt ende ons eyghene vleeschs, dat ons alre naest es ende dicwile alre scalst ende alre scadelijcst. Want onse veelijcke ghelost dat sijn die wapenen daer onse viande op ons mede striden. Ledicheyt ende oneerstachticheit ter doghet ende ter eeren Gods dat es sake ende ocsuyn des strydens, maer crancheit der natueren ende ombehoetheit ende ombekinnisse der waerheit dit es dat sweert daer onse viande by wilen ons medequetsen, ende selcke stont mede verwinnen. Ende hier omme soe moeten wij in ons selven paertije maken ende ghedeelt sijn, ende dat nederste deel ons selfs, dat beestelijc es, ende ons contrarie es ten duechden, ende van Gode sceeden wilt, dat moeten wij haten ende persecueren ende pinighen met penitencien ende met haertheyden van levne, also dat altoes bedruet blive ende onderworpen der redenen, ende dat gherechticheit met reynicheiden van herten altoes die overhant behoude in allen doechde lijcken werken. Ende al dat lijden ende doghen ende persecucie die God op ons ghestaden wilt van allen den gheenen die contrarie sijn der dueghet, dat selen wij gherne lijden, Gode ter eeren ende dore eere deer doghet, ende omme gherechticheit te vercrighene ende te besitten in reynicheiden van herten. Want Cristus spreect: 'Salich sijn die persecucie doghen om die gherechticheit, want dat rijcke der hemelen is hare'. Want daer gherechticheit ghehouden weert in dooghene ende in duechdelijcke werken, dat es den peninc die ghelijc weghet den rijcke Gods, daer met vercrighet men dat eewighe leven. Met desen dogheden gheet de mensche ute te Gode ende te hem selven ende te sinen even kersten, in goeden seden ende in duechden ende in gherechticheiden.

So wie dese doechde vercrighen wilt ende behouden, die sal sine ziele chieren ende besitten ende ordineren ghelijc eenen conincrijcke. Die vrie wille dat es de coninc inder zielen die es vri van natueren ende noch vrier van ghenaden. Die sal ghecroont sijn met eenre cronen die heet karitate. Die crone ende dat rijcke salmen ontfaen, besitten, regeren ende behouden vanden Keysere, die Heere es ende ghebiedere ende Coninc der coninghe. Dese coninc, die vrie wille, sal woenen in de overste stadt des rijcken, dat es die begheerlijcke cracht der zielen. Ende hi sal gheciert ende ghecleedt sijn met eenen ondersneden cleede: die rechter side met eenre godlijcker gaven die heetet stercheit, op dat hi starc ende machtich si al hinder te verwinnene, ende inden hemel te wandelene in dat palays des oversten Keysers, ende sijn ghecroonde hovet met liefden te neyghene vore den oversten Coninc met toegevoechder begheerlijcheit: dat es eyghen werc der karitaten; daer met ontfeet men die crone ende daer met verchiert men die crone ende daer met behoutmen dat rijcke ende besittet inder eeuwicheit. Die slincke side des cleeds sal sijn een cardinale doghet die heetet sedelijcke stercheit. Met hare sal de vrie wille, dese coninc, alle onzedden dwinghen, ende alle doghet volbringhen, ende machtich sijn rijcke besitten tot in sine doot. Dese coninc sal kiezen raetgaven in sijn landt, die wijste vanden lande. Dat selen sijn dese ij godlijcke doechde: Const ende Besceedenheit, verclaert met lichte der gracien Gods. Dese sullen wonen naest den coninc, en een paleys dat hetet die redelijcke cracht der zielen. Ende si zelen ghecleedet ende gheciert sijn met eere sedelijcker doghet die hetet ghematicheit, op dat die coninc altoes met rade doe ende late alle dinc. Overmids Const salmen die conziencie purgeren van allen ghebreken ende chieren met allen doechden: ende met Besceedenheiden salmen

gheven ende nemen, doen ende laten, swighen ende spreken, vasten ende eten, horen ende antwoorden, ende alle dinc doen na Const ende Besceedenheit, ghecleedt met eere sedelijcker doghet die hetet ghetempertheit ochte ghematicheit. Dese coninc, die vrie wille, sal oec setten in zijn rijcke eenen rechtere, dat sal sijn Gerechticheit. Dit es eene godlijcke doghet alse si ute minnen comt, ende het es oec die hoochste zedelijcke doghet. Dese rechter sal wonen in dat ghemoede, in midden den rijcke inder tornigher cracht. Ende hi sal gheciert sijn met eere zedelijcker doghet die hetet vroetheit. Want Gherechticheit en mach niet volmaect sijn zonder vroetheit. Dese rechter, Gherechticheit, sal dat rijcke dore varen met crachte ende met ghewoude dies conincs, ende met wijsdome dies rades, ende met vroetheiden sijns selfs. Endi hi sal setten ende onsetten, doemen ende verordeelen, doode ende leven laten, vermincken, blinden ende siende maken, opheffen ende nederdrucken ende alle dinc bescicken na recht; gheeselen ende castijen ende vertijen alre ondoghet. Dat ghemeyne volc dies rijcken, dat sijn alle die crachte der zielen, selen ghefondeert sijn in oetmoede ende in godlijcker vreesen, onderworpen Gode ende allen doogheden, yeghelijcke cracht na hare behorlijcheit. Die dat rijcke sire sielen aldus besit ende bewaert, ende gheoordent hevet, hi is ute ghegaen met minnen ende met doechden te Gode ende te hem selven ende te sinen evenkersten. Dit es dat derde poent vanden iiiij principalen.

Alse de mensche siende es overmids die gracie Gods, ende een puere conziencie hevet, ende hi ghemerket hevet die drie toecomste Cristi ons Brudegoms, ende hi ute ghegaen es met

duechden, daer na volghet dat ontmoet ons Brudegoms, ende dat es dat virde punt ende dat leste. In desen ontmoete leghet al onse salicheit, ende beghin ende inde allre doechden; ende sonder dit ontmoeten wert nie doghet ghedaen. Soe wie Cristum ontmoeten wilt alse sinen gheminden Brudegom, ende besitten wilt in Hem ende met Hem eewich leven, hi moet nu inder tijt Cristum ontmoeten in drie poents ochte in drie manieren. Dat eerst poent es dat hi Gode meynen moet in allen dinghen daer hi eewich leven in verdienen sal. Dat ander poent es dat hi niet daer bi en sette dat hi boven Gode oft ghelijc Gode meyne ochte minne. Dat derde poent es dat hi in Gode ruste met allen vliete boven alle creatueren ende boven alle Gods gaven ende boven alle doochdelijcke werke ende boven alle ghevoelen dat God storten mach in ziele ende in lijf.

Nu verstaet: wie dat Gode meynen sal, hi moet Gode jeghenwoordich hebben onder eene godlijcke redene, dat es dat hi Dien alleene meyne die een Heere is hemelrijcs ende eertrijcs ende alre creatueren; die om hem ghestorven es, ende eewighe salicheit gheven mach ende wilt. In wat wisen ochte in wat namen hi Gode vore neemt als eenen Heere alre creatueren, hem es altoes recht. Neemt hi eenighen godlijcken Persoen in gronde ende in moghentheiden godlijcker natueren, hem es recht. Neemt hi Gode Behoudere, Verlossere, Sceppere, Ghebiedere, Salicheit, Moghentheit, Wijsheit, Waerheit, Goetheit, alle onde eene grondelose redene godlijcker natuere, hem es recht. Al es der namen vele, die wie Gode toe eyghenen, die hoghe natuere Gods es een eenvuldiche een, omghenaemt van creatueren. Maer om sine ombegripelijcke edelheit ende hoocheit gheven wij Hem alle dese namen, omdat wine niet ghenomen noch volspreken en connen. Dit es die maniere ende dat kennisse hoe wij Goden jeghenwordich

hebben selen inder meyninghen. Want Gode meynen, dat es gheestelijcke Gode sien. Tot deser meyninghen behoret oec liefde ende minne. Want Gode bekinnen ende sien zonder liefde, dat en smaect niet noch en hulpet noch en vordert. Hier omme sal de mensche altoes op Gode neyghen met minnen in alle sinen werken, Dien hi meynt ende mint boven alle dinc. Dit es Gode ontmoeten met meininghen ende met minnen. Sal de zondere bekeeren van sinen zonden in weerdigher penitencien, hi moet Gode ontmoeten met rouwe ende met vrijen toekeere, ende met gherechter meyninghen emmermeer Gode te diene ende nemmermeer sonde te doene. Dan ontfeet hi in desen ontmoete van der ontfermherticheit Gods seker ghetrouwen eewiger salicheit, ende vergiffenisse sine zonden. Ende hi ontfeet dat fundament alre doechde: ghelove, hope ende minne, ende goetwillicheit tot allen duechden. Sal die mensche voert gaen in lichte des gheloefs ende merken alle die werken Cristi ende alle sijn doghen ende al dat Hi ons ghedaen ende ghelovet hevet ende doen sal tot inden daghe des oordeels ende inder eewicheit, sal dese mensche dit orborlijc merken te sire zalicheit, soe moet hi echter Cristum ontmoeten ende jeghen woordich hebben met dancke, met love, met weerdigher reverencien om alle sine gaven, ende om al dat Hi ghedaen heeft ende doen sal in der eewicheit. Dan werdet sijn ghelove ghesteret, ende hi werdet innigher ende meer beweghet tot allen duechden. Sal hi dan voertgaen in doechdelijcke werken, soe moet hi oec Cristum ontmoeten met vertijnghe sijns selfs, dat hi hem selven niet en soeke noch gheene vremde waeromme en sette, maer dat hi besceeden si in sinen werken ende Gode meyne in allen dinghen ende sinen lof ende sijn eere, ende dat volvoere tot in sijn doot. Dan werdet sine redene verclaert, ende karitate ghemeerrent, ende hi werdet devoter ende ghereeder tot allen duechden.

Men sal Gode meynen in allen goeden werken; in quaden werken en can mens niet ghedoen. Men en sal niet twee inden setten inder meynighen, dat es datmen Gode meyne ende yet daer toe, maer alle dat de mensche met meynt, dat dat si beneden Gode, niet in contrarien Gode, maer in eere ordenen ende in hulpen ende in vordenissen te bat te Gode te comene: soe es den mensche recht.

Men sal oec rusten opden Ghenen ende inden Ghenen diemen meynt ende mint, meer dan op al sijn boden die Hi sindet dat sijn sine gaven. Die ziele sal oec rusten in Gode boven al die cierhede ende die presente die si met haren boden sinden mach. Der zielen boden dat sijn meyninghe, minne ende begheerlijcheit; dese draghen te Gode alle goede werke ende alle doechdelijcheit. Boven al dit sal die ziele rusten in haren Gheminden boven alle menichfuldicheit. Dit es de maniere ende die wise hoe wij Cristum ontmoeten selen in al onsen levne ende in al onsen werken, ende in al onsen duechden met gherechter meyninghen, op dat wine ontmoeten moghen in die ure onser doot in lichte der glorien. Dese wise ende dese maniere alsoe ghi ghehoert hebt, dit heetet een werkende leven. Des es allen minschen noot, ten mensten dat si gheenre doghet contrarie en leven, al en hebben si alle doochde in deser volcomenheit niet. Want contrartie den duechden leven dat es in zonden leven. Want Cristus spreekt: 'Die met My niet en is, hi es jeghen My'. Die niet oetmoedich en is, hi es hoveerdich; die hoveerdich is ende niet oetmoedich, die en behoret te Gode niet. Ende alsoe van allen zonden ende van allen doechden: men moet emmer die

doghet hebben ende in gracien sijn, ochte haer contrarie, ende in sonden sijn. Elc mensche proeve hem selven ende leve alsoe hier bewijset es.

Die mensche die aldus levet in deser volcomenheit alsoe hier bewijst es, ende al sijn leven ende alle sine werke opdraghende es ter eeren Gods ente te love Gods, ende Gode meynt ende mint boven alle dinc, hi werdet dicwile gherenen in sire begheerten te siene, te wetene, te kinnenne wie dese Brudegom is, Cristus, die omme sinen wille mensche worden is ende in minnen ghearbeyt hevet tot der doot; ende sine zonden ende den viandt ute verdreven heeft; ende Hem selven ende sine gracie in ghegheven hevet, ende sine sacramente ghelaten, ende sijn rijcke ghelovet ende Hem selven te eenen eewighen Lone: lijflijcke nootdorft, inwindighe troost ende sueticheit ende ontellijcke gaven na alre wise dat menre behoebet. Alsoe dese mensche diet aen siet, soe werdet hi utermaten seere beweghet Cristum sinen Brudegom te siene ende te kinnen, wie Hi is in Hem selven: al kint hine in sinen werken, dat en dunct hem niet ghenoech. Dan sal hi doen alsoe die publicaen Zacheus dede die Jhesum begerde te siene wie Hi ware. Hi sal vorelopen alle die scaren, dat es menichfoldicheit der creatueren: die maken ons cleyne ende cort, dat wij Gode niet ghesien en connen. Ende hi sal clemmen opden boom des gheloofs die wast van boven nederweert, want sine wortele es inder Godheit. Dese boem hevet xij telgheren, dat sijn die xij artikulen. Die nederste spreken vander menscheit Gods, ende van dien poenten die te onser zalicheit behoren aen ziele ende aen lijf. Die overste dies boems spreect vander godheit, van driheit der Persone ende van eenheit der natueren Gods. Op die eenheit sal hem die mensche houden in

dat hoochste des booms, want daer moet Cristus lijden met alle sinen gaven. Hier comt Jhesus, ende siet den mensche, ende spreect hem ane in lichte des gheloofs: dat Hi na sire godheit onghemeten is, ende ombegripelijc, ende ontoeganlijc, ende afgrondich, ende onthoghende allen ghescapenen lichte ende allen ghemetenen begripe. Dat es dat hoochste kinnisse Gods dat de mensche hebben mach in werkende levne: dat hi dat bekinne in lichte dies gheloofs, dat God ombegripelijc is ende ombekinlijc. In desen lichte spreect Cristus tot der begheerten des menschen: ‘ganc neder haestelijc, want Mij behoret heden te woenen in dinen huysen’. Dit nedergaen haestelijc en es anders niet dan een nedervlieten met begherten ende met minnen inden afgront der Godheit, dat gheen verstaen in ghescapenen lichte gheryken en kan. Maer daer verstannisse buyten blivet, daer gheet begheerte ende minne in. Daer die siele haer aldus neyghet met minnen ende met meyninghen in Gode boven al dat si versteet, hier met rustet si ende woent in Gode, ende God in hare. Daer die ziele met begheerten oplemt boven menichfoldicheit der creatueren ende boven werc der zenne, ende boven licht der natueren, daer ontmoetse Cristum in lichte des gheloofs. Ende si wert verclaert, ende si bekint dat God ombekinlijc ende ombegripelijc es. Daer si hare met begheerten tot dien ombegripelijcken God neyghet, daer ontmoet si Cristum ende wert vervult van sinen gaven. Daer si mint ende rust boven alle gaven ende boven haer selven ende boven alle creatueren, daer woent si in Gode ende God in hare. Dit es hoe wij Cristum ontmoeten selen in dat hoochste van werkenden levne. Hebdi gherechticheit in karitate, ende oetmoedicheit gheleghet teenen fundamente, ende hebdi daer op ghesticht eene woninghe, dat sijn die duechde die hier bewiset sijn; ende hebdi Cristum ontmoet met ghelove, met meyninghen ende met minnen, soe woendi in Gode ende God in u, ende ghi hebt beseten een werkende leven. Ende dit es dat eerste daer wij af spreken wouden.

Die vroede joncfrouwe, dat es eene reyne ziele, die eertsche dinghe hevet begheven, ende Gode levet in duechden, si hevet ghenomen inden vaten harer herten olye der karitaten ende doechdelijcker wercken, metter lampten der ombesmetter conziencien; maer wanneer Cristus de Brudegom merret in trooste ende in nuwen invlote van gaven, soe wert de ziele slaperich ende slapende ende traghe. In midden der nacht, dat es alsmens minst moeyt ende waent, soe wert een gheestelijc gheroep ghemaect inder zielen: 'SIET, DIE BRUDEGOM COMT, GAET UTE HEM TE ONTMOETE'. Van desen siene, ende van eene inwindigher toecomst Cristi, ende van eenen gheestelijcken uutgane des menschen inden ontmoete Cristi, daer af willen wij spreken: ende deden ende ontbinden dese vier poente van eere innigher, begheerlijcker oefeninghen, die vele menschen gheryken overmids sedelijcke doechde ende inwindich ernsticheit. In desen woorde leert ons Cristus iiii dinghe. Inden eersten wilt Hi dat onse verstannesse verclaert si met overnatuerlijcker clærheit. Dat merken wij inden woorde dat Hi sprecht: 'SIET'. Inden anderen toent Hi wat ons behoret te siene, dat es: die inwindighe toecomst ons Brudegoms, der ewigher Waerheit. Dat verstaen wij daer Hi sprecht: 'DIE BRUDEGOM COMT'. Ten derden male ghebiedet Hi ons ute te gane in inwendigher oefeninghen na gherechticheit, ende hier omme sprecht Hi: 'GAET UTE'. In den vierden poente toent Hi ons dat inde ende die waeromme alle dies werkes, dat es dat ontmoet ons Brudegoms Cristi in ghebrukelijcker eenicheit der Godheit.

Nu dan van den eersten. Cristus sprecht: ‘SIET’. Soe wie dat sien sal overnatuerlijk in innigher oefeninghen, daer toe behoren van node drie poente. Dat eerste es licht der gracen Gods in hoghere wijs dan mens ghevoelen mach in uutwindighen werkenden levne sonder innighe ernsticheit. Dat ander poent es een ontblotinghe vremder beelden ende onledicheden van herten, dat de mensche vri ende onverbeeldet ende ongheacht ende ledich si van allen creatueren. Dat derde poent es eene vrie keer des willen met vergaderinghen alre crachte, lijflijcker ende gheestelijcker, ontcommert van alre ongheoordender liefden, invlietende in die eenicheit Gods ende in die eenicheit der ghedachten, op dat die redelijcke natuere die hoghe eenicheit Gods vercrighen ende besitten moghe overnatuerlijcke. Daer omme hevet God hemel ende eerde gheschapen ende alle dinc, ende daeromme is Hi mensche worden, ende hevet ons gheleert ende ghelevet, ende self die wech gheweset in die Eenicheit. Ende Hi es ghestorven in bande van minnen, ende opgevaren ende hevet ons ontsloten die selve Eenicheit daer wij mede moghen besitten die eeuwighe zalicheit.

Nu merket met ernste: drierhande eenicheit vintmen in allen menschen natuerlijcke, ende daer toe overnatuerlijcke in goeden menschen.

Die eerste ende die hoogste eenicheit es in Gode; want alle creatueren hanghen in deser eenicheit met wesene met

levene ende met onthoude, ende scieden si in deser wijs van Gode, si vielen in niet ende worden te niete. Dese eenicheit es weselijc in ons van natueren, weder wij sijn goet ochte quaet, ende si en maect ons sonder ons toedoen noch heylich noch salich. Dese eenicheit besitten wi in ons selven ende doch boven ons selven, als een beghin ende een onthout ons wesens ende ons levens. Eene andere eninghe ochte eenicheit es oec in ons van natueren, dat es eenicheit der overster crachten, daer si hare natuerlijcke oerspronghe nemen werkelijcker wijs: in eenicheit dies gheests ochte der ghedachten. Dit es die selve eenicheit die in Gode hanghet, maer men neemse hier werkelijcke ende daer weselijcke; nochtans es die gheest in elcke eenicheit gheheel, na alheit sire substancien. Dese eenicheit besitten wij in ons selven boven senlijcheit; ende hier ute comt memorie ende verstannisse ende wille, ende alle die macht gheestelijcker werke. In deser eenicheit heetmen de ziele gheest. Die derde eenicheit die in ons is van natueren, dat is eyghendoem der lijflijcker crachte in eenicheit des herten, beghin ende oersprong des lijflijcs levens. Dese eenicheit besit die ziele inden live ende inde levendicheit dies herten; ende hier ute vloeyen alle lijflijcke werke ende die v zinnen. Ende hier af heetet die ziele ziele, want si des lijfs forme es, ende den lichame animeert, dat es dat sine levende maect ende levende onthoudet. Dese drie eninghen staen inden mensche natuerlijcke alsoe een leven ende een rijcke. Inden nedersten es men ghevoelijc ende beestelijc; inden middelsten es men redelijc ende gheestelijc; inden oversten wertmen onthouden weselijc. Ende dit es natuerlijcke in allen menschen.

Nu werden dese drie eenichede alsoe een rijcke ende eene eeuwighe woninghe overnatuerlijcke gheciert ende beseten

met sedelijcken duechden in karitaten ende met werkenden leven. Ende het wert noch badt gheciert ende eerlijcker beseten met innigher oefeninghen tot den werkende leven. Mer alre eerlichste ende salichste wertet geciert met enen overnatuerlic scouwenden leven. Die nederste eenicheit die lijflijc is, die wert gheciert ende beseten overnatuerlijcke met uutwendigher oefeninghen in volcomenen seden na die wise Cristi ende sire heylighen: ende dat cruce te draghene met Cristo, ende de natuere te druckene onder de ghebode der Heyligher Kercken ende onder die leeringhe der heylighen, na macht der natueren, in bescedenheiden. Die andere eenicheit, die inden gheeste es ende te male gheestelijc is, die wert gheciert ende overnatuerlijcke beseten metten drie godlijcken duechden: ghelove, hope ende minne; ende met invlote der graciën ende der gaven Gods, ende met goetwillicheiden tot allen duechden, na te volghene den exempel Cristi ende der heyligher kerstenheit. Die derde eenicheit ende die hoochste, die es boven onse verstandighe begrijp, ende doch weselijc in ons. die wert overnatuerlijcke van ons beseten alsoe wij in alle onsen doehdelijcken werken Gods lof ende sine eere meynen, ende in Hem rusten boven meyninghe ende boven ons selven ende boven alle dinc. Dit es die eenicheit daer wij creatuerlijcker wijs ute ghevloten sijn, ende weselijc in bleven sijn, ende, overmids karitate, minlijcke weder toekeerende sijn. Dit sijn die duechde die dese drie eenicheiden cieren in werkenden levene.

Nu willen wij voert spreken hoe dese drie eenicheiden hoghere gheciert ende edelijckere beeten werden met innigher oefeninghen tot den werkenden leven. Alsoe hem die mensche overmids karitate ende opgherechte meyninghe opdraghende es in alle sinen werken ende in alle sinen levene ter eeren Gods ende tot den love Gods, ende ruste sukende is in Gode boven alle dinc, dan sal hi oetmoedelijc, met

verduldicheiden ende in ghelatenheiden sijns selfs, met sekeren toeverlate altoes beyden nuwer rijcheit ende nuwer gaven: ende altoes onbecommert weder God ghevet ochte niet en ghevet. Aldus maectmen eene bereetscap ende eene bevallijcheit een inwindich begheerlijc leven te ontfane. Alse dat vadt bereet es, stortmen daer in edele licore. Hen is gheen edelre vat dan die minnende ziele, noch orborlijcker dranc dan die gracie Gods. Aldus al die mensche Gode opdraghen alle sine werke ende al sijn leven met eenvuldigher opgherechter meyninghen, ende rusten boven meyninghe ende boven hem selven ende boven alle dinc in die hoghe eenicheit daer God ende die minnende gheest ghenecht sijn zonder middel.

Ute deser eenicheit daer die gheest vereenicht is sonder middel met Gode, hier ute vloeyt gracie ende alle gaven. Ute deser selver eenicheit daer die gheest rast boven hem selven in God, soe spreect Cristus die ewighe waerheit: 'SIET DIE BRUDEGOM COMT, GAET UTE HEM TE ONTMOETE'. Cristus, die dat licht der waerheit es, hi spreect: 'SIET'. Want overmids Hem werden wij siende, want Hi is dat Licht des Vaders, ende zonder Hem en is gheen licht in hemel noch in eerde. Dit spreken Cristi in ons en es anders niet dan een invloeyen sijns lichts ende sire gracien. Dese gracie valt in ons in die eenicheit onser overster crachten ende ons gheests, daer die hoogste crachten ute vloeyen werkelijcke in allen doechden overmids cracht der gracien, ende weder inkeeren in dat selve, in bande van minnen. In deser eenicheit leghet die macht, ende beghin ende inde alles creatuerlijcs werkes, natuerlijcke ende overnatuerlijcke, alsoe verre alst ghewracht werdet creatuerlijcker wijs, overmids gracie ende godlijke gaven ende eyghene macht der creatueren. Ende daer omme ghevet God sine gracie in die eenicheit der overster crachte,

opdat die mensche altoes duechde werke overmids crachte ende rijcheit ende driven der gracen. Want hi ghevet gracie omme werken, ende Hem selven boven alle gracie omme ghebruyken ende omme rusten. Eenicheit ons gheests dat es onse woninghe in godlijcken vrede ende in rijcheit der karitaten; ende alle menichfuldicheit der duechde sluten hen daer ende leven in die eenvuldicheit dies gheests. Nu es die gracie Gods, die ute Gode vloeyt, een inwindich driven ochte jaghen des Heylichs Gheests die onzen gheest drivet van binnen ende stoect in allen duechden. Dese gracie vloeyt van binnen, niet van buyten. Want God es ons inwindigher dan wij ons selven sijn, ende sijn inwindich driven ochte werken in ons, natuerlijcke ochte overnatuerlijcke, es ons naerre ende innigher dan ons eygen wercken; ende daer omme werket God in ons van binnen uutweert, ende alle cratueren van buten inwert. Ende hier omme comt gracie ende alle godlijcke gaven ende Gods inspreken, van binnen, in eenicheit ons gheests, niet van buyten inder fantasien, met senlijcken beelden.

Nu spreect dan Cristus gheestelijcke inden toeghevoechden mensche: ‘SIET’. Drie poente, als ic vore seide, maken den mensche siende in innigher oefeninghen. Dat eerste is dat inlichten der gracen Gods. Die gracie Gods inder zielen es ghelijc der keersen inder lanternen ochte in eenen glasenen vate; want si verhit ende verclaert ende doerschijnt dat vat, dat es den goeden mensche. Ende si openbaert hare den mensche diese binnen hevet, op dat hi innich es in merkene hem selven; ende si openbaert hare oec anderen menschen dore hem, in duechden ende in goeden exemplen. Die inblic der gracen Gods ruert ende beweeghet den mensche

inwindich van binnen haestelijcke, ende dat snelle beweghen es dat eerste poent dat ons siende maect. Ute desen snellen beweghene Gods comt dat ander poent, van tsmenschen weghen, dat es eene vergaderinghe alle der crachte, van binnen ende van buyten, in eenicheit des gheests, in bande van minnen. Dat derde poent es vriheit, dat hem die mense inkeeren moghe onverbeelt ende onghehindert, alsoe dicke alsoe hi wilt, ende hem sijns Goeds ghedinct. Dat es, dat die mense ontcommert si van lieve ende van leede, van ghewenne ende van verliese; van verheffene ende van verdruckene; van vremder sorghen; van vrouden ende van vreesen; ende onghevaen si van allen creatueren. Dese drie poente maken den mense siende in inwindigher oefeninghen. Hebdi dese drie poente, soe hebdi een fundament ende een beghin innigher oefeninghe, ende innichs levens.

Al waren die oghen claer, ende het ghesichte subtyl, en daedt die minlijcke ghelustighe voerworp, dat clare sien en ghevoechde noch en vorderde niet ochte luttel. Ende hier omme toent Cristus den vercleerden verstandighen oghen wat si sien selen, dat es die inwindighe toecomst Cristi haers Brudegoms. Drie manieren van zonderlingher toecomst ventmen in die menschen die hem met devocien oefenen in inwindighen levne. Ende elcke toecomst van den drien hoghet den mense in een hogher wesen ende in inniger oefeninghen. Die eerste toecomst Cristi in innigher oefeninghen die drivet ende jaghet den mense ghevoeljc van binnen, ende si trect den mense met allen den crachten

opweert te hemele, ende eyscht hem eenicheit te hebbene met Gode. Dit driven ende dit trecken ghevoelt men IN DAT HERTE ende in die eenicheit alle der lijflijcker crachte, ende sonderlinghe inder begherlijcker cracht. Want dese toecomst roert ende werct in dat nederste deel des menschen, want dat moet te male ghesuvert ende gheciert ende ontfunct werden ende inghetrocken. Dit driven Gods van binnen, dat ghevet, het neemt; het maect rijcke ende arm; weeldich ende onweeldich, het doet hopen ende onthopen; het maect hitte ende coude. Die gaven ende werken die hie inne ghescien in contrarien, die sijn onsegghelijc enigher tonghen. Dese toecomst metter oefeninghen deylt hare in vier wisen, die eene hoghere dan die andere, alsoe wi namaels tonen selen. Ende hier met weert gheciert dat nederste deel tsmenchen in innighen levne. Die andere maniere der inwindigher toecomst Cristi, in hoghere edelheit ende ghelijcheit sijns selfs ende in meerre gaven ende clærheden, dat es een invloeyen IN DIE HOOCHSTE CRACHTE der zielen met rijcheiden van godlijcken gaven, die stadighen ende verclaren ende maken den gheest rijcke in menigher wijs. Dit vloeyen Gods eyscht een uuvloeyen ende een weder vloeyen met alle der rycheit inden selven gronde daer dat vloeyen ute comt. In desen vloeyene ghevet God ende toent God wondere. Maer hi eyschet der zielen alle sine gaven weder, ghemenichfuldicht, boven al dat creatuere gheleysten mach. Dese oefeninghe ende dit wesen es edelre ende ghelijcker Gode dan dat eerste ende hier met werden gheciert die drie overste crachte der zielen. Die derde maniere der inwindigher toecomst ons Heeren, dat es een inwindich rueren ochte gherinen IN EENICHEIT DES GHEESTS, daer die overste crachte der zielen in zijn ende ute vloeyen, ende wederkeeren ende altoes eenich in bliven overmids bant van minnen ende eenicheit des gheests van natueren. Dese toecomst maect dat innichste ende dat hoochste wesen in

inwindighen levene. Ende hier met wert gheciert die eenicheit des gheests in menighe wijs. Nu eyschet Cristus in elcke toecomst een zonderlinghe ute gaen ons selfs, met levene nade wise sire toecomst. Ende daer omme spreect hi gheestelijcke in onse herte in elcke toecomst: ‘Gaet ute met levene ende met oefeninghen na die maniere dat mine gracie ende mine gaven u driven. Want na die wise dat ons die gheest Gods jaghet ende drivet ende trect ende invloyt ende gherijnt, soe moeten wij ute gaen ende wandelen in inwindighen oefeninghen, selen wij volcomen werden. Maer wederstaen wij den gheest Gods met onghelijcheiden van levene, wij verliesen dat inwindighe driven, ende dan moeten ons die duechde ontbliven. Dit sijn drie toecomste Cristi in innigher oefeninghen. Nu willen wij elcke toecomst verclaren ende ontbinden zonderlinghe. Nu merket met vliete ernstelijcke, want dies noeyt en ghevoelde, hi en saelt niet wel verstaen.

Die eerste toecomst Cristi in begheerlijcker oefeninghen, dat es een inwindich ghevoelijc driven des Heylichs Gheest, die ons stoket ende drivet tot alle duechden.

Dese toecomst wille wij ghelijcken den schine ende der cracht der sonnen, die in eenen oghenblicke, van daer si opgheet, verlicht ende doerschijnt ende verhit alle die werelt. Also ghelijckerwijs blicte ende schijnt ende verlicht die eeuwighe zonne Cristus, die woent in dat overste des gheest; ende verlicht ende ontfunct dat nederste tsmenschen, dat es lijflijcke herte ende die ghevoelijcke crachte; ende dit ghesciet in corter tijt dan in eene oghenblicke, want Gods werc es snel. Maer dien dit ghescien sal, hi moet inwendich met

verstandeghen oghen siende sijn. Die sonne die schijnt in overlant, in midden der werelt, jeghen dat gheberchte. Si maect daer vroegher somer, ende vele goeder vruchte, ende sterker wijn ende dat lant vol vrouwen. Die selve sonne ghevet haren schijn in nederlant, in dat inde van eertrijcke. Dat lantschap es coudere, ende die cracht der hitten es mindere. Nochtan bringhet si daer vele goeder vruchte; maer men vendet daer luttel wijns. Die menschen die woenen in dat nederste deel haer selfs, biden uutwindighen sennen, ende doch met goeder meyningen in sedelijcken duechden met uutwendigher oefeninghen ende inder gracien Gods, si bringhen vele goeder vruchte der duechden in menigher wijs. Maer des wijns inwindigher vrouwen, ende gheestelijcs troost ghevoelen si cleyne. Die mensche die nu wilt ghevoelen den schijn der ewigher sonnen die Cristus selve es, die sal siende sijn, ende wonen in dat gheberchte in overlant met vergaderinge alle sire crachte, ende opverheven sijn met herten te Gode, vri ende ontcommert van lieve ende van leede ende van allen creatueren. Daer schijnt Cristus, die zonne der gherechticheit, in die vrie verhavene herten: dat sijn die berghen die ic meyne.

Cristus, die gloriose Zonne ende die godlijcke Claerheit, in sire inwindigher toecomst, verlicht ende doerschijnt ende ontfunct, in die crachte sijns gheests, dat vrie herte ende alle die drachte der zielen. Ende dit es dat eerste werc der inwindigher toecomst in begherlijcker oefeninghen. Ghelijckerwijs dat die cracht ende die natuere des viers ontfunct die materie die bereet es ten viere, alsoe ontfunct Cristus die bereede vrie verhavene herten met innigher hitten sire inwindigher toecomst. Ende Hi spreekt in deser toecomst: 'gaet ute met oefeninghen na wise dezer toecomst'.

Ute deser hitten comt eenicheit van herten. Want wij en moghen niet ghewarigher eenicheit vercrighen, en si

dat die Gheest Gods sijn vier ontfuncke in onser herten. Want dat vier maect een, ende sijn ghelijc, in alle die dinghe diet verweldighen ende overformen mach. Eenicheit es, dat hem die mensce ghevoelt vergadert van binnen met alle sinen crachten in eenicheit sijns herten. Eenicheit maect inwindighen vrede ende ruste van herten. Eenicheit des herten es een bant die te gader trect ende omveet lijf ende ziele, herte ende sen ende alle die crachte van buten ende van binnen in eenicheiden van minnen. Ute deser eenicheit comt innicheit. Want niemen en mach innich sijn, hi en si eenich vergadert in hem selven. Innicheit es, dat de mensche inwindich van binnen ghekeert si te siene eyghender herten, op dat hi verstaen mach ende ghevoelen moghe dat inwerken ochte dat inspreken Gods. Innicheit es een ghevoeljc vier van minnen, dat die Gheest Gods ontfunct heeft ende bernen doet. Innicheit bernet ende drivet ende stoket den mensche van binnen, ende hi en weet wanen het comt ochte wat hem ghesciet es. Ute innicheiden comt eene ghevoelijcke liefde, die tsmenschen herte doergheet ende die begheerlijcke cracht der zielen. Dese begheerlijcke liefde met ghevoelijcken smake des herten en mach niemant hebben, hi en si innich van ghemoede. Ghevoelijcke liefde ende minne, dat es eene begheerlijcke smakende ghelost diemen hevet te Gode als tot eenen eewighen Goede daer alle goet in besloten is. Ghevoelijcke liefde ghevet orlof alle creatueren na der ghelost, niet na der noot. Innighe liefde ghevoelt hare gherenen van binnen met eewigher minnen diere si emmer pleghen moet. Innighe liefde vertijt ende versmaedt lichtelijcke alle dinc, op dat si vercrighen moghe dat si mint. Ute deser ghevoelijcker liefden comt devocie te Gode ende te sire eeren. Want niement en mach begerlijcke devocie hebben in siere herten dan die mensche die ghevoelijcke liefde ende minne te Gode draecht. Devocie, dat es alsoe dat vier der minnen ende der liefden sine vlamme

der begherten op ghevet te hemele. Devocie rueret ende stoect den mensche van buyten ende van binnen, ten dienste Gods. Devocie die doet bloeien lijf ende ziele in eeren ende in weerdicheden vore God ende vore alle menschen. Devocie eyschet God van ons in alle den dienste dien wij Hem doen selen. Devocie purgeert lijf ende ziele van al dien dinghen die ons letten ende hinderen moghen. Devocie wijst ende ghevet den rechten wech der zalicheit. Ute deser innigher devocien comt danclijcheit. Want niemen en can Gode also wel dancken ende loven als die innighe devote mense. Wij selen met rechte Gode dancken ende loven, want Hi ons versteendighe creatueren ghescapen heeft, den hemel ende die eerde ende die inghelen in onsen dienste gheordent ende ghevoeghet hevet; dat Hi om onse zonden mensche worden is; dat Hi ons gheleeret ende ghelevet ende ghewijst hevet, ende in oetmoedighen abite ons ghedient hevet, ende eene versmade doot om ons leden hevet, ende sijn eewighe rijcke ende Hem selven te lone ende oec te dienne ghelovet hevet. Ende dat Hi ons in onse zonden ghespaert hevet, ende daerna te male vergheven wilt ochte vergeven hevet, ende sine gracie ende sine minne in onse ziele gestort hevet. Ende dat Hi in ons ende met ons eewelijcke wonen wilt ende bliven wilt. Ende dat Hi ons al onse leefdaghe met sinen edelen sacramenten na al onser behoeften visenteren wilt ende ghevisenteert hevet. Ende dat Hi ons sijn lijf ende sijn bloet in spisen ende in drancke na yeghewelcs begerlijcken appetijt ghelaten hevet. Ende dat Hi ons die natuere ende die Schriftuere ende alle creatueren teenen exemplare ende teenen spiegel vore ghelegghet hevet, op dat wij merken ende leeren hoe wij alle onse wercke bekeeren selen in duechden. Ende dat Hi ons ghesonde, cracht ende macht, ende bi wilen siecheit, om orborlijcheit, verleent hevet; ende uutwindige nootdorst ende inwindighen peys ende vrede in ons ghesticht hevet. Ende dat wi kerstine namen draghen ende van kerstine menschen gheboren sijn.

Hier af selen wij Gode hier dancken, op dat wij Hem daerboven eewelijcke dancken. Wij selen Gode oec loven met al dat wij gheleysten moghen. Gode loven dat es, dat die mensce eere ende reverencie ende weerdicheit biede der godlijcker Moghentheit in alle sinen levne. Gode loven dat es dat eyghenste ende dat properste werc der ingele ende der heylighen in hemelrijcke, ende der minnender menschen in eertrijcke. God salmen loven met herten, met begheerten, met opherechten crachten; met woorden, met werken; met live, met zielen ende met goede in oetmoedighen dienste van buyten ende van binnen. Die Gode hier niet en loven, selen eewelijcke stom bleven. Gode loven, dat es dat ghenoechtlijcste ende dat blijdste werc der minnender herten. Die herte die vol es des loves, si begheert dat alle creatueren Gode loven. Gode te lovne, dies en wert gheen inde, want dat es onse salicheit: met rechte zullen wine loven inder eewicheit. Ute innighen dancke ende love comt tweerande wee van herten ende pine inder begherten. Die eerste wee es, dat men ontblivet in dancke, in love in eeren ende in Gods dienste. Die ander es, datmen niet toe en neemt na datmens begheert in karitaten, in duechden, in trouwen, in volcomenen seden: opdat men weerdich werde Gode te danckene ende te lovne ende te dienen na behoerlijcheit. Dit es dat ander wee. Dit sijn beyde wortelen ende vrucht, beghin ende inde alre inwindigher duechde. Inwindighe smerte ende wee van ontblivene in duechden ende inden love Gods, dat es dat hoochste werc in deser eerster wisen inwindigher oefeninghen, ende hier met wertse volcoemelike volbracht.

Nu merket een ghelijckenisse hoe dese oefeninghe sijn sal. Alse dat natuerlijcke vier overmids sine hitte ende sine cracht opghedreven hevet dat watere ochte andere licore toe den

walle, dat es sijn hoochste werc: soe drayet dat water ende valt weder opden selven gront, ende wert dan weder opghedreven tot den selven wercke, van crachte des viers; also dat dat vier altoes drivende si, ende dat dat water altoes wallende si. Alsoe ghelijckerwijs werket dat inwindighe vier dies Heylichs Geests: het drivet ende het stoket ende jaghet dat herte ende alle die crachte der zielen toe den walle, dat es: Gode te danckene ende te lovene na die wise die ic vore seide. Ende soe valtmen weder opden selven gront daer die Gheest Gods berrent; alsoe dat dat vier der minnen altoes berne, ende dat herte des menschen altoes dancke ende love met woorden ende met wercken ende altoes in nederheiden blive: datmen groot achte datmen doen soude ende datmen gherne dade, ende cleine achte datmen doet.

Soe wanneer die somer naect, ende die sonne hoghet soe trect si die vochticheit uter eerden dore die wortelen, ende dore dat selve bloc te dies boems, inde rijseren; ende hier af comt loof ende bloemen ende vrucht. Alsoe ghelijckerwijs, alsoe die ewighe Zonne, Cristus, hoghet ende opgheet in onser herten, alsoe dat somer werde in ciergeiden van duechden, soe ghevet Hi siin licht ende sijn hitte in onser begheerten, ende trect dat herte van alre menichfuldicheit eertscher dinghe ende maect eenicheit ende innicheit, ende doet dat herte groeyen ende loeven met innigher liefden, ende bloeyen met begheerlijcker devocien, ende vrocht bringhen met dancke ende met love, ende die vrucht ewelijcke behouden in oetmoedighen wee altoes van ontbliven; Hier indet die eerste maniere innigher oefeninghen van den iiiij principalen die dat nederste deel tsmenschen cieren.

Maer want wij nu dese iiiij wisen der toecomst Cristi ghelijcken den scine ende der cracht der zonnen, soe vende wij

noch selcke virtuyt ende sulc werc der zonnen die de vrocht seere doet haesten ende menichfuldighen.

Alsoe die zonne sere hoghet ende si comt inden Twellinc, dat es een tweevoldich dinc van eere natueren, dat es in half Meye, dan ghevet de zonne doble cracht in bome ende in crude ende in allen dinghen die inder eerden wassende sijn. Alsoe dan die planeten die de natuere regheren wel gheordent sijn na dat die tijt vanden jare behoebet, soe ghevet die zonne haren scijn opder eerden, ende trect die vochticheit op inder locht. Hier af comt dau ende reghen, ende die vrucht neemt toe, ende wert sere menichfuldich. Alsoe ghelijckerwijs, alsoe die claere Zonne Cristus ghehoghet es in onser herten boven alle dinc; ende dan die eyschinghen der lijflijcker natueren die contrarie den gheeste sijn, wel bedwonghen ende gheordent sijn met bescedenheiden; ende die duechde beseten sijn na die maniere die ghi ghehoert hebt inder vorsten wisen; ende dan overmids hitten der karitaten al die smaec ende al die raste diemen ghevoelt in duechden, met dancke ende met love in Gode gheoffert ende opghedraghen werden: hier af comt bi wilen soete reghen nuwes inwindichs troosts ende hemelschen dau godlijcker soeticheit. Dit doet wassen ende dubbeleert alle duechde tweevoldichlijcke, es hem recht.

Dit es een sonderlinghe nuwe wercken ende eene nuwe toecomst Cristi inder minnender herten, ende hier met wert die mensche ghehoghet in eene hoghere wise dan hi vore hadde. In deser sueticheit spreect Cristus: ‘Gaet ute na wise deser toecomst’.

Ute deser soeticheit comt weldicheit der herten ende alle der lijflijcker crachte, alsoe dat de mensche dunct dat hi omhelset si van binnen met godlijcken omvanghe in liefden. Dese weeldicheit ende dese troest es meere ende ghenoechlijcker in ziele ende in lijf dan al die weldicheit die eertrijcke gheleysten

mochte, al mochse oec al een mensche ontfaen. In deser weldicheit sinct hem God inder herten overmids sine gaven, met alsoe vele smakelijcs troosts ende vrouwen, dat dat herte van binnen overvloeyt. Dit doet den mensche merken hoe alindich si sijn die buyten minnen woenen. Dese welheit es een vervlieten des herten, dat hem de mensche niet onthouden en mach van volheiden der inwindigher vrouwen. Ute deser welden comt gheestelijcke dronckenheit. Gheestelijcke dronckenheit es, dat de mensch meere ghevoelecs smaecs ende welheiden ontfeet dan sine herte ochte sine ghelost begheren ochte ghevaten mach. Gheestelijcke dronckenheit maect inden mensche menighe vremde maniere. Selcke mensce doetsi singhen ende Gode loven van volheiden der vrouwen. Ende selken mensce doet se grote tranen weenen van welheiden des herten. Selken maecse ongheduricheit in alle sine lede, soe dat hi moet lopen, springhen, tripudieren. Selcken noopt dese dronckenheit also seere, dat hi moet metten handen priken ende plaudeeren. Selc roept met luder stemmen, ende toent die volheit die hi ghevoelt van binne. Selc moet swighen ende smelten van weelden in allen zinnen. Bi wilen dunct hem dat al die werelt dies ghevoelt dies hi ghevoelt. Selc wile dunct hem dat nieman dies en ghesmaect daer hi in gheraect es. Dicwile dunct hem, dat hi dese welheit nummermeer verliesen en mach noch en sal. Bi wilen wondert hem dat alle menschen niet godlijc en werden. Bi wilen dunct hem dat hem Gode alleene al es, ende niemene alsoe vele als hem. Bi wilen wondert hem wat dese weldicheit si, ochte wanen si comt, oft wat hem ghesciet si. Dit es dat weldichste leven, nader lijflijcker ghevoelijcheit, dat eenich mensche vercrigen mach op eertrijcke. Bi wilen wert die welheit soe groot, dat den mensce dunct dat sijn herte scoren sal van al desen menichfuldighen gaven ende wonderlijcken wercken.

Soe sal die mensce eeren ende loven met oetmoedigher herten den Heere die

al dit vermach, ende dancken Hem met innigher devocien dat Hijt doen wilt; ende altoes sal de mensche merken in sire herten ende spreken metten monde ende met gherechter meyninghen: 'Here, des en ben ic niet weerdich, maer uwer grondeloser goeden ende uus onthoudens behoevic wel'. In desen oetmoede mach hi wassen ende toenemen in hoghere duechden. Want nu dese toecomst ende dese wise zulcken mensche ghegheven werdet bi den beghinne alse si hem vander werelt keeren, eest dat si eenen gheheelen keer doen ende begheven alle troost der werelt opdat si Gode al gheheel sijn ende al leven, nochtan sijnse noch teeder ende behoeven melc ende soete dinghe, niet sterke spise, grote coringhen ende van Gode ghelaten te sine. Rijm ende nevel hindert dicke desen menschen in desen tijden, dat es in desen wesene, want het es recht in midden den Meye na loope inwindichs levens. Rijm, dat es yet willen sijn ochte yet wanen sijn, ochte yet van hem selven houden ochte datmen des troosts verdient hebbe ochte weerdich si. Dat es rijm die soude benemen bloemen ende vruchte alre doechde. Nevel, dat es datmen rusten wilt op inwindighen troost ende op sueticheit: dat maect de locht der redenen doncker, ende de crachte die open souden sijn ende bloeyen ende vrucht bringhen die luken. Ende hier omme verliest men kinnisse der waerheit. Nochtans behoutmen selcke wile valsche soeticheit: die ghevet de viant, die in dat inde den mensche verleydet.

Eene cleene ghelijckenisse willic u segghen, op dat ghi niet en doelt, maer u wel regeret in desen wesene. Soe seldi merken ende doen alse die wise bie. Si woent inder eenicheit met vergaderinghe hare gheselschap, ende vaert ute, niet in storme maer in stillen ghesaetten wedere in schine der zonnen, op alle die bloemen daermen sueticheit in vinden mach. Si en rust niet op gheene bloeme, noch op gheene soeticheit ochte scoenheit. Maer si trecter ute honich ende was, dat es

sueticheit ende materie der claerheit; ende voeret in die vergaderde eenicheit, op datse vruchtbaer werde in groter orborlijcheit. Dat ontplokene herte daer Cristus die eewighe Zonne in schijnt, daer doet hi groeyen ende bloeyen ende vloeyen dat herte ende alle die inwindighe crachte met vrouden ende met soeticheiden. Soe sal die wise mensche doen also die bye, ende sal vlieghen met ghemercke ende met redenen ende met ondersceede op alle die gaven ende op alle die sueticheit diere hi je ghevoelde, ende op al dat goet dat hem God je ghedede; ende met dien strale der karitaten ende innichs ghemercks proeven alle die menichfuldicheit des troosts ende des goets, ende niet rusten op gheene bloeme der gaven; maer, al gheladen met dancke ende met love, weder vlieghen in die eenicheit daer hi met Gode rusten ende wonen wilt in eewicheit. Dit es die andere wise innigher oefeninghen die ciert dat nederste deel tsmenschen in menigher wijs.

Alsoe die zonne des hemels comt in dat hoochste datse comen mach, dat heetet inden Creeft, ommedat se niet hooghere en mach maer achterwert beghint te gane, dan es die hitte aldermeest van alden jare, ende de zonne trect op de vochticheit, ende dat eertrike weert droochst ende de vrucht rijpt meest. Alsoe ghelijckerwijs, als Cristus die godlijcke Zonne in onser herten wert ghehoocht ten alder hoochsten, dat es boven alle gaven ende troost ende sueticheit die wij van Hem ontfaen mogen, alsoe dat wij op gheenen smaec en rusten dien God in onser zielen storten mach, hoe groot hi si, eest dat wij ons selfs gheweldich sijn; maer altoes weder inkeeren, alsoe vore bewiset es, met oetmoedighen love ende met innighen dancke toe den selven gronde daer alle gaven ute vloeyen na noot ende weerde der creatueren; dan steet Cristus ende in ghehoghet in dat hoochste

onser herten, ende wilt alle dinc te Hem trecken: dat sijn alle onse crachte. Alsoe der minnender herten smaec noch troost verwinnen noch gheletten en can, maer allen troost ende alle gaven wilt si lijden op datse Den ghene vinde dien si mint, hier ontspringhet die derde wise innigher oefeninghen daer die mensche met ghehoghet ende gheciert wert nader affectien ende na den nedersten deele sijns selfs.

Dat eerste werck Cristi ende dat beghin deser wisen, dat es dat God dat herte trecke, ende die begheerte ende alle die cracht der zielen, opweert te hemele, ende eyscht vereenicht te sine met Hem, ende spreect gheestelijc inder herten: 'Gaet ute u selven, te my, na die wise dat Ic u trecke ende eysche.' Dit trecken ende dit eyschen en can ic niet wel bewisen groven ombevoelijcken menschen. Maer het es een inwindich herten noeden ende eyschen te sire hoghere eenicheit. Dit inwindighe noden es ghenoechlijc der minnender herten boven alle dinc die si je ghevoelde. Want hier af ontspringhet eene nuwe wise ende eene hoghere oefeninghe.

Hier ontpluct hem dat herte in vrouwen ende in begheerten, ende alle die aderen gapen, ende alle die crachte der zielen sijn bereet ende begheren dat te volbringhene dat daer gheyschet wert van Gode ende van sire eenicheit. Dit noden es een inschinnen Cristi der eeuwigher Zonnen, ende maect soe groot ghenoechte ende vroude inder herten, ende doet dat herte soe wide ontpluken, datment nie wel ghelucken en can. Hier af wert de mensche van binnen int herte ghewont ende ghevoelt quetsueren van minnen. Ghewont te sine van minnen, dat es een seker teeken datmen ghenesen sal. Die gheestelijcke wonde die maect wel ende wee in eenen tijde. Cristus die ghewarighe Zonne, die blicet ende schijnt weder in dat ghewonde opene herte, ende eyschet echter eenicheit. Dit vernuwet die wonde ende alle die quetsueren.

Dit innighe eyschen, ende dit noden, ende dat hare die creatuere opricht ende biedet ghereet met allen dat si gheleysten mach, ende nochtan die eenicheit niet gheryken noch vercrighen en can, dit maect eene gheestelijcke quale: alse dat innichste des herten ende de oerspronc des levens es ghewont van minnen, ende men dies niet vercrighen en mach datmen boven al begheert, ende daer emmer bliven moet daermen niet sijn en wilt: ute desen tweek soe comt die quale. Hier es Cristus ghehooghet op dat hoochste des gemoeds, ende werpet sine godlijcke rayen in die begheerlijcke niedicheit ende in die ghelost des herten; ende die schijn berret ende droghet ende verteret al die vochticheit, dat es crachte ende machte der natueren. Die ghelostichste open herte ende dat inschinen godlijcker rayen maken eene gheduerige quale. Als men Gods niet vercrighen en can, ende men sijns niet ontberen en mach, ute desen tweek ontspringhet orewoet ende ongheduericheit in selcke menschen, van buyten ende van binnen. Die wile dat de mensche woedich es, soe en mach hem gheene creatuere te goede werden, in rasten noch in gheenre saken in hemel noch in eerde. In desen woede werden sulcke wile ghegheven van binnen ende dore ghesproken hoghe orborlijcke woorde ende sonderlinghe leeringe ende wijsheit. In innighen orewoede es men bereet al dat te lidenen datmen liden mach, op datmen vercrighen moghe Dat men mint. Orewoet van minnen, dat es een inwindich ongheduer, dat node der redenen pleghen ochte volghen wilt, en si vercreghen datmen mint. Innich orewoet eedt tsmenschen herte ende drinct sijn bloet. Hier es de ghevoelijcke hitte van binnen meest van allen tsmenschen levne; ende tsmenschen lijflijcke natuere wert heimelijcke ghequetst ende verteert zonder arbeit van buten; ende de vrucht der duechden rijpt ende haest hare alre seerst boven alle die wisen die vore ghetoeent sijn. In desen selven tijde vanden jare comt die lijflijcke zonne ghelopen inden Libaert, die

hevet eenen fellen aert, want hi is here boven allen dieren. Alsoe ghelijckerwijs, alsoe die mensce comt in desen wesene, soe steet Cristus die clare Zonne inden Libaert. Want die raye sire hitten sijn soe heet, dat inden woedighen mensche sijn hertebloet verwalt. Ende dese woedighe wise, alsoe si regneert, meestert si ende vercrachtet alle wisen, want si wilt sijn wiseloes, dat es sonder maniere. Bi wilen valt die woedighe mensche in een verlanghen ende in eene ongheduerighe begherte ontbonden te sie vanden kerkere sijns lichamen, op dat hi vereenicht werde met Den gheenen dien hi mint. Soe sleet hi sine inwindige oghe op, ende scouwet die hemelsche sale vol glorien ende vrouden ende sijn Lief ghecroont daer binnen, uutfloeyende in sine heilighen in rijcker welden: ende hi des darven moet. Hier af comt bi wilen in selcke menschen uutwindighe tranen ende groot verlanghen. Soe siet hi neder, ende merket die alinde daer hi inne ghekerkert es ende dies hi niet ontgaen en mach: soe vloeyen tranen van droefheiden ende van jammere. Dese natuerlijcke tranen saten ende coelen des menschen moet, ende si sijn orborlijc der lijflijcker natueren omme crachte ende machte te behoudene, ende die woedighe wise over te lijdene. Al menichfuldich ghemerc ende oefeninghe met wisen es orborlijc den woedighen mensce omme macht te behoudene ende langhe in duechden te levne. Ute desen woede ende ute ongheduericheden weerden selcke menschen ghetrocken bi wilen boven senlijcheit inden gheeste; ende hem wert toeghesproken met woorden, oft ghetoeent met beelden ende met gheliken, eenighe waerheit diere hem noot is, ochte anderen menschen, ochte toecomenden dinghen. Dit hetet revelacien ochte visionen. Sijnt lijflijcke beelden, hi ontfeetse inder ymaginacien. Dit werct die inghel wel inden menschen, overmids de cracht Gods. Eest verstandighe waerheit, ochte gheestelijcke gheliken daer hem God in vertoent grondeloos, hi ontfeedt inden verstane, ende hi maghet voert bringhen met woorden alsoe verre alsment

waerden mach. Bi wilen mach de mensche ghetrocken werden boven hem selven
 ende boven den gheeste, maer niet buyten hem selven na alre wijs, in een
 ombegripelijc goet dies hi nummermeer ghewaerden noch ghetonen en can na die
 wise dat hijt hoorde ende sach; want horen ende sien es een in dien eenvuldighen
 werke ende in dien eenvuldigen ghesichte. Ende dit en mach niemen werken inden
 mensche dan God alleene, sonder middel ochte zonder medewercken eenigher
 creatueren. Dit hetet raptus, dat es also vele gheseghet als gherovet ochte
 overghenomen. Bi wilen ghevet God selcken menschen corte blicke inden gheeste
 rechte als die blixeme dies hemels. Soe comt een cort blic eenre zonderlingher
 claerheit, ende die schijnt ute eere eenvoldigher bloetheit, ende soe wert die gheest
 verhaven boven hem selven in eenen oghenblicke, ende te hans es dat lict leden, ende
 de mensche comt tot hem selven. Dit werket God selve, ende het is sere edel, want
 dit werden dicwile verlichte menschen. Eene andere maniere hebben bi wilen dese
 menschen die in woede van minnen leven; want in hem schijnt bi wilen eenrande
 licht, ende dit werket God met middele. In desen lichte verheft hem dat herte ende
 die begherlijcke cracht jegen dat licht. Ende inden ghemoete des lights es die ghelost
 ende die ghenoechte soe groot, dat dat herte niet gheliden en can, maer van vrouden
 berstet ute met eere stemmen: ende dit hetet jubileeren, ochte jubilacie, dat es: eene
 vroude diemen met woorden niet ghetonen en can. Ende des en machmen niet
 ghehoeden, wiltmen met opgherechter openre herten dat licht ontmoeten, daer en
 moet die stemme na volghen alsoe langhe alse die oefeninghe ende die wise duert.
 Selke innighe menschen werden gheleret, overmids haren inghel ochte overmids
 andere inghele, in drome, selcke wile van menigherande dinghen dies hem noot es.
 Men vindt oec zulcke menschen die vele invalen hebben ochte insprekens oft
 dunckens,

ende nochtan blivende inden zinnen van buten; ende hem droomt wonder, maer dese en weten van woede van minnen niet, want si sijn menichfuldich ende onghewondet van minnen. Dit mach natuerlijcke sijn, ochte vanden viant, ochte van den goeden inghel. Ende hier omme, also verre alst der heyligher scriftueren ghelijc es ende der waerheit, soe machmenre af houden, ende niet meer: wiltmenre meer af houden, men werdet lichte bedroghen.

Nu willic u toenen hindernesse ende scade der menschen die in woede wandelen. In desen tide, alsoe ghi ghehoort hebt, loept die sonne inden Libaert, ende es die onghesonste tijt van al den jare, al es hi orborlijc: want hier beghinnen die hontdaghe die menighe plaghe met hem bringhen. Dan wert selcke stont die tijt soe onghenatuert ende soe heet, dat in zulcken lande verdorren ende verdroghen crude ende bome, ende in selcke watere versmachten ende starven somighe viesche, ende op eertrijcke quelen ochte sterven somighe menschen. Ende des en is niet alleene sake de sonne, want soe waert in allen landen ghemeyne ende in alle wateren ende in alle menschen: maer des es selcke wile sake onardicheit ende onghetempertheit der materien daer de sonne in werket. Alsoe ghelijckerwijs, alsoe die mensche comt in desen ongheduerighen wesene, soe valt hi rechte in de hontdaghe. Ende die schijn godlijcker rayen berret soe sere ende soe heet van boven, ende die minnende ghewonde herte wert soe ontfunct van binnen, alsoe die hitte der affectien ende ongheduere der begheerten alsoe sere ontfunct wert, dat de mensche valt in ongheduere ende in onghepaytheiden, rechte als eene vrouwe die in arbeyte is van kinde ende niet ghenesen en can. Wilt dan de mensche scouwen sonder onderlaet in sien eyghene ghewonde herte ende inden gheenen dien hi mint, soe meerret dat wee altoes. Soe langhe meerret die quale, dat die mensche ane der lijflijcker natueren verdorret ende verdroocht, rechte

also die bome in heeten lande: ende hi stervet in woede van minnen ende vaert sonder vaghevier te hemelrijcke. Al stervet hi wel die van minnen stervet, also langhe als die bome goede vrucht draghen mach soe en salmen niet verderven. Bi wilen soe vloeyt God met groter sueticheit in die woedighe heerte. Soe swemmet dat herte in welden ghelijc den vissche inden watere, ende die innichste gront des herten berret in woede ende in karitaten ute weeldighen swemmene inden gaven Gods ende ute weldigher ongheduerigher hitten der minnender herten; ende hier in langhe te blivene verdervet die lijflijcke natuere. Alle woedighe menschen moeten in dien wesene quelen: maer si en sterven niet al, connen se hem wel regeren. Noch willic u waernen eens dinghes daer grote scade in ghescien mochte. Bi wilen valt in desen heeten tijde honich dau eenrande valsche soeticheit die de vrocht besmet ocht bedervet te male: ende hi valt gherne in midden den daghe, met claren zonnen schine, met groten druppen, ende hi es subtijl te onderkinnene jeghen reghen. Alsoe ghelijckerwijs moghen selcke menschen berovet werden harer senne van buyten overmids eenrande licht dat de viant werket; ende in dien lichte wertmen beheimt ende omvaen, ende selcke stont werden hier ghetoeft menigherande beelden, loghenen ende waerheit, ende toeghesproken in menigher wijs. Ende dit wert ghesien ende ontfaen met groter ghenuechten. Ende hier vallen bi wilen honichdruppen valscher sueticheit, daer hem die mense wel in behaghet. Die hier af vele houden wilt, hem werdes vele ghegheven: soe wert die mense licht besmet. Maer wilt hi houden onghelijcke dinc der waerheit voer waer, om dat si hem verdoent sijn ochte toeghesproken, hi valt in dole ende de vrucht der duechde blijft verloren. Maer die de weghe opghegaen sijn die hier vore bewiset sijn, al worden si van sulcken gheeste ende van sulcken lichte becoort, het en mochte hem niet scaden.

Een corte ghelijckenisse willic gheven den ghenen die in woede leven ende wandelen, op datse die wise eedelijc ende behoerlijc liden, ende comen in hoghere duechde. Men vindt een cleyn wormken dat hetet eene mire. Si er sterc ende wijs, ende stervet node. Ende si woent gherne inder vergaderinghe harer gheselschap, in heeten droghen lande. Ende si arbeit inden somer ende gadert spise ende coren jeghen den winter; ende si clivet in tween, op dat niet en keeste noch en bederve, maer datment orbore als men niet winnen en mach. Ende si en maect ghene vremde weghe, maer si gaen alle eenen wech. Ende also si des tides verbeidet, soe canse vlieghen. Aldus selen dese menschen doen: si selen starc sijn in ontbeidene die toecomst Cristi: wijs jeghen dat tonen ende dat inspreken des viants. Si en selen niet kiezen te stervene, maer altoes Gode lof, ende hem selve nuwe doechde verwerven. Si selen wonen inder vergadertheit haers herten ende al harer crachte, ende volghen den eyschen ende den noedene godlijcker eenicheit. Si selen wonen in heeten droghen lande, dat es in stercken woede van minnen ende in groter ongeduericheit; ende si selen arbeiten inden somere derre tijt, ende gaderen vruchte der duechde jeghen die eewicheit, ende clivense in tween. Dat een deel es, datse altoes zullen begheren die hoghe ghebrukelijcke eenicheit; dat ander deel es, dat si met redenen hen selven dvinghen selen, also verre als si moghen, ende verbeiden dies tijdes dien God gheoordent heeft: soe blivet die vrucht der doghede behouden inder eewicheit. Ende si en selen niet maken vremde weghe ochte zunderlinghe wisen, maer der minnen wech, doer alle storme daer se minne gheleidet. Ende also men des tijts verbeidet, ende met allen duechden volleidet, soe machmen contempleren ende vlieghen in Gods verborghentheit.

Nu wille wij voert spreken vander vierder manieren der toecomst Cristi die den mensche hoghet ende volmaket in innigher oefeninghen na den nedersten deele tsmenschen. Maer want wij alle die inwindighe toecomst hebben ghelijcket den schine der sonnen ende haer cracht, na voert gaen des jaers, soe wille wij voert spreken na lope des tijdes van anderen manieren ende van anderen werken der zonnen.

Alsoe die zonne seere beghint te dalen vanden hoochsten ten nedersten wert, so loopt si in een teeken dat heetet die Maghet, omme dat die tijt ondrachtich werdt ghelijc der maghet. In desen tide voer te hemele die gloriose Maghet Maria, die Moeder Cristi, vol vrouwen, ende rijcke van allen duechden. In desen tijde beghint de hitte te minderen, ende die tidighe gheduerighe vrucht, diemen in langen tijden orboren ende verteren mach, als coren ende wijn ende vruchte, die gheduerich sijn die des tijdes verbeidet hebben, die pleghet men dan te vergaderene jeghen dat langhe jaer. Ende vanden selven corne pleegtmen dan te sayene, op dat ghemenichfuldicht werde in orbore der menschen. In desen tide soe wert volmaect ende volbracht al dat werc der sonnen van al den jare. Also ghelijckerwijs, alsoe die gloriose Zonne Cristus in tsmenschen herte ghehoghet is ten alre hoochsten alsoe ic leerde in die derde maniere, ende Hi dan beghint te dalene, ende dat inschinen sire godlijcker rayen te berghene, ende den mensche te latene, soe beghint die hitte ende dat ongheduer van minnen te menderene.

Dat hem Cristus aldus verberghet ende ontrect dat inschinen sijns lichts ende sire hitten, dat es dat eerste werc ende die nuwe toecomst in deser wisen. Nu spreect Cristus gheestelijcke in desen mensche: 'Gaet ute na die wise dat ic u nu toene'.

Soe gheet die mensche ute, ende vendet

hem arm, ellendich, ghelaten. Hier wort alle storm ende woet ende ongheduer van minnen vercoelt, ende vanden heeten somere wert een herfst, ende van allen rijcdoeme grote armoede. Soe beghint die mensche te claghene van jammere sijns selfs: waer die hitte van minnen, innicheit, dancken, loven met ghenuechten, ghevaren es: inwindich troost, inwindighe vroude ende die bevoelijcke smaec, waer hem die ontbleven sijn: starc woet van minnen, ende alle die gaven die hi je ghevoelde, hoe hem die ontstorven sijn. Soe es hi rechte als een ontleert mensche die cost ende arbeyt verloren hevet. Hier wert de natuere dicwile ontcluster van selcken verliese. Bi wilen werden dese arme liede berovet van eertschen goede, van vrienden ende maghen; ende ghelaten van allen creatueren; ende ombekint ende ongheacht van alre heylicheit; ende al hare leven ende al haer werke verwandeltmen in onghelijcheiden. Ende si werden versmaedt ende verworpen van al den gheenen die bi hem sijn. Ende si vallen bi wilen in menigherande plaghe ende siecheit. Ende selke vallen in lijflijcke becoringhe oft in gheestelijcke, dat boven al gheet. Ute deser armoede comt sorghe van valle, ende eerehande half twifel. Dit es dat leste poent daermen staenden in mach bliven sonder onthopen. Dese mensche suect gherne goede menschen ende claghet hem ende toent sine elende, ende beghert hulpe ende ghebet der Heyligher Kercken ende der heylighen, ende alre goeder menschen.

Hier sal de mensche merken met oetmoedigher herten, dat hi van hem selven niet en hevet dan ghebrec; ende hi sal spreken, in verduldicheiden ende in ghelatheden sijns selfs, dat woordt dat die heilige man Job sprac: ‘God gaf, God nam, also alst den Heere behaghede, also eest gheschiet: die name des Heeren si ghebenedijt’. Ende hi sal hem selven laten in allen dinghen ende spreken ende meynen met herten: ‘Heere, alsoe gherne willic arm sijn van allen dien dies ic berovet ben,

also rijcke, Heere, op dat ghijt wilt, ende u eerlijc si. Heere, niet mijn wille na der natueren, maer uwe wille ende mijn wille na den gheeste, die moet gheskien, Heere, want ic u eyghen ben, ende also gherne sijn wille inde hille als inden hemel, op dat u lovelijc si. Heere, doet u edelheit met my van allen duechden'. Ende van alre ghelatenheit sal de mensche een inwindighe vroude maken, ende offeren hem inde handen Gods, ende verbliden hem dat hi doghen mach in die eere Gods. Es hem recht in deser wise, soe en smaect hi noeyt soe innighe vroude; want gheen dinc en is ghenoechelijcker den minnere Gods dan dat hi ghevoelt dat hi sijns Liefs eyghen is. Ende is hi rechte opgheghaen den wech der duechde tot in dese wise, al en hevet hi alle die manieren niet ghehadt die hier vore ghetoeent sijn; dies en es gheene noot, op dat hi den gront der duechde in hem ghevoelt, dat es, oetmoedighe ghehoorsamheit in werkene ende verduldighe ghelatenheit in lidene. In desen tweeen besteet dese wise in eewigher sekerheit. In desen tide vanden jare loept die zonne des hemels inde Waghescalen, want dach ende nacht staen dan in eere ghelijcheit, ende de sonne deylt dat licht jeghen de donckerheit. Alsoe ghelijckerwijs steet Cristus met den ghelatenen mensche inde Waghescalen. Ghevet hi suet oft suer, donckerheit oft claerheit: wat hi opleghet, de mensche weghet effene. Alle dinc staen hem ghelijc, sonder zonde alleene, die sal te male verdreven sijn. Alsoe dese ghesaette menschen aldus alles troosts berovet sijn, ende rechte na haren dunckene alre doghede quite sijn, ende van Gode ende van allen creatueren ghelaten sijn: eest dat si wel gaderen connen, alrehande vruchte, coren ende wijn es nu volbracht, rijp ende tijdich, dat es wel in schine. Al dat de lichame doghen mach, in welker wijs dat es, dat sal men Gode gherne offeren vrielycke, zonder weder segghen dies oversten willen. Alle die uutwindighe ochte die inwindighe duechde diemen je in brande van minnen met gelost oefende, die salmen nu, na dat mense bekint

ende vermach, oefenen met arbeite ende met goeder herten, ende offeren se Gode: soe en warensse Gode noeyt soe weert; si en waren oec noeyt soe edel noch soe fijn. Alle dies troosts die God je ghegaf, die salmen gherne ontberen ende ledich sijn, op dat Gode eerlijc si. Dit es de vergaderinghe des corens ende alrehande tidigher vruchte, daermen eewelijc af leven sal ende rijcke sijn met Gode. Aldus werden die duechde volbracht, ende mestroost wert eewich wijn. Van desen menschen ende van haren levne ende van hare verduldicheit werden ghebetert ende gheleert alle die se kinnen ende die bi hem sijn. Ende also weert dat coren haere dueghede ghesaydt ende ghemenichtfuldicht in orbore alre goeder menscen. Dit es die vierde maniere die den mensche na den lijflijcken crachten ende na den nedersten deele sijns selfs ciert ende volmaect in innighe oefeninghen: niet alsoe, hi en moghe altoes sonder onderlaet toenemen ende volmaect werden. Maer want dese menschen van Gode ende van hem selven ende van allen creatueren sterckelijke besocht ende gheproevet werden ende becoort, ende bestreden werden, hier omme es hem die duecht der ghelatenheit ene zonderlinghe grote volmaectheit, nochtan es ghelatenheit ochte verteghentheit eygens willen inde wille Gods van noode noodt allen menschen die behouden willen sijn.

Want nu in desen tide vanden jare evenechtich is, so nedert die zonne ende vercoelt die tijt. Ende soe laden selcke ombehoede menschen quade humoren, die vervullen die maghe, ende maken onghesonde ende menigherande siecheit; ende si doen verliesen de ghelost ende den smaec alre goeder spisen, ende selcke menscen bringhen si ter doot. Van quaden humoren ontarden selcke menschen, ende laden dat water, daer si langhe af quelen, ende somighe af sterven. Van overtollighen humoren comen sochte ende reden, daer vele menschen af quelen ende bi wilen af sterven. Also ghelijckerwijs alle die menschen die van goeden wille sijn ochte die Gods je ghesmaecten, ende

daer na sneven ende verdolen van Gode ende vander waerheit, die quelen alle in gherechten voertgane, ochte si sterven der duechde, ochte eewichs doots van eenich dierre siecheide, ende selcke van allen drien. Ende zonderlinghe in deser ghelatenheit behoevet die mensce groter stercheit, ende hem te oefene na de wise die ic u te hans leerde: soe en wert hi niet bedroghen. Maer die onwise mensche die hem qualic regeert, hi valt lichte in dese siecheit, want die tijt es in hem vercoelt. Hier omme vertraget die natuere in duechden ende in goeden werken, ende begheert ghemac ende saechticheit des lichaems, selcke wile ombescedelijc ende meer dan noot is. Ende selcke namen gherne troost van Goede, mochte hi hem werden zonder cost ende arbeyte; ende selcke soeken solaes in creatueren, daer dicwile grote scade na volcht; ende selcken dunct dat si cranc ende teeder sijn ende vertert, ende dat al hare noot es datse vercrighen connen, ochte datsi haren lichame in rusten ende in ghemake ghedoen moghen. Alsoe die mensce aldus hem neyghet ende volghet ombescedelijcke lijflijcke dinghen ende lijflijcken ghemake, dit sijn alle quade humore die vervullen de maghe, dat es tsmenschen herte, ende benemen hem de smake ende de ghelost alder goeder spise, dat es alre duechde. Alsoe die mensche aldus in onghesontheiden ende in vercoutheiden valt, soe ladet hi bi wilen dat water. Dat es eene gheneychtheit uutwindigher hebbinghen eertscher dinghe. Soe dese menschen meer vercrighen, soe si meer begheren, want si laden dat water. Die lichame, dat es die appetijt ende de ghelost, die wert hem sere groot, ende de dorst en mindert niet. Maer dat aenschijn der conziencien ende der bescheedenheit wert smal ende magher: want si maken hinder ende middel den invloete der gracien Gods. Eest dat si dat water eertscher hebbinghen laden bider herten, dat es, dat sire met ghebrukelijcker liefden op rusten, soe en moghense niet wandelen in wercken van karitaten, want si sijn cranc. Die inwindighe

gheeste ende den adem es hem te cort, dat es de gracie Gods ende de innighe karitate ghebrecht hem. Ende hier omme en moghense des waters eertscher rijcheit niet losen, maer dat herte wertter mede omvaen, ende dicwil ghesciet dat sire eewichs doots in versmachten. Maer die dat water eertscher dinghe verre beneden der herten laden, alsoe dat si des goeds gheweldich sijn, dat sijs losen moghen daers noot es, al quelen si lange in ongheordender gheneychtheit, si moghen doch wel ghenesen. In viere manieren van reden vallen bi wilen dese menschen die vervult sijn met quaden humoren, dat es, met ongheoordender gheneycheit lijflijs ghemaecs ende vrens troosts van creatueren. Die eerste rede die hetet daghelijcs, dat es menichfoldicheit van herten. Want dese menschen willen van allen dinghen weten ende tallen dinghen spreken, ende alle dinc kalengieren ende berechten: ende haers selfs verghetense dicwile. Vremder sorghen draghen si vele: dicwile moeten si horen onwille hooren; met cleynen ocsune machmense stooren; hare ghepeyns es menigherande: nu dus, nu soo; nu hier nu daer: het gheliket den winde. Dit es een daghelijcs rede, want hier mede sijn si becommert ende onledich ende menichfuldich van tsmorghens tot den avende, ende bi wilen tsnachts slapende ende wakende. Al mach dit bestaen metten gracien Gods ende zonder dootsonde, het hindert doch innicheit ende inwindighe oefeninghe, ende smaec van Gode ende van allen duechden, ende dit es eene ewighe scade. Die ander rede die comt over anderen dach, die hettet onghestadicheit. Al mert hi langhere, hi es dicwile sorchlijckere. Dese rede es tweerande: die een comt van ongheoordender hitten, ende die ander van couden. Den ghenen die van onghetimpeder hitten comt, dien hebben sommighe goede liede. Want alse si gherenen werden van Gode, ochte die gherenen hebben gheweest, ende daer na ghelaten werden van Gode, soe vallen si some in onghestadicheit. Alse nu kiezen

si eene wise, alse morghen eene andere, aldus langhe; ende in desen tide willen si swighen, ende anderen tijt willen si spreken; nu willense in dese ordene, nu inde andere; alse nu willen si al haer goet om Gode gheven, alse nu willen sijt behouden; alse nu willen si achter lande loopen, ende alse nu willen si hem in eene cluse sluyten: alse nu willen si dicwile ten Sacramente gaen, ende daer na in corten tiden achten sijs luttel; selcke wile willen si herde vele lesen, ende daer na in corten tiden herde vele swighen. Dit es algader nievinghelijcheit ende onghestadicheit, die den mensche hindert ende let te verstane inwindighe waerheit, ende si benemt den groont ende de oefeninghe alder innicheit. Nu verstaet waer af dese onghestadicheit comt in goede menschen. Wanner die mensche sine meynighe ende sin werclijcke drest van binnen meer sedt op doechde ende op uutwindighe wisen dan op God ende op eenicheit met Gode: al blivet hi inder gracen Gods, want hy meynt God inden duechden, doch es sijn leven onghestadich, want hi en ghevoelt hem niet rustende in God boven alle duechde. Ende hier omme hevet hi, Dies hi niet en weet. Want Dien hi sueket in duechden ende in menichfuldighen wisen, Dies hevet hi in hem selven, boven meyninghe ende boven duechde ende boven alle wisen. Daer omme, sal de mensche dese onghestadicheit verwinnen, so moet hi leeren te rusten, boven alle duechde, in Gode ende in die hoghe eenicheit Gods. Die ander rede der onghestadicheit, die van couden comt, die hebben alle die menschen die Gode meynen ende yet daer bi setten dat mede ghesocht ende ghemeint werdet onordelijcke. Dese rede comt van couden, want daer es cleyne hitte der karitaten daer vermd dinghe met Gode die werke der duechde driven ende verwecken. Dese liede sijn onghestadich van herten, want in allen dinghen die si doen sueket natuere heymelijcke dat hare, ende dicwile zonder haer weeten, want si en kinnen hem selven niet wale. Dese menschen kiezen ende vertien als nu eene wise, alse nu eene andere. Alse nu willen si den eenen te biechten ende te rade gaen van al haren

levene, ende alse merghen kiezen si eenen anderen. Van allen dinghen willen si raeds vraghen, ende selden yements raeds volghen. Al datmen hem mesprijst ende lachtert, dat souden si gherne ontsuldighen ende versconen. Scone woorde hebben si vele, maer daer es luttel inne. Gherne namen si dicwile eere van duechden, met cleynen werken. Si begheeren dat hare doechde openbaere werden, ende hier om sijn sij idel ende en smaken hem noch Gode niet. Anderen menschen willen si leeren, ende node willen si gheleert ochte berespt sijn. Eene natuerlijcke gheneycheit op hem selven ende eene verborghene hoverde maect dese onghestadich. Dese liede gaen opden boort vander helle,; mesterden si yet meer, si vallender inne. Ute desen rede der onghestadicheit comt biwilen in selcke menschen die virden dach, dat es eene vervremtheit Gods ende sijns selfs, ende der waerheit ende alre doechde. Ende soe valt de mense in eene dwasinghe, dat hi en weet waer hijt hevet ochte wat hi doen soude. Dese siecheit es sorchelijcker dan eenich der ander. Ute deser vervremtheit valt de mense bi wilen in eenen rede die heetet die dobbel quaerteyne, dat es onachtsamheit. Dan wert die virde dach ghedobleert, ende cume mach hi meer ghenesen, want hi wert roekeloes ende onachtsam alle dies hem noot es ten ewighen levene. Soe mach hi in zonden vallen ghelijc eenen die noeyt van Gode en wiste. Mach hem dit ghescien die hem qualic regeren in deser wisen der ghelatentheit, soe moghen si hem seere ontsien die nie van Gode noch van innighen levene en wisten, noch van innighen smake dien goede menschen hebben in haren oefeninghen.

Wij moeten wandelen inden lichte, op dat wi niet en dolen, ende merken Cristum die ons dese vier wise gheleert ende voer ghegaen hevet, Cristus die clare Zonne die ghinc

op inden hemelen der hogher Drivoldicheit, ende inden dagheraet sire glorioser Moeder der Maghet Marien, die eene dagheraet ende een beghin was ende es des daechs alre graciën daer wij eewelijc in verbliden selen. Nu merket: Cristus hadde, ende hevet noch wel, die eerste wise: want Hi was eenich ende verrenicht. In Hem waren ende sijn vergadert ende vereenicht alle die duechde die je ghedaen worden ende emmermeer ghedaen selen werden, ende daer toe alle die creatueren die de duechde wrochten ochte werken selen. Aldus was hy eenich Sone dies Vaders ende vereenicht menschelijcker natueren. Ende Hi was innich, want Hi brachte dat vier in eertrijcke dat alle heylighen ende alle goede menschen ontfunct hevet, ende Hi droech eene ghevoelijcke liefde ende trouwe tot sinen Vadere ende tot allen den ghenen die sijns eewelijcke ghebruken selen. Ende sine devocie ende sine minnende opdragende herte begheerde ende berrrende vore sinen Vadere omme alre menschen noot al sijn leven; ende alle sine werke van buyten ende van binnen, ende alle sine woorde, dat was danc ende lof ende eere sijns Vaders. Dit es die eerste wise. Die minlijcke Sonne Cristus die blicte ende scheen noch claerere ende hetere, want in Hem was ende es volheit alre graciën ende alre gaven. Ende hier omme vloeyde Cristus herte ende sine maniere ende sine wandelinghe ende sinen dienst in goedertierenheiden, ende in saechtmoedicheiden, ende in oetmoedicheiden, ende in meldicheiden. Ende Hi was soe gracioes ende soe minlijc, dat sine wandelinghe ende sijn wesen alle menschen trac die goeder natueren waren. Hi was die ombesmette Lelye ende die ghemeyne Veltbloeme, daer alle goede menschen honich eewigher soeticheit ane laden ende eewichs troosts. Van allen den gaven die der menscheit Cristi je ghegheven worden, soe dancte ende loefde Cristus na sire menscheit sinen eewighen Vader, die een Vader es alre ghiften ende alre gaven. Ende Hi raste, naden oversten crachten sire zielen, boven alle gaven in die hoghe eenicheit Gods, daer alle gaven ute vloeyen. Aldus hadde Hi dandere wise.

Cristus die gloriose Zonne blicte ende scheen noch hoghere ende claerre ende heetere: want alle sijn leefdaghe waren sine lijflijcke crachte ende sijn ghevoelijcheit, herte ende sen gheyschet ende ghenodet vanden Vadere tot diere hogher glorien ende welden diere Hi nu ghevoelijcke na den lijflijcken crachten ghesmaect, ende Hi wasser selve toe gheneycht nader affectien, naturlijcke ende overnaturlijcke. Nochtan woude Hi verbeiden in deser ellinden dies tijts dien de Vader inder eewicheit vore ghesien ende gheordineert hadde. Aldus hadde Hi die derde wise. Doe die bequamighe tijt quam dat Cristus alle de vruchte der duechde die je ghewracht worden ende emmermeer ghewracht souden werden, doe Hi die voeren ende vergaderen woude inden eewighen rijcke, doe begonste die eewighe Zonne te dalene. Want Cristus nederde Hem, ende gaf sijn lijflijcke leven inden handen sire vianden, ende Hi wert ombekint ende ghelaten van sinen vrienden in selcker noodt. Ende der natueren wert ontrocken allen troost van buyten ende van binnen, ende op hare wert gheladen ellende ende pine ende versmaetheit, ende last ende bordene ende coop alre zonden te betalen na gherechticheit; ende Hi droecht in oetmoedigher verduldicheit. Ende Hi wrochte die stercke werke van minnen in deser ghelatentheit, ende Hi hevet daer met hercreghen ende ghecocht onse eewige erfachticheit. Alsus es Hi gheciert inden nedersten deele sire edelre menscheyt, want daer in hevet Hi leden om onse zonden desen arbeyt. Ende hier omme heetet Hi Behoudere der werelt, ende es verclaert ende glorificeert, ende verheven ende gheseten der rechter hant sijns Vaders, ende regneert in moghentheden. Ende elcke creatuere boghet hare knie, hemelsche ende eertsche ende helsche, vore sinen hoghen Name in eewicheiden.

Die mensche die in zedelijcken duechden levet na den gheboden Gods in gherechter ghehoorsamheit, ende daer toe hem oefent in inwindighen duechden na wise ende dreft des Heylichs Gheests in

allen treckene ende insprekene na gherechticheit, ende dies sijns niet en soect in tijt noch in eewicheit, ende donckerheit ende swaerheit ende alrehande ellendicheit effene weghe ende draghen can in gherechter verduldicheit, ende Gode danct van allen, ende offert hem op in oetmoedigher ghelatenheit: hi hevet die eerste toecomst Cristi ontfaen na wise inwindigher oefeningen. Ende hi es met innighen levene ute ghegaen, ende hevet in hem selven gheciert, met rijcken duechden ende met gaven, levendicheit dies herten ende die lijflijcke ghevoelijcke eenicheit. Alsoe de mensche wel ghepurgert ende ghesaet ende ingetrocken es na den needersten deele, so mach hi inwindich verclaert werden, alst Gode tijt dunct ende Hijt ghebiedet. Ende oec mochte hi harde saen verclaert werden biden beghinne sijns keers, opdat hi hem gheheel opdroeghe inden wille Gods ende verteghe alder eyghentheit sijns selfs: daer ane ghelegheit al. Maer hi moeste namaels die wisen ende die wegen opgaen die hier voer ghetoeent sijn, beide in uutwindighen ende in inwindighen levene ende dat soude hem lichtere sijn dan eenen anderen die van beneden opwert gheet, want hi hadde meer lichts dan de andere mensche.

Nu willen wij voert spreken vander ander wisen der toecomst Cristi in inwindigher oefeninghen, daer die mensche met gheciert wert ende gheclaert ende gherijct wert na den drien hoochsten crachten der zielen. Dese toecomst willen wij ghelijcken eenre levender fonteynen met drie rivieren. Dese fonteyne daer dese rivieren ute vloeyen, dat es de volheit der gracen Gods in eenicheit ons gheests. Daer houdt hare die gracie weselijcke, na den inblivene, alsoe eene volle fonteyne; werckelijcke, naden ute vloeyene met rivieren, in elcke cracht der zielen na hare behoeven. Dese rivieren

dat sijn zonderlinghe invloten ochte inwerkinghen Gods in die hoogste crachte, daer God in werket overmids middel der graciën in menigher wijs.

Die eerste riviere der graciën Gods die God vloeyen doet in deser toecomst, dat es eene puere eenvoldicheit die lichtet inden gheeste zonder onderscheet. Dese riviere neemt haren oerspronc inder fonteynen in eenicheit des gheests, ende vloeyt recht neder, ende doregheet alle die crachte der zielen, de overste met dien nedersten, ende verhefse boven alle menichfuldicheit in onledicheit, ende maect inden mensche eenvoldecheit, ende toent ende ghevet hem inwindighen bant in sijns gheests eenicheit. Alsus wert die mensche verhaven nader memorien, ende ontslaghen van vremden invalle ende van onghestadicheiden. Nu eyschet Cristus in desen lichte een ute gaen na wise des lichts ende deser toecomst.

Soe gheet die mensche ute, ende merket ende vindt hem selven, overmids dit eenvoldighe licht dat in hem ghestort es, ghevoeghet ende ghestadighet, ende doergaen ende onthouden in eenicheit sijns gheests ochte sire ghedachten. Hier wert de mensche ghewicht ende gheset in een nuwe wesen, ende keeret hem in, ende stelt sine memorie op bloetheit, boven alle invalle senlijcker beelden, ende boven menichvoldicheit. Hier besit de mensche weselijcke ende overnatuerlijcke eenicheit sijns gheests alse sine eyghene woninghe, ende sijns selfs ewighe persoelijcke erfachticheit. Altoes hevet hi natuerlijcke ende overnatuerlijcke neyghen in die selve eenicheit. ende die selve eenicheit sal hebben, overmids die gaven Gods ende eenvoldighe meyninghe, een ewich minlijc neygen tot diere hogher eenicheit daer de Vader ende de Sone, in bande des Heilichs

Gheests, vereenicht sijn met allen heiligen. Ende hier met es hi der eerster rivieren, die eenicheit eyschet, ghenoech.

Overmids inwindighe liefde ende minlijc neyghen ende godlijcke trouwe ontspringhet die andere riviere van volheiden der graciën in eenicheit dies gheests, ende dat es eene gheestelijcke clærheit die vloeyt ende licht inden verstaene, met ondersceede in menigher wisen. Want dat licht toent ende ghevet inder waerheit ondersceet in allen duechden. maer dat en leghet niet al in onser macht. Want al hebben wij dit licht altoes in onser zielen, God doet swighen ende spreken, ende Hi maghet vertonen ende berghen, gheven ende nemen in tide ende in stade; want dat licht es sine. Ende daer omme werket Hi in desen lichte alse Hi wilt, ende daer Hi wilt, ende dien Hi wilt, ende dat Hi wilt. Dese menschen en behoeven gheere revelaciën van node, noch datse ghetrocken werden boven de senne, want haer leven ende haer woninghe ende haer wandelinghe ende haer wesen es inden gheeste, boven senne ende boven senlijcheit; ende daer toent God desen menschen wat hi wilt dies hem noot es ocht anderen menschen. Nochtan mochte God, woude Hi, dese menschen beroven hare uutwindighe senne, ende toenen hem van binnen vremde ghelijcke ende toecomende dinghe in menigher wise. Nu wilt Cristus dat dese mensche ute gaa ende wandele inden lichte na wise des lichts.

Nu sal dan dese verclaerde mensche utgaen, ende merken sinen staet ende sijn leven van binnen ende van buten, ochte hi een volcomen ghelijc draghet Cristi, na sire menscheyt ende oec na der Godheyt. Want wij sijn gheschapen toe den beelde ende toe den ghelijcke Gods. Ende hi sal sine verclaerde oghen op heffen in

verstandigher waerheit met verlichter redenen, ende merken ende aensien, creatuerlijcker wijs, die hoghe natuere Gods ende die grondelose eyghenscape die in Gode sijn. Want eere grondeloser natueren behoren grondelose duechde ende werken. Die hoghe natuere der Godheit wert ghemerket ende aengesien hoe si es Simpelheyt ende Eenvoldicheit, ontoegancleke Hoochde ende afgrondighe Diepheit; ombegripelijcke Breyde ende eewighe Lancheit; eene duystere Stille ende eene welde Woestine; alre heilighen Raste in eewicheit, een ghemeyne Ghebruken sijns selfs ende alre heylighen in eewicheit. Noch mochtmen merken menich wonder inder grondeloser Zee der Godheit. Al eest dat wij senlijcke ghelijcke setten om grofheit der senne dien wijt van buyten toenen, dit wert doch inder waerheit van binnen ghemerket ende aensien een grondeloes Goet zonder wise. Maer alsment van buten toenen sal, soe ghevet men hem ghelijcken ende wise in menigher wijs, na dat des menschen redene verclaert es diet toent ende voertbrinct. Dese verclaerde mensche sal oec merken ende aensien die eyghenscap des Vaders inder Godheit, hoe Hi es almechtighe Cracht ende Moghentheit, Sceppere, Onthoudere Beweghere, Beghin ende Inde: alre creatueren Sake ende Eersticheit. Dit toent die riviere der gracen der verlichter redenen in clærheiten. Si toent oec eyghenscap dies eewighen Words: afgrondighe Wijsheit ende Waerheit; Exemplaer alre creatueren ende Levendicheit; die eewige Regule sonder wandelbaerheit; een Aenstaren ende een Dorsien alle dinc sonder bedectheit; een Doer schinen ende een Verclaren alre heilighen in hemel ende in eerde na weerdicheit. Want nu dese riviere der clærheit ghevet menighe wise in onderscheede, soe toent si oec der verlicher redenen eyghenscap des Heylichs Gheests ombegripelijcke Karitate ende Mildicheit; Ontfarmherticheit ende Ghenadicheit; ongheinde Trouwe ende Onsticheit; ombegripelijcke groote uutfloeyende Rijkeit ende afgrondighe Goedde, doervloeyende alle hemelsche gheeste in weldicheit; eene vierighe Vlamme diet al verberret in

eenicheit, eene vloeyende Fonteyne rijc van allen smake na yeghewelcs begherlijcheit; een Breyden ende een Inleyden alre heylighen in haer ewighe zalicheit; een Omvaen ende een Doreghaen dies Vaders ende des Soens ende alre heylighen in ghebrukelijcker eenicheit. Dit werdet al ghemerket ende aenghesien onghedeilt ende sonder partye in eerre eenvuldigher natueren der Godheit. Ende nochtan staen dese eyghenscape, persoonlijcker wijs, na onsen ghemerke, in menichfuldich onderscheet; want moghentheit ende goedheit, ende meltheit ende waerheit, in desen es, na onsen siene, groot onderscheet. Nochtan steet al in eenicheit, ende onghedeylt inder hogher natueren der Godheit. Maer die wederdraghinghen die de persoonlijcke eyghenscape maken, die bestaen in een ewich onderscheet; want die Vader ghebaert ondersceet. Want die Vader ghebaert sinen Soene sonder onderlaet, ende Hi en werdt selve niet gheboren. Ende die Sone werdet gheboren, ende Hi en mach niet baren. Aldus hevet die Vader altoes eenen Sone inder ewicheit, ende die Sone eenen Vader: ende dit sijn die wederdraghinghen dies Vaders tot den Sone, ende dies Soens tot den Vader. Ende die Vader ende die Sone gheesten eenen Gheest, dat es harer beider wille ochte minne. Ende dese Gheest en baret noch en werdet gheboren, maer Hi moet ewelijcke, uytvloeyende van Hem beyden, ghegheest werden. Ende dese drie Persone sijn een God ende een Gheest. Ende alle die eyghenscape met uytvloeyenden werken sijn ghemeyne allen den Personen, want Si werken in crachte eenre eenvuldigher natueren. Die ombegripelijcke rijcheit ende hoocheit ende uytvloeyende milde ghemeynheit godlijcker natueren, die trect den mensche in een verwonderen. Ende zonderlinghe verwondert desen mensche der ghemeinheit Gods ende sijns ute vloeyens boven alle dinc want hi siet dat ombegripelijc Wesen een ghemeyne ghebrucken Gods ende alre heilighen. Ende hi siet die godlijcke Persone een

ghemeyne uutfloeyen ende werken in gracien ende in glorien, in natueren ende boven natueren in allen staten ende in allen tiden, in heilighen ende in menschen, in hemel ende in eerde, in allen creatueren die redelijc ende onredelijc sijn ochte materilijc, na yeghewelcs weerde ende behoefte ende ontfanclijcheit. Ende hi siet ghescapen hemel ende eerde, sonne ende mane ende die viere elemente met allen creatueren ende den loep dies hemels, ghemeyne. God es ghemeyne met alle sinen gaven. Die inghele sijn ghemeyne. Die ziele es ghemeyne in allen crachten ende in alle den live ende in allen den leden. Ende in elcken lede al, want men machse niet deylen, het en si na redene. Want de overste crachte ende de nederste, gheest ende ziele hebben onderscheet na redene, nochtans eest een inder natueren. Aldus es God yeghewelcken al ende sonderlinghe, ende doch ghemeyne allen creatueren; want overmids Hem sijn alle dinc, ende in Hem ende aen Hem hanghet hemel ende eerde ende alle natuere. Alsoe de mensche aldus merket die wonderlijcke rijcheit ende die hoocheit godlijcker natueren, ende alle die menichfoudighe gaven die Hi ghevet ende biedet sinen creatueren, so wast inwendich in hem een verwonderen van also groter menichfuldigher rijcheit ende hoocheit ende ongheinder trouwen die Hi hevet te sinen creatueren. Hier ute ontspringhet eene zonderlinghe inwindighe vroude des gheests, ende een hoghe toeverlaet in God. Ende dese inwindighe vroude omveet ende doregheet alle de crachte der zielen en de eenicheit des gheests.

Overmids dese vroude ende volheit der gracien, ende eene godlijcke trouwe, ontspringhet ende vloeyt de derde riviere in deser selver eenicheit des gheests. Dese riviere ontfunct den

wille ghelijc den viere, ende verslindet ende verteret alle dinc in eenicheit, ende overvloeyt ende dorevloeyt alle de crachte der zielen met rijcken gaven ende met zonderlingher edelheit, ende si maket in den wille eene subtile gheestelijcke minne zonder aerbeit. Nu spreect Cristus inwindich inden gheeste overmids dese berrende riviere: ‘Gaet ute met oefeninghen, na de wise deser gaven ende deser toecomst.’

Overmids die eerste riviere, dat es eene eenvoldich licht, soe es die memorie verheven boven senlijcke invalle, ende ghesedt ende ghestedicht in eenicheit des gheests. Overmids die andere riviere, dat es inghestorte claerheit, soe es verstannisse ende reden verlicht te bekinnene alrehande wise der duechden, ende oefeninghe ende heimelijckeyt der Screftueren met ondersceede. Overmids de derde riviere, dat es eene inghegheeste hitte, soe es die hoghe wille ontfunct in stilre minnen ende ghegavet met groter rijcheit. Aldus es dese mensce een gheestelijc verlicht mensce worden. Want de gracie Gods houdet hare als een fonteyne in eenicheyt des gheests. Ende de rivieren maken inden crachten een uutvloeyen met allen duechden. Ende die fonteyne der gracien eyschet altoes een weder vloeyen inden selven gronde daer het vloeyen ute comt.

Nu sal de mensche ghestadich, in bande van minnen, wonende bliven in eenicheit sijns gheests; ende hi sal ute gaen met verlichter redenen ende met overvloedigher karitaten in hemel ende in eerde, ende merken alle dinc met claerre bescheidenheit, ende gheven alle dinc ute gherechter miltheit, ende uut godlijcker rijcheit. In viere wisen werden dese verclaerde menschen gheeyshet ende gheneyghet ute te gane. Die eerste wise es te Gode ende totte allen heilighen. Die andere wise es ten zonderen ende te allen verkeerden menschen. Dat derde uitgaen es inden vagheviere. ende dat vierde es tot hem selven ende tot

allen goeden menschen. Nu verstaet, de mensche sal utgaen ende merken Gode in sire glorien met allen heilighen; ende hi sal aensien dat rijcke melde vloeyen Gods, met glorien ende met Hem selven ende met ombegripelijcker weelden, in alle heylighen, na alre gheeste ghelost. Ende hoe si wedervloeyende sijn met hem selven ende met al dat si ontfaen hebben ende gheleysten moghen, in die selve rijcke Eenicheit daer alle weelde ute comt. Dit vloeyen Gods eyschet altoes een wedervloeyen; want God es eene vloeyende ebbende zee die zonder onderlaet vloeyt in alle sine gheminde, na elcs behoeven ende weerde. Ende Hi es weder ebbende alle die ghegavet sijn in hemel ende in eerde met al dat si hebben ende vermoghen. Ende selcken eyschet Hi meer dan si gheleysten connen. Want Hi toent Hem soe rijcke ende soe milde, ende soe grondeloes goet, ende in desen toene eyschet hi minne ende eere na sijn weerde. Want God wilt van ons ghemint sijn na sine edelheit, ende hier inne faelgeren alle gheeste, ende aldus wert de minne sonder wise ende zonder maniere. Want si en wetent hoe gheleysten noch toe bringhen, want alre gheeste minne es ghemeten. Ende hier omme wert de minne altoes vanden eersten begonnen, op dat God ghemint worde na sinen eysch ende na hare begherte. Ende hier omme vergaderen alle gheeste zonder onderlaet, ende maken eene berrende vlamme in minnen, op datsi dat werc volvoeren mochten dat God ghemint worde na sine edelheit. Redene toent clare dat der creatueren ommoghelijc is. Maer minne wilt emmer minne volbringhen, ochte versmelten ende verberren ende te niete werden in hare faelgieren. Nochtan blivet God onghement na weerde van allen creatueren. Ende dat es verlichter redenen een grote walost ende ghenoechlijcheit, dat hare God ende hare Lief soe hoghe ende soe rijcke es, dat Hi allen ghescapenen crachten onthoghet ende van niemenne ghemint en es na sine weerde dan van Hem selven. Dese rijcke verclaerde mensce gavet alle coeren ende alle gheesten, ende elcken

zonderlinghe na sine weerde, uter rijcheit sijns Goods, ende ute miltheiden sijns selfs gronds, die verclaert es ende overvloeyt met groten wondere. Hi vaert omme alle chore ende alle loene ende alle wesene, ende merket dat inwonen Gods na yeghewelcs edelheit. Dese verclaerde mensche vaert snel gheestelijc omme ende dore alle hemelsche scaren, rijcke ende overvloeyende in karitaten, rijcke ende overvloedich makende al dat hemelsche heer in nuwer glorien; ende al uter rijcker overvloedigher driheit ende eenheit godlijcker natueren. Dit es dat eerste uutgaen te Gode ende te sinen heilighen. Dese mensche sal bi wilen nedergaen ten zondaren met groter compassieen ende met melder ontfermicheit, ende draghense te Gode met innigher devocien ende met groter ghebede; ende vermanen Gode alle dies goeds dat Hi es ende dat Hi vermach ende dat Hi ons ghedaen ende gheloeft heeft, rechte als ochte Hijs vergheten hadde. Want Hi wilt ghebeden sijn; ende karitate wilt al hebben datsi begheert. Nochtan en wilt si niet crighelich noch eenwillich sijn, maer si bevelet al der rijcker goeden ende der meltheit Gods; want God sonder mate mint. Ende hier in blivet de minnende best te vreden. Want nu dese mensche eene ghemeyne minne dreghet, soe biddet hi ende begheert dat God late vloeyen sine minne ende sine ontfermicheit in heidene ende in Joden ende in alle onghelovighe menschen, op dat Hi ghemint ende bekint ende ghelovet worde in hemelrijcke, ende dat onse glorie ende vroude ende vrede ghemeeret worde in allen inden van eertrijcke. Dit es dat ander uutgaen ten zondaren. Bi wilen sal de mensche anesien sine vriende inden vagheviere, ende merken hare ellende ende hare verlanghen ende hare sware pine. Dan sal hi anebeden ende aenroepen die ghenadicheit ende die ontfermerticheit ende de meltheit Gods, ende tonen haren goeden wille ende hare grote ellinde ende hare verlanghen der rijcker goeden Gods. Ende vermanen dat si ghestorven sijn in minnen,

ende alre toeverlaet steet in sire passien ende in sijnder ghenadicheit. Nu verstaet, bi wilen mochte gheskien dat dese verlichte mensce mochte werden gheeyshet sonderlinghe van den gheeste Gods vore een dinc te biddene, vore eenen zondere ochte vore eene ziele ochte vorre eenighen gheestelijcken orbore, alsoe dat de mensche wel mercte ende provede dat ware een werc dies Heylichs Gheests, niet crijch noch eenwille noch natuere. Soe werdet de mensche bi wilen soe innich ende soe ontfunct in sinen ghebede, dat hi ontfeet eene gheestelijcke antworde, dat sijn ghebet verhoret is, ende inden selven teekene cesseert die dreft des geests ende dat ghebet. Nu sal de mensce comen te hem selven ende tot allen menschen die van goeden wille sijn, ende smaken ende merken die vergadertheit ende die eendrachticheit die si hebben in minnen, ende sal begheren ende bidden Gode, dat hi late vloeyen sine ghewoenlijcke gaven, op datsi ghestadich bliven in sire minnen ende in sire eewigher eeren. Dese verclaerde mensche sal wisen ende leeren, berespen ende dienen, in trouwen ende na besceedenheden, alle menschen; want hi dreghet eene ghemeyne minne. Ende daer omme es hi en middelare tuschen Gode ende allen menschen. Ende hi sal hem inkeeren met gheheelheden, met allen heilighen ende met allen goeden menschen, ende besitten in vreden die enicheit sijns gheests, ende daer toe die hoghe eenicheit Gods daer alle gheesten in rusten. Dit es een ghewarich gheestelijc leven, want alle wisen ende alle doechde, inwindighe ende uutwindighe, ende de hoochste crachte der zielen werden hier mede gheciert overnatuerlijcke, na gherechter behoerlijcheit.

Enrande menschen ventmen die herde subtijl sijn van woorden, ende behendich te bewisene hoghe dinghe, nochtan en smakense niet derre verclaerder wisen noch derre ghemeynre minnen in meldicheiden. Op dat dese menschen hem selven leeren kinnen, ende oec van

anderen menschen bekint werden, soe willicse u toenen met drien poenten. Inden eersten poente moghense hem selven bekinnen. Inden anderen tveen machse elc mensche bekinnen die verstendich es. Inden eersten poente: daer en verlicht mensche eenvoldich es ende ghestadich ende sonder ghemerc, overmids een godlijc licht, daer sijn si menichfuldich ende onghestedich ende vol studerens ende ghemercs; ende si en smaken gheenre inwindigher eenicheit, noch onverbeelder ghesaetheit. Ende hier in moghen si hem selven bekinnen. Dat ander poent es: daer de verclaerde mensche hevet van Gode eene inghestorte wijsheit, daer hi de waerheit in bekint met ondersceede sonder aerbeit, daer hevet dese mensche subtile invalle, daer hi op ymagineert ende dicht ende merket met behendicheden. Maer hi en es niet grontrijcke noch melde in voerbringhene van leeringhen, ende sine leeringhe es menichfuldich ende van vremen dinghen ende subtijl, ende si bereydet ende hindert ende ontcust innighe menschen,. Want si en leidet noch en wiset niet te eenicheden, maer si leeret behendich merken in menichfuldicheden. Dese liede sij crighelich hare leere ende haren sen te beweerne, al ware een ander sen alsoe goet alse de hare. Ende si sijn onoefenachtich ende roekeloes in allen duechden. Si sijn gheestelijcke hoveerdich in al haren wesene. Dit es dat ander poent. Dat derde poent es: daer de verclaerde minnende mensche vloeyt ghemeyne, in karitaten, in hemel ende in eerde, alsoe ghi ghehoort hebt, daer es dese mensche sonderlinghe in allen dinghen. Hem duncket dat hi de wijste ende de beste es. Hi wilt dat men van hem ende van sire leeringen vele houde. Al dat hi niet en leert noch en raet, noch die sine wise niet en voeren ende aen hem niet en hoefden, hem dunct rechte dat si dolen. Hi es wijt ende gherume inder nootdorst, ende cleyne ghebreeken en weecht hi niet seere. Dese mensche en es noch gherecht noch oetmoedich noch melde, noch dienstachtich den armen, noch innich noch ernstich, noch ghevoelijc godlijcker liefden, noch hien weet van Gode noch van hem selven in gherechter

doechsamheit. Dit es dat derde poent. Dit merket ende leeret ende scuwet in u selven ende in alle menschen daer ghijt in bekint. Ende in niemene en oordeelt al sulke dinghe, ghi en bevendet met den werken; want het soude u herte ontrenen te bekinnen die godlijcke waerheit.

Op dat wij dese ghemeyne wise besitten ende begheren boven alle wisen daer wij af ghesproken hebben, want si de hoochste es, soe willen wij Cristum nemen tot eenen exemplaer, die herde ghemeyne was ende es ende blivet inder eewicheyt. Want hi was ghemeyne ghesendet in eertrijcke, allen menschen te profite dier hem toe keeren willen. Nochtan spreekt Hi selve, dat Hi niet en is ghesendet dan ten scapen die verdorven waren vanden huse van Israhel. Dat en sijn niet alleene die Joden, maer alle die ghene die Gode eewelijc beschouwen selen, die behoren ten huse van Israhel ende niemant meer. Want die Joden versmaedden dat evangelium, ende de heidene quamen in ende ontfinghent, ende aldus es al Israhel behouden, dat sijn alle die eewighe uutvercorne. Nu merket hoe Cristus Hem selven gaf ghemeyne, in gherechter trouwen. Sijn innighe hoghe ghebet was uutvloeyende te sinen Vader, ende ghemeyne allen den ghenen die behouden willen sijn. Cristus was ghemeyne in minnen, in leeringhen, in berespene; in troostene met saechtmoedicheden, in ghevene met miltheiden; in verghevene met goedertierenheiden ende met ontfarmicheiden. Sine ziele ende sijn lijf, sijn leven ende sine doet ende sinen dienst was ende es ghemeyne. Sine sacramente ende sine gaven sijn ghemeyn. Cristus en ontfinc nie spise ochte enighe nootdorst sijns lichamen Hi en meender mede ghemeynen orbore alle der menschen die behouden selen sijn tot ane den lesten dach. Cristus en hadde niet propers noch eyghens, maer alle ghemeyne: lijf ende ziele, Moeder ende discipele, mantel ende roc. Hi at ende hi dranc om onsen wille; Hi leefde ende starf om onsen wille. Sijn

pine ende sijn doghen ende sijn alinde was Hem proper ende eyghen, maer die profijt ende die nutscap die daer ave comen es, die es ghemeyne, ende die glorie sijnre verdienen die sal ewelijc ghemeyne sijn. Nu hevet Cristus sinen scat ende sine renten ghelaten op eertrijcke, dat sijn die vij sacramente, ende dat uutwendighe goet der Heyligher Kerken dat Hi met sire doot verarbeit hevet ende dat soude ghemeyne sijn. Ende sine knechte die daer af leven, si souden ghemeyne sijn. Alle die ghene die van aelmosenen leven ende in gheestelijcken state sijn, si souden ghemeyne sijn, ten minsten in ghebede, alsoe gheestelijcke liede ende alle die in cloestere ende in clusen sijn. In beghinne der Heiligher Kercken ende ons gheloefs, soe waren pause biscope ende priesteren ghemeyne, want si bekeerden dat volc, ende stichten de Heilighe Kercke ende onse ghelove, ende si besegheldent met hare doot ende met haren bloede. Dese waren simpel ende eenvoldich, ende si hadden ghestadighen vrede in eenicheit dies gheests; ende si waren verlicht met godlijcker wijsheit, rijcke ende overvloedich in trouwen ende in karitaten te Gode ende tallen menschen. Maer nu eest al contrarie. Want die nu dat erve ende de renten besitten, die den gheenen ghegheven worden van minnen ende om hare heilicheit, die sijn onghestedich van gronde, ende onghesaet ende menichfuldich: want si sijn te male uutghekeert ter werelt, ende en merken niet die dinghe noch die saken te gronde die si in handen hebben. Hier omme beden si metten lippen, maer dat herte en smaect niet wat bediedet, dat es dat heimelijcke wonder dat inder Screftueren ende inden sacramenten ende in haren ambachte verborghen es: des en ghevoelen si niet. Ende hier omme sijn si grof ende plomb ende onverclaert in godlijcker waerheit. Ende si soeken some wel eten ende drincken, ende ghemac des lives ommanierlijcke, ende vergave God dat si reyne waren van lichamen. Alsoe langhe alsoe si aldus leven en werdense nummermer verclaert. Ende alsoe alsoe deghene melde waren ende

uutvloeyende in karitaten, ende niet en behielden, alsoe sijn si nu some vrec ende ghierich, ende hen en maechs niet ontbliven. Dit es al contrarie ende onghelijc den heilighen ende der ghemeynre wisen daer wij af ghesproken hebben. Ic spreek op den staet na ghemeynen loope; yeghewelc sie hem selven ane, ende leere ende berespe hem selven, eest dat hijs behoefet. ende behoefet hi niet, soe neme vroude ende raste ende vrede in sire goeder conziencien, ende diene ende love Gode, ende si orborlijc hem selven ende allen menschen inder eeren Gods. Want ic dese ghemeyne wise sonderlinghe prisende ende loven wille, soe vende ic noch een sonderlinghe cleynode dat Cristus inder heiligher Kercken ghemeyne ghelaten hevet allen goeden menschen. In den avont etene ter hogher festen van Paeschen dat Cristus overlijden woude van deser ellenden te sinen Vader, doen Hi dat paesch lam gheten hadde met sinen jongheren, ende die oude wet volbracht was, in dat inde vander maeltijt ende vander feesten woude Hi gheven een sonderlinghe Entelmoe des Hi langhe begheert hadde; ende daer mede woude Hi die oude wet inden, ende die nuwe beghinnen. Ende nam broot in sine weerdighe eersame hande, ende consacreerde sinen heilighen Lichame ende daerna sijn heilighe Bloet, ende gaeft ghemeyne sinen jongheren, ende liet ghemeyne allen goeden menschen in eewighen profite. Dese gave ende dit Entelmoes verblidet ende verciert alle hoghe feesten ende alle werscap in hemel ende in eerde. In deser gaven ghevet ons Cristus Hem selven in drie manieren. Hi ghevet ons sijn Vleeschs ende sijn Bloet ende sijn lijflijcke leven, glorificeert vol vrouwen ende soeticheiden. Ende Hi ghevet ons sinen gheest, metten hoochsten crachten vol glorien ende gaven, waerheiden ende gherechticheiden. Ende Hi ghevet ons sine persoelijcheit, met godlijckre claarheit, die verheft sinen gheest ende alle verclaerde gheeste in die hoghe

ghebrukelijcke eenicheit. Nu wilt Cristus dat wij sijns ghedincken alsoe dicke alsoe wij sinen Lichame consacreeën, offeren ende ontfaen selen. Nu merket hoe wi Sijns ghedincken selen. Wij selen merken ende anesien hoe Hem Cristus neyghet tot ons, met minlijcker affeccien ende met groter begheerten ende met lijflijcker ghelost, met hertelijcken vervlietene in onser lijflijcker natueren. Want Hi ghevet ons dat Hi van onser menscheit ontfaen hevet, dat es vleeschs ende bloet ende sine lijflijcke natuere. Wi selen oec merken ende aensien desen preciosen Lichame ghemaerteliert ende doergraven ende doerwont van minnen ende van trouwen om onsen wille. Hier mede werden wij gheciert ende ghespiset, na den nedersten deele onser menscheit, met Cristus glorioser menscheit. Hi ghevet ons oec inder hogher gaven des Sacraments sinen gheest vol glorien ende rijcker gaven ende duechde ende onsprekelijcs wonders van karitaten ende van edelheiden. Ende hiermede werden wij ghespijst ende gheciert ende verclaert in eenicheit ons gheests ende in die overste crachte, overmids dat inwoenen Cristi met alle sire rijcheit. Noch ghevet Hi ons inden Sacramente des outaers sine hoghe Persoenlijcheit in ombegripelijcker claerheit. Ende hier mede werden wij vereenicht ende overghevoert toe den Vader. Ende de Vader ontfeet sinen vercornen sone met sinen natuerlijcken Sone. Ende aldus comen wij tot onzen erve der Godheit in eewigher zalicheit. Alsoe de mensche dit weerdelijcke herdacht ende ghemerket hevet, soe sal hi Cristum ontmoeten na alle diere wijs dat Cristus te hem comt. Hi sal hem verheffen Cristum te ontfane met herten, met begheerten, met ghevoelijcker liefden, met allen sinen crachten ende met begherlijcker ghelost. Ende aldus ontfinc Cristus Hem selven. Ende dese ghelost en mach niet te groot sijn, want onse natuere ontfeet hare natuere, dat es Cristus menscheit, glorificeert, vol vrouden ende weerdicheden. Hier omme wille ic dat de mensche in desen ontfane versmelte ende

invliete van begherten, van vrouden ende van welden. Want hi ontfeet ende werdet gheenicht met Den ghenen die de scoenste ende de gracioeste ende de minlijcste es boven alle sonen der menschen. In desen begheerlijcken toevoeghene, ende in deser ghelost es de menschen dicwile groet goet gesciet, ende menich heimelijc verborghen wonder gheopenbaert ende ontect, van deser rijcker goeden Gods. Alsoe de mensche herdinct in desen ontfane der martilien ende dies lidens dies precioes Lichamen Cristi dien hi ontfeet, soe comt hi bi wilen in selcke minlijcke devocie ende ghevoelijcke compassie, dat hi begheert met Cristo ghenaghelt te sine ane den cruce, ende dat hi begheert sijn herte bloet te stortene in die eere cristi. Ende hi druet hem in die wonden ende in die openne herte Cristi sijns Behouders. In deser oefeninghen es den mensche dicwile vele vertonens ende vele goeds gheschiet. Dese ghevoelijcke liefde met compassien, ende die sterke ymaginacie met innighen ghemercke in die wonden Cristi, die mochte soe groot sijn, dat den mensche soude duncken dat hi ghevoelde der wonden ende der quetsueren Cristi in sine herte ende in alle sine lede. Ende soude eenich mensche ghewaerlijcke de teekene der wonden ons Heeren ontfaen in enigher wijs, dat soude dese mensche sijn. Ende hier mede doen wij Cristum ghenoech naden nedersten deele sire menscheit. Wij selen oec woenen in eenicheit ons gheests, ende ute vloeyen met wider karitaten in hemel ende in eerde, met clierre bescheidenheit. Ende hier met draghe wij een ghelijc Cristi naden gheeste, ende sijn Hem ghenoech. Wij selen oec, overmids die Persoenlijcheit Cristi, met eenvoldigher meyninghen ende met ghebrukelijcke minne overliden ons selven ende Cristus ghescapenheit, ende rusten in onse Erve, dat es dat godlijcke Wesen in ewicheit. Dit wilt ons Cristus altoes gheven gheestelijcke, alsoe dicke alsoe wij ons aldus oefenen ende Hem in ons een bereetscap maken. Ende Hi wilt dat wij Hem sacramentelijc ende gheestelijc ontfaen alst tamelijc ende behoerlijc ochte redelijc es. Al en hevet

de mensche niet alsuc ghevoelen noch alsulcke begherte, op dat hi Gods lof ende sine ere meyne, ende sijns selfs toenemen ende sine salicheit, hi mach vrielijcke gaen ter tafelen ons Heeren, hevet hi eene suvere conziencie van dootzonden.

Die hoghe overweselijcke eenicheit godlijcker natueren, daer de Vader ende de Sone hare natuere besitten in eenicheit dies Heilichs Gheests, boven gegrijp ende verstaen al onser crachte, in dat bloet wesen ons gheests; in diere hogher stillen onthoghet God allen creatueren in ghescapenen lichte. Dese hoghe eenicheit godlijcker natueren es levendich ende vruchtbaer. Want ute deser selver eenicheit wert dat eewighe Woord gheboren vanden Vader sonder onderlaet, ende overmids dese gheborde bekint die Vader den Sone ende alle dinc inden Sone. Ende die Sone bekint den Vadere ende alle dinc inden Vader, want si sijn eene eenvuldighe natuere. Ute desen ondersiene dies Vaders ende dies Soens in eenre eewigher claerheit, vloeyt een eewich welbehaghen, een grondelose minne, ende dat es de Heilige Gheest. Ende overmids den Heilighen Gheest ende die eewighe wijsheit neyghet hem God tote elcker creatueren met onderscheede, ende gavet ende ontfunct in minnen elcken na sine edelheit, ende na sinen staet daer hi in gheset es ende vercoren overmids duechde ende die eewighe voersienicheit Gods. Ende hier af werden beweghet alle goede gheeste, in hemel ende in eerde, in duechden ende in gherechticheiden. Nu merket, een ghelijckenisse willic u tonen hier ave.

God hevet gheschapen den oversten hemel eene puere eenvuldighe claerheit, ommeringhende ende omme gaende alle hemele ende al dat God je lijflijcke ende materilike gheschiep. Want hi es eene uutwindighe woninghe ende een rijcke Gods ende sire heilighen, vervult met glorien ende met eewigher vrouden. Want nu dese hemel es eene eewighe onvermingde claerheit, soe en es hier tijt nocht stat, noch beroeringhe noch nummermeer verwandelinghe, want hi es ghestedighet ende onwandelbaer boven alle dinc. Die naeste sperre dies invierichs hemels hetet die eerste beroeringhe. Hier ontspringhet alle beweghen uten oversten hemele, overmids die cracht Gods. Ute desen beweghene loept dat firmament omme ende alle die planeten, ende hier af leven ende wassen alle creatueren, elcken in haren cunne. Nu verstaet, alsoe ghelijckerwijs es dat wesen der zielen een gheestelijc rijcke Gods, vervult met godlijcker claerheit, onthoghende alle onse crachte, het ensi eenvuldigher wijs, dies ic nu swighen wille. Siet, onder dit wesen der zielen daer God in regneert houdt hare die eenicheit ons gheests rechte alsoe die eerste beroeringhe; want in deser eenicheit wert die gheest beweghet van boven inder cracht Gods, natuerlijc ende overnatuerlijc. Want wij en hebben van ons selven niet inder natueren noch boven natuere. Ende dit beweghene Gods, alst overnatuerleec es, dan eest die eerste principale sake alre duechde. Ende inden beweghene Gods werden ghegheven selcken verlichten menschen die vij gaven dies Heylichs Gheests, rechte alsoe seven planeten die verclaren ende vruchtbaer maken al tsmenschen leven. Dit es die wise hoe God besit die weselijcke enicheit ons gheests alsoe sijn rijcke, ende hoe Hi werket ende uutvloyende es met gaven in onse moghelijcke eenicheit, ende in al onse crachte.

Nu merket met ernste, hoe wij die innichste oefeninghe ons gheests in ghescapenen lichte vervolghen ende besitten moghen. die mensche die wel gheciert es met sedelijcken duechden in uutwindighen levne, ende in edelheiden op gheghaen is met innigher oefeninghen ende in godlijcken vrede, besit eenicheit sijns gheests, verlicht met overnatuerlijcker wijsheit, ute vloeyende in melder karitaten in hemel ende in eerde, ende opdraghende ende wedervloeyende met eeren ende met weerdicheden inden selven gronde ende in die hoghe eenicheit Gods daer alle vloeyen ute comt; want elcke creatuere na dat si meer ende meer gheghavet es van Gode, daer na hevet si meer ende meer opdragender minnen ende innichs toevoeghens in haren oerspronc. Want God ende al sine gaven eyschet ons in Hem, ende overmids karitate ende duechde ende ghelijcheit, wille wij in Hem.

Overmids dat minlijcke neyghen Gods ende sijn innighe werken in innicheit ons gheests, ende overmids onse berrende minne ende gheheel indruc al onser crachte in die selve eenicheit daer God in woent, soe ontspringhet die derde toecomst Cristi in innigher oefeninghen. Ende dit es een inwindich rueren ochte gherinen Cristi in sire godlijcker Claerheit, in dat innichste ons gheests. Die andere toecomst daer wij af ghesproken hebben die ghelijcte wij eere fonteynen met drie rivieren. Maer dese toecomst wille wij ghelijcken der aderen inder fonteynen, want ghene riviere en es sonder fonteyne, noch fonteyne sonder levende adere. Alsoe ghelijckerwijs soe vloeit de gracie Gods in die

hoochste crachte met rivieren, ende drivet ende ontfunct den mensche in allen duechden. Ende si houdet hare in eenicheit ons gheests alse een fonteyne, ende si walt inder selver eenicheit daer si ontspringhet, rechte als eene levende wallende adere ute eenen levenden gronde der rijcheit Gods, daer nummermeer trouwe noch ghenade ghebreken en mach. Ende dit es dat gherinen dat ic meyne. Ende dit gherinen doeghet ende lijdet de creatuere, want hier es eeninghe der overster crachte in eenicheit des gheests, boven menichfuldicheit alre duechde. Ende hier en werket niemen dan God alleene van vrier goetheit, die eene sake es al onser duechde ende al onser salicheit. In eenicheit des gheests, daer dese adere walt, es men boven werken ende boven redene, maer niet sonder redene; want die verlichte redene, ende zonderlinghe de minnende cracht, ghevoelt dat gherinnen, ende redene en can niet begripen noch verstaen wise noch maniere, hoe ochte wie dat gherinen si. Want dit es een godlijc werc ende oerspronc ende inval alre graciën ende alre gaven, ende dat leste middel tuschen Gode ende de creatuere. Ende boven dit gherinen inden stillen wesene dies gheests swevet eene ombegripelijcke Claerheit, ende dat es die hoghe Drivoldicheit daer dit gherinen ute comt. Daer levet ende regneeret God inden gheeste ende die gheest in Gode.

Nu spreect Cristus inwindich inden gheeste overmids dit gherinen: ‘Gaet ute met oefeningen na wise des gherinens’, want die diepe gherinen trect ende noodt onzen gheest in die innichste oefeninghe die creatuere gheleysten mach, creatuerlijcker wijs, in ghescapenen lichte.

Hier verheft hem die gheest, overmids de minnende cracht, boven werken in eenicheiden daer dese levende adere des gherinens walt. Ende dit gherinen eyschet den verstande Gode te bekinnen in sijn claarheit, ende het trect ende nodet de minnende cracht, Gods te ghebrukene sonder middel. Ende dit begheert de minnende gheest natuerlijk ende overnatuerlijk boven alle dinc. Overmids verlichte redene verheft hem die gheest in innighen ghemerke, ende scouwet ende merket in dat innichste sijns gheests, daer dit gherinen levet. Hier faelleert redene ende al gheschapen licht in voert gane, want die boven swevende godlijcke Claerheit die dit gherinen maect, die verblindet in haren ghemoete alle gheschapene ghesichten, om dat si afgrondich es. Ende alle verstande in gheschapenen lichte houdt hem hier als de oghe der vledermuys in claarheit der zonnen. Nochtans wert die gheest altoes van nuwes gheeschet ende ghewect, van Gode ende van hem selven, omme dit grontroeren te grondene, ende te wetene wat God si ende wat dit gherinen si. Ende verlichte redene es altoes in nuwen vraghene wanen dit comt, ende in nuwen grondene omme vervolghen die honichadere in haren gronde. Maer alsoe wijs es si dies opden eersten dach alsoe sijns nummermeer wert. Ende hier omme spreekt redene ende al ghemerc; 'Ic en weet wat es'. Want die boven swevende godlijcke Claerheit wedersleet ende verblindet alle verstande in haren ghemoete. Aldus houdt Hem God in sijn claarheit boven alle gheeste in hemel ende in eerde. Ende die haren gront doregraven hebben met duechden ende met innigher oefeninghen tot in haren oerspronc, dat is die dore des eewichs levens, si moghen des gherinens ghevoelen. Daer schijnt die claarheit Gods soe groot, dat redene ende alle verstande failleren in voert gane, ende liden ende wiken moeten der ombegripelijcker Claerheit Gods. Maer die gheest die dit ghevoelt in sijn gronde, al eest dat redene ende verstande failliert jeghen die godlijcke Claerheit

ende buten vore die porte blivet, die minnende cracht wilt nochtan voert, want si es gheyschet ende ghenodet ghelijc den verstane, ende si es blent, ende wilt ghebrucken: ende ghebrucken leghet meer in smaken ende in ghevoelen dan in verstane. Hier omme wilt minnen voert daer verstannisse buyten blivet.

Hier beghint een eewich hongher die nummermeer vervult en wert. Dat es een inwindich ghiren ende crighen der minnender cracht ende dies ghescapens gheests in een ongescapen Goet. Ende want die gheest ghebrucken begheert, ende hi daer toe van Gode gheyschet ende ghenodet is, so wilt hijt emmer volbringhen. Siet hier beghint een eewich gieren ende voertcrighen in een eewich ontbliven. Dit sijn die armste liede die leven, want si sijn ghierich ende gulsich, want si hebben den mengerael. Wat si eten ende drincken, si en werden nummermeer sat in deser wijs, want dese hongher es eewich. Want een ghescapen vat en can gheen onghescapen goet ghevaten. Hier omme es daer een eewich hongherich crighen, ende Gode vloeyt al over in een ontbliven. Hier sijn grote gherechte van spisen ende van drancke, dies niemen en weet dan dies ghevoelt. Maer volle ghesadecheit in ghebrucken, dat es dat gherechte dat daer ontblivet. Ende hier omme vernuwet altoes die hongher. Nochtan vloeyen inden gherijnne honichrivieren vol alre welden. Want na alre wijs dat de gheest ghedincken ende visieren can, soe smaect hem dese weelde: maer dit es al creatuerlijcker wijs ende onder Gode, ende hier omme eest een eewich hongher ende ongheduer. Al gave God desen mensche alle die gaven die alle heilighen hebben ende al dat Hi gheleysten mochte sonder Hem selven, nochtan bleve die gapende ghier des gheests hongherich ende onghesadet. Gods inwindighe rueren ende gherinen maect ons hongherich ende doet ons crighen, want die gheest Gods jaghet onsen gheest: soe meer gherinens soe meer

honghers ende crighens. Ende dit es minne leven in haren hoochsten werken, boven redene ende verstaen; want redene en mach hier der minnen gheven noch nemen, want onse minne es van godlijcker minnen gherenen. Ende na mijnen verstane en is hier van Gode nemmermeer gheen sceyden. Gods gherinen in ons, also verre als wijs ghevoelen, ende ons minlijcke crighen es beide ghescapen ende creatuerlijc; ende hier omme maghet wassen ende toenemen alsoe lange als wij leven. In desen storme van minnen striden twee gheeste, die gheest Gods ende onzen gheest. God, overmids den Heilighen Gheest, neyghet Hem in ons, ende hier af werde wij in minnen gherenen. Ende onse gheest, overmids Goods werc ende de minnende cracht, druct ende neyghet hem in Gode, ende hier af wert God gherenen. Van desen tweek ontspringhet der minnen strijt: in dat diepste ghemoeten ende in dat innichste ende scaerpste bezuken wert elc gheest van minnen ghewont. Dese twee gheeste, dat es onse gheest ende Gods gheest, blicken ende lichten die een inden anderen, ende elc toent den anderen sijn aenschijn. Dit doet eenpaerlijcke die gheeste met minnen den eenen inden anderen crighen. Elc eyschet den anderen dat hi es, ende elc biedet ende nodet den anderen dat hi es. Dit doet de minnende vervlieten. Gods gherinen ende sijn gheven, onse minlijcke crighen ende onse wedergheven, dit houdet ghestede die minne. Dit vloeyen ende dit wedervloeyen doet overvloeyen die fonteyne der minnen. Aldus wert Gods gherinen ende onser minnen crighen eene eenvoldighe minne. Hier wert de mensche van minnen beseten, dat hi sijns selfs ende Gods moet vergheten, ende niet en weet dan minne. Aldus wert die gheest verberret int vier der minnen, ende comt soe diepe in Gods gherinen, dat hi wert verwonnen in al sijn crighen, ende gheet te niete in al sijn werken; ende werket hem ute, ende wert selve minne boven al toevoeghen, ende besit dat innichste sire ghescapenheit, boven alle doechde, daer alle creatuerlijcke

werke beghinnen ende inden. Dit es minne in haer selven, fundament ende gront van alle doechden. Nu es onse gheest ende dese minne levendich ende vruchtbaer in duechden. Ende hier omme en moghen die crachte in eenicheit des gheests niet ghedueren. Want die ombegripelijcke clærheit Gods ende sine grondelose minne houdet hare boven den gheest, ende roeret die minnende cracht; ende die gheest valt weder in sijn werken, in hogher ende in innegher crighen dan hi niet te voren was. Ende soe hi innigher ende edelre es, soe hi hem snelre uut werket te niete in minnen, ende valt weder in nuwe werken. Ende dit es hemels leven. Altoes waent die ghierighe gheest Gode eeten ende verswalghen, maer hi blivet in Gods gherinen selve verswolghen, ende faliert in al sijn werken, ende wert selve minne boven alle werken. Want in eenicheit des gheest es eeninghe der overster crachte, ende hier es gracie ende minne weselijcke, boven wercken, want dit es die oerspronc der karitaten ende alre doechde. Hier es een eewich ute vloeyen in karitaten, ende in doechden, ende een eewich inkeeren in innighen honghere om Gods te ghesmaken, ende een eewich inbliven in eenvoudigher minnen. Ende dit es al creatuerelijcker wijs ende beneden Gode. Ende dit es de innichste oefeninghe diemen pleghen mach in ghescapenen lichte, in hemel ende in eerde; ende boven dit en es niet dan een godscouwende leven in godlijcken lichte ende na der wise Gods. In deser oefeninghen en machmen niet dolen noch bedroghen werden, ende si beghint hier in der gracien ende sal eewelijck dueren inder glorien.

Nu hebbe ic u ghetoent hoe die vrie verhavene mensce overmids die gracie Gods siende werdet in innigher oefeninghen.

Ende dat es dat eerste poent dat wij merken dat Cristus van ons eyschet ende begheert in dien dat Hi spreect 'SIET'. Dat ander poent ende dat derde daer Hi spreect 'DIE BRUDEGOM COMT, GAET UTE', daer hebbe ic u bewiset drie manieren van inwindigher toecomst Cristi, ende dat de eerste toecomst hevet viere wise; ende hoe wij ute selen gaen met oefeninghen na alre wijs dat ons God van binnen in sire toecomst ontfunct, leeret ende beweghet. Nu behoret ons te merkene dat virde poent ende dat leste, dat es ONTMOET CRISTI ons brudegoms. Want al onse inwindighe gheestelijcke sien in gracen ochte in glorien, ende al onse doechdelijcke uitgaen, in wat oefeninghen dat si, dat es al om een ontmoet ende een vereenighen in Cristo onsen Brudegom, want Hi es onse eewighe Ruste, ende Inde ende Loen al ons arbeids. Ghi weet wel dat al ontmoet es ene vergaderinghe van twee personen die comen van diverschen staden die in hem selven contrarie ende ghedeylt sijn. Nu comt Cristus van boven alse een Heere ende een milde Ghever die al vermach. Ende wij comen van beneden alse arme knechte, van ons selven niet vermoghende maer alles behoevende. Cristus comt in ons van binnen uurtwert, ende wij comen tot Hem van buten inweert. Ende hier omme soe moet hier gheschien een gheestelijc ontmoet. Ende dit comen ende dit ontmoeten van ons ende van Cristo es in twee manieren, dat es met middel ende sonder middel.

Nu verstaet ende merket met ernste. Die eenicheit ons gheests houdt hare in tweem manieren, dat es weselijc ende werkelijc. Ghi sult weten dat de gheest, na

weselijcken sine, ontfeet die toecomst Cristi in bloter natueren, sonder middel ende sonder onderlaet. Want dat wesen ende dat leven dat wij in Gode sijn in onsen eewighen Beelde, ende dat wij in ons selven hebben ende sijn na weselijcken sine, dat es sonder middel ende onghesceden. Ende hier omme ontfeet de gheest, na sinen innichsten hoochsten deele, in bloter natueren, indruc sijns eewichs Beelds ende godlijcker Claerheit sonder onderlaet, ende es eene eewighe woninghe Gods, die God besit met eewighen in sine, ende die Hi altoes visiteret met nuwer toecomst ende met nuwen inschine nuwer claerheit sire eewigher gheboert. Want daer Hi comt, daer es Hi; ende daer Hi es daer comt Hi; ende daer Hi nooit en was, daer en comt Hi nummermeer, want in Hem es toeval noch wandelbaerheit; ende al dat daer Hi in es, dat es in Hem, want Hi en comt buyten Hem selven niet. Ende hier omme besit die gheest weselijcke God in bloter natueren, ende God den gheest, want hi levet in Gode ende God in hem. Ende hi es hebljck, na sinen hoochsten deele, die claerheit Gods te ontfane sonder middel, ende al dat God gheleisten mach. Ende overmids claerheit sijns eewichs Beelds dat weselijc ende persoelijc in hem licht, ontsinct de gheest hem selven, na den hoochsten deele sire levendicheit, in dat godlijcke Wesen, ende besit daer blijflijkke sine ewighe salicheit, ende vloeyt weder ute met allen creatueren overmids die eewighe gheboert dies Soens, ende wert gheset in sijn ghescapen wesen, overmids vrien wille der heyligher Drivoldicheit. Ende hier steet hi ghelijc den beelde der hogher Drieheit ende Eenheit daer hi toe ghemaect es. Ende na sire ghescapenheit es hi lidende den indruc sijns eewichs Beelds sonder onderlaet, rechte als die ombesmetten spiegel daer alle weghe dat beelde inblivet, ende sonder onderlaet dat bekinnesse met uwen anesiene in vernuwet in nuwer claerheit. Dese weselijcke eenicheit ons gheests met Gode die en besteet op haere selven niet, maer si blivet in Gode, ende si vlietet ute Gode, ende si hanghet

in Gode, ende si keeret weder in Gode alse in hare eewighe sake, ende si en sciet nie van Gode, noch nummermeer en doet na deser wijs. Want dese eenicheit es in ons in bloter natueren. Ende sciende de creatuere van Gode, si viele in een puur niet. Ende dese eenicheit es boven tijt ende stat, ende werct altoes sonder onderlaet na die wise Gods; sonder alleene indruc haers ewichs Beelds ontfeetse lidende, alse dat Gode ghelijc es, ende cratuere in hem selven. Dit es de edelheit die wij hebben van natueren in die weselijcke eenicheit ons gheests, daer hy natuerlijcke vereenicht es met Gode. Dit en maect ons heylich noch salich, want dit hebben alle menschen in hem, goede ende quade; maer dit es wel die ieerste sake alre heylicheit ende alre salicheit. Ende dit es dat ontmoet ende die vereeninghe Gods ende ons gheests in blotere natueren.

Nu merket met ernste desen sen, want verstadi wel dat ic u nu segghen wille ende dat ic nu gheseghet hebbe, soe seldi verstaen alle die godlijcke waerheit die u eenighe creatuere leeren mach, ende verre daer boven. In eere andere wijs houdet hem onse gheest in deser selver enicheit werckelijcke, ende besteet bi hem selven alse in sijn ghescapene persoelijcke wesen; dit es dat eyghendom der overster crachte. Ende hier es beghen ende inde alles creatuerlijcs wercs dat creatuerlijcker wijs ghewracht wert, beide inder natueren ende boven natuere. Nochtan en werkent die eenicheit niet alsoe alse si eenicheit es. Maer alle die crachte der zielen, hoe si werken, si hebben alle hoer macht ende hare moghelijcheit in haren eyghendoeme, dat es in enicheit dies gheest daer hi steet in sijn persoelijcke wesen. In deser eenicheit moet de gheest emmer ghelijc sijn Gode

overmids gracie ende duechde ochte onghelijc overmids dootsonde. Want dan nu de mensche ghemaect es toe den ghelijckenisse Gods, dat es toe der gracie Gods (want si es een godformich licht die ons dore schijnt ende ghelijc maket, ende sonder dit licht dat ons ghelijc maket en moghe wij niet vereenighen overnatuerlijcke), al en moghe wij dat beelde niet verliesen noch die natuerlijcke eenicheit met Gode: eest dat wij dat ghelijcke verliesen, dat es de gracie Gods, soe werde wij verdoemt. Ende hier omme, soe wanneer God yet hebbelijcheiden in ons vendet sine gracie te ontfane, soe wilt Hi ons van vryer goeden levendich maken ende hem ghelijc overmids sine gaven. dat es altoes alsoe wij met gheheelen wille tot hem keeren. Want in dien selven oghenblicke comt Cristus tot ons ende in ons, met middele ende zonder middele, dat es met gaven ende boven alle gaven. Ende wij comen oec tot Hem ende in Hem met meddele ende zonder middel, dat es met doechden ende boven alle doechde. Ende Hi druckt sijn beelde ende sijne ghelijckenisse in ons, dat es Hem selven ende sine gaven; ende lost ons van sonden, ende maect ons vri ende ghelijc Hem selven. Ende in desen selven werke dat ons God loest van zonden ende ghelijc ende vri maect in karitaten, soe ontsinct de gheest hem selven in ghebrukelijcker minnen. ende hier gheschiet een ontmoet ende eene vereeninghe die sonder middel es, ende overnatuerlijcke, daer onse hoochste salicheit in gheleghet. Al eest Gode al natuerlijcke dat Hi van minnen ende van vrier goeden ghevet, het es ons toevallich ende overnatuerlijcke na onser wijs. Want wij vore vremde ende onghelijc waren, ende namaels ghelijcheit ende eenicheit met Gode vercrigen.

Dit ontmoet ende dese eenicheit die de minnende geest in Gode vercrighet ende besit zonder middel, die moet gheschien inden weselijcken begripe, diepe verborghen al onsen verstante, het en si weselijc verstante na wise der eenvoldicheit. In deser ghebrukelijcker eenicheit sele wij altoes rasten boven ons selven ende boven alle dinc. Ute deser eenicheit vloeyen alle gaven, natuerlijcke ende overnatuerlijcke. Nochtan rast de minnende gheest in deser eenicheit boven alle gaven. Ende hier en is niet dan God, ende die gheest vereenicht zonder middel met Gode. en deser eenicheit werde wij ontfanen van den Heilighen Gheest ende wij ontfanen den Heylighen Gheest ende den Vader ende den Sone ende die godlijcke natuere te male, want menne mach Gode niet deylen. Ende die ghebrukelijcke gheneychtheit des gheests die raste soeket in Gode boven alle ghelijcheit, si vercrighet ende besit overnatuerlijcke, in haren weselijcken sine, al dat de gheest je natuerlijcke daer in ontfinc. Dit hebben alle goede menschen. Maer hoe dat dit es, dat blivet hem verborghen al haer leven, eest dat si niet innich en sijn ende ledich van allen creatueren. In desen selven oghenblicke dat hem de mensche van zonden keert, soe wert hi van Gode ontfanen in die weselijcke eenicheit sijns selfs, in dat overste sijns gheests, op dat hi in Gode raste nu ende emmermeer. Ende hi ontfheet gracie ende ghelijcheit Gods in dat eyghendoem sire crachte, op dat hi altoes wasse ende toenemen in nuwe doechde. Alsoe langhe als die ghelijcheit besteet in karitaten ende in duechden, soe besteet die eenicheit in rasten, ende si en mach niet verloren werden het en si met dootzonden.

Nu gheleghet alle heylicheit ende alle salicheit daer ane, dat de gheest overmids ghelijcheit ende middel der gracie ochte der glorien, werde ingheleydet in rusten in die weselijcke eenicheit. Want die gracie Gods es de wech dien wij emmer lijden moeten, selen wij comen in dat blote wesen daer Hem God inne ghevet sonder middel in alle sire rijcheit. Ende hier omme sijn de sonderen ende die verdoemde gheeste in duysternissen, om dat hem die gracie Gods ghebreect dese verclaren soude ende wisen ende leyden tot der ghebrukelijcker enicheit. Nochtan es dat weselijcke sijn dies gheests alsoe edel, dat de verdoemde niet ghewillen en connen, dat si te niete ghinghen, maer de zunde maect middel ende duysternisse ende onghelijcheit soe groot tusschen crachte ende wesen daer God in levet, dat die gheest niet vereenighen en can in sijn eyghen wesen; dat hem eyghen ware ende sine eewighe raste, ende daet de zunde. Want die zonder zonde levet hi levet in ghelijcheiden Gods ende in gracien, ende God es sijn eyghen. Ende aldus es der gracien noot die de sonden verdrivet ende den wech bereydet ende al onse leven vrochtbaer maect. Ende hier omme comt Cristus altoes in ons met middele alse met gracien ende menichfuldighen gaven. Ende wij gaen oec tot Hem met middele, alse met doechden ende met menigherhande oefeninghen. Ende soe Hi innigher gaven ghevet ende subtijlere beweghet, soe onse gheest innigher oefeninghe ende ghelostighere hevet, alsoe als ghij wel ghehoret hebt in alle die wisen die voer ghetoeent sijn. Ende dit es altoes in een vernuwen. Want God ghevet altoes nuwe gaven, ende onse gheest keert hem altoes weder in na diere wisen dat hi van Gode gheeschet ende ghegavet es, ende in dien ontmoete ontfeet hi altoes een hogher nuwe. Ende aldus neemtmen altoes toe in een

hogher leven. Ende dit werckelijcke ontmoet es al met middele. Want die gaven Gods ende onse duechde, ende die werckelijchheit ons gheests maken dit middel. Ende des middels es noot allen menschen ende allen gheesten, want zonder middel der gracen Gods ende minlijcs toekeers met vriheiden en wert niemant behouden.

Nu siet God die woninghe ende die raste ane die Hi met ons ende in ons ghemaect heeft, dat es die eenicheit ende die ghelijcheit. Ende die eenicheit wilt Hi visiteren sonder onderlaet met nuwer toecomst sire hogher ghebuert ende met rijcken vloeyene sire grondeloser minnen, want Hi wilt in welden wonen in die minnende gheeste; ende die ghelijcheit ons gheests wilt Hi visiteren met rijcken gaven, op dat wij ghelijckere ende claerre werden in duechden. Nu wilt Cristus dat wij in die weselijcke eenicheit ons gheests woenen ende bliven, rijcke met Hem boven alle creatuerlijc werc ende boven alle duechde; ende dat wij werckelijc inder selver eenicheit bliven, rijcke ende vervult met duechden ende met hemelschen gaven. Ende Hi wilt dat wij die eenicheit ende die ghelijcheit visiteren sonder onderlaet met yeghelijcken werke dat wij werken. Want in elcken nuwen nu wert God in ons gheboren. Ende ute diere hogher gheboert soe vloeyt die Heylighe Gheest met alle sinen gaven. Nu selen wij die gaven Gods ontmoeten met ghelijcheiden, ende die hoghe gheboert in eenicheiden.

Nu verstaet hoe wij in elcken werke Gode ontmoeten selen ende toenemen in meerre ghelijcheyt ende edelijcker besitten die ghebrukelijcke eenicheit. Ieghewelc goet werc, hoe cleyne dat es, dat met minnen ende opgherechter eenvuldigher meyningen wert ghedraghen in Gode, verdient meere ghelijcheit ende eewich leven in Gode. Die eenvuldighe meyninghe trect die ghespreyde crachte te gadere in eenicheit dies gheests ende voeghet den gheest in Gode. Die eenvuldighe meyninghe es inde ende begin ende chierheit alre duechde. Die eenvuldighe meyninghe offert Gode lof ende eere ende alle duechde, ende si lidet ende doregheet haer selven ende alle hemele ende alle dinc, ende si vendet Gode inden eenvuldighen gronde haers selfs. Die meyninghe es eenvuldich, die niet en meynt dan God ende alle dinc in ordenen te Gode. Die eenvoldighe meyninghe verdrivet gheveystheit ende tweevoldicheit, ende die mensche salse houden ende oefenen in alle sinen werken boven alle dinc. Want si houdet den mensche jeghenwoordich Gode, claer in verstaene, ernstachtich in duechden, ende vri van vremder vreesen, beyde hier ende inden daghe des oordeels. Die eenvoldighe meyninghe dat es die simpele oghe daer Cristus af spreect die al den lichame, dat sijn alle tsmenschen werke ende al sijn leven, lichtende ende puer van zonden houdet. Die eenvoldighe meyninghe, dat es des gheests inwindighe verlichte minlijcke neyginghe. Si es dat fundament alre gheestelijcheit. Si hevet in haer besloten ghelove hope ende minne, want si ghetrouw Gode ende si es Hem ghetrouwe. Si terdet die natuere onder voet. Ende si maect vrede ende si verdrivet murmueringhe des gheests, ende si houdet levendich alle

duechde, ende si ghevet vrede hope ende coenheit te Gode beyde hier ende voer dat oordeel Gods. Aldus sele wij woenen in eenicheit ons gheests in gracie ende in ghelijcheiden, ende altoes Gode ontmoeten met middele der duechde, ende offeren Hem al onse leven ende al onse werke in eenvuldigher meyninghen, soe werden wij alle uren in elcken werke ghelijckere. Ende overmids den gront eenvoldigher meyninghen, soe lijden wij ons selven ende ontmoeten Gode sonder middel ende rasten met Hem inden gront der eenvuldicheit; daer besitten wij dat Erve dat ons bereet es van eewicheit. Alre gheeste leven ende duechdelijcke werken besteet in ghelijcheiden met eenvoldigher meyninghen; ende al haer hoochste raste besteet in eenvuldicheiden boven alle ghelijcheit. Nochtan onthoghet ieghewelc gheest den anderen in duechden ende in ghelijcheiden, ende besit sijn eyghen wesen in hem selven na sine edelheit. Ende God es yeghewelken ghenoech in eere sonderlincheiden. Ende yeghewelc suket Gode inden gronde sijns gheests na mate sire minnen beyde hier ende inder ewicheit.

Nu merket de ordenen ende de grade alre duechde ende alre heylicheit, hoe dat wij Gode ontmoeten selen in ghelijcheide, soe moghen wij met hem rasten in eenicheiden.

Also die mensche inder VREESEN GODS levet in sedelijcken duechden ende in uutwindigher oefeninghen, ende ghehoorsaem ende onderdanich es der Heyligher Kerken ende den gheboden Gods, willich ende ghereet tot allen

goeden dinghen in eenvuldiger meyninghen, soe es hi Gode ghelijc overmids trouwe ende eendrachticheit sijns willen in doene ende in latene na den wille Gods, ende hi rastet in Gode boven ghelijcheit. Want overmids trouwe ende eenvoldige meyninghe volbringhet die mensche den wille Gods, min ende meer na wise sire ghelijcheit; ende overmids minne rastet hi in sinen gheminden boven ghelijcheit.

Ende oefent hi hem wel in dat dat hi van Gode ontfaen heeft, soe ghevet hem God den gheest der GOEDERTIERENHEIT ende der MILDICHEIT. Soe werdet hi milde van herten saechtmoedich ende goedertieren, soe es hi levender ende ghelijckere. Ende hi ghevoelt hem meer rastende in Gode, widere ende diepere in doechden dan hi te voren dede, ende die ghelijcheit ende die raste smaect hem badt in alsoe velen als hij ghelijckere es. Ende oefent hi hem hier wel, met roten ernste ende met eenvuldigher meyninghen ende met stride jeghen die contrarie derre duechde, soe vercrighet hi de derde gave dat es CONST ende BESCEEDENHEIT: soe werdet hi redelijc, ende weet wat hi doen ende laten sal, ende waer hi sal gheven ochte nemen. Ende overmids eenvoldighe meyninghe ende godlijcke minne, soe rast dese mensche in Gode boven hem selven in eenicheit. Ende hi besit hem selven in ghelijcheit, ende alle sine werke in meere ghelosticheit. Want hi es ghehoorsam ende onderdanich den Vader ende redelijc ende besceeden den Sone, ende milde ende goedertieren den Heylighen Gheest. Ende aldus dreghet hi een ghelijc der heyligher Drievoldicheyt. Ende hi rast in Gode overmids minne ende sire meyninghen eenvoldicheit. Ende hier in besteet al dat werkende leven. Aldus sal hem de mensche oefenen met groten ernste, ende volghen sire eenvuldigher meyninghen met besceedenheiden. Ende hi moet hem hoeden van allen contrarien der duechde ende voghen hem altoes neder ten voeten Cristi in oetmoedicheiden, soe neemt hi alle uren toe in duechden ende in ghelijcheiden.

Ende houdet hi hem aldus, hi en mach niet dolen. Nochtan blivet hi altoes na dese maniere in eenen werkenden levene, eest dat hem die mensche meer houdet ende oefent in onleden van herten ende in menichfuldighen werken dan in die sake ende in de waeromme der werken. Ende blivet hi meer met oefeninghen om de sacramente ende op de teekene ende op de costumen van buyten dan inder saken ende inder waerheit die daer mede beteekent es, soe blivet hi altoes een uutweindich mensche, ende in sinen werken met eenvuldigher meyninghen blivet hi behouden. Ende hier omme, eest dat de mensche Gode naken wilt ende verhoghen sine oefeninghe ende sijn leven, soe moet hi ingaen van den werken toe der waeromme, ende vanden teekenen toe der waerheit. Soe wert hi meester sire werke ende bekinnere der waerheit, ende comt in een innich leven.

Ende God ghevet hem die vierde gave dat es den gheest der STARCHEIT. Soe machhi verwinnen lief ende leet, ghewen ende verlies, hope ende sorghe van eertsche dinghen ende alrehande middel ende menichfuldicheit. Ende aldus werdet de mensche vri ende onghevaen van allen creatueren. Alse de mensche onverbeeldet es, soe es hi sijns selfs gheweldich, ende werdet lichte zonder arbeyt eenich ende innich ende keeret hem vrilijc sonder hender te Gode met innigher devocien, met hogher begheerten, met dancke ende met love ende met eenvuldigher meyninghen. Soe smaken hem alle sine werke ende alle sijn leven inwindich ende uutwindich, want hi steet vore den throon der heyligher Drivuldicheit, ende dicwile ontfeet hi van Gode inwindighen troost ende sueticheit. Want die te alsulcker tafelen dient met dancke ende met love ende met innigher weerdicheit, dicwile drinct hi vanden wine ende

smaect vanden relieve ende vanden brocken die van des Heeren tafelen vallen, ende altoes hevet hi inwindige vrede overmids sire meyninghen eenvoldicheit. Eest dat hi vore Gode vaste staende wilt bliven in dancke ende in love, ende in opgherechter meyninghen, soe wert de gheest der stancheit in hem tweevoldich. Soe en ontsinket hi hem selven niet nader lijflijcker affectien ende na der ghelost op troost noch op sueticheit, noch op gheene gave Gods noch op ruste ende vrede sijns herten, maer alle gaven ende alle troost wilt hi lijden, op dat hi Den gheenen vinde dien hi mint. Aldus es hi starc die onlede van herten ende eertsche dinghe laet ende verwint. Ende tweevoldich sterck die allen troost ende hemelsche gaven overlidet ende verwent. Aldus onthoghet die mensche alle creatueren ende besit hem selven moghende ende vri overmids de gave geestelijcker stancheit.

Soe wanneer dat den mensche en gheene gheschapene creatuere verwinnen noch gheletten en can, hi en blive in sire eenvoldigher opgaender meyninghen vaste staende ende inden love Gods, ende God suekende ende meynende boven alle sine gaven overmids dese stercheit, soe ghevet hem God die vijfste gave, dat es de GAVE DES RAEDS. In deser gaven trect de Vader den mensche van binnen ende eyschtene te sire rechter siden met den vercornenne in sire eenicheit. Ende die Sone spreect gheestelijcke in hem: 'Volghet my te mijnen Vader: eens es noot'. Ende de Heilighe Gheest doet dat herte ontplyuken ende ontfunken in berrender minnen, ende hier af comt een woedich leven ende ongheduericheit van binnen. Want die desen raet ghehoeret, hi wert verstormt in minnen, ende hem en mach niet ghenoeghen dan God alleene. Ende hier omme laet hi hem selven ende alle dinc, op dat hi Denghenen vinden moghe daer hi in levet ende alle dinghe een met sijn. Hier sal de mensche Gode eenvoldelijcke meynen ende hem selven met redenen dwinghen, ende al sijns

willen vertijen, ende verbeyden vrielijcke diere begherder enicheit, tote ane dien daghe datse God gheven wilt. Soe werket de gheest des rades in hem tweevoldelijcke, want hi es groot, ende volghet der ordenen ende den rade Gods, die hem selven laet ende alle dinc, ende spreect met onghepayder woedigher berrender minnen: ‘Toecome dijn rijcke’. Ende hi es noch meerre, ende voghet badt den rade Gods, die sijns selfs willen verwint ende vertijt in minnen ende spreect te Gode in onderworpender weerdicheit; ‘Dinen wille ghescie in allen dinghen, niet de mine’. Doen Cristus onse Heere sinen doghene naecte, doen sprac Hi dit selve woort te sinen Vadere in een oetmoedich vernieten sijns Selfs. Ende het was Hem dat ghenoechlijcste woort ende dat eerlijcste, ende ons dat orborlijcste, ende den Vader dat minlijcste, ende den duvel dat scandelijcste woort dat Cristus je ghesprac. Want in vertijnghe Sijns willen na der menscheit sijn wij alle behouden. Aldus werdet dat willen Gods den minnenden oetmoedighen mensche sine hoochste vroude ende sine alre meeste ghelosticheit na gheestelijcken bevoelene, al voer hi oec in de helle, dat onmoghelijc es. Ende hier es natuere ghedruct ten nedersten, ende God verheven ten hoochsten. Ende de mensche es ontfanlijc alle die gaven Gods, want hi hevet sijns selfs verloochent ende sijns willen verteghen ende al om al ghegheven, ende daer vore en eyschet hi noch en wilt hi niet dan dat God gheven wilt. Want Gods wille dat es sine vroude, ende die hem overghevet in minnen, dat es die vrijste die levet, ende hi levet sonder sorghe, want God en mach des sijns niet verliesen. Nu merket, al kint God alle herten, nochtan wert sulc mensche besocht van Gode ende gheprovet ochte hi sijns selfs vrielijcke verloechenen conne: soe mach hi verclaert werden ende Gode eerlijc leven ende hem selven orborlijc. Ende hier omme settene God bi wilen vander rechter ziden toe der slincker siden, vanden hemele toe die hille, van alre welden in grote ellinde; ende het schijnt ochte

hi ghelaten ende versmadet ware van Gode ende van allen creatueren. Hevet hi sijns selfs ende sijns willen vore verloechent in minnen ende in vrouden, dat hi sijns niet en soeket maer den liefsten wille Gods, hi verloechent lichte sijns selfs in pynen ende in ellenden, dat hi oec sijns niet en soeket maer altoes die eere Gods. Die willich es grote dinghe te werkene, hi es willich grote dinge te lijdene; maer doghen ende lijden in ghelatenheiden es eedre ende Gode weerdere ende onsen gheeste ghenoechlijckere dan grote werke inder selver ghelatenheit, want het es onser natueren meer contrarie. Ende hier omme wert de gheest meer ghehoghet ende natuere meer ghedruet in swaer lijden dan in groot werken in ghelijcker minnen. Blivet de mensche in deser ghelatenheit sonder ander verkiesen, rechte als een die niet anders en wilt noch en weet, soe hevet hi den gheest dies raeds tweevoldich, want hi es den wille ende den rade Gods ghenoech in werkene ende in lijdene ende in ghelatenheiden sijns selfs ende in onderworpenre ghehoersamheit. Ende de natuere es gheciert ten hoochste ende hij es hebleec verclaert te werdene na den gheeste.

Ende hier omme ghevet hem God die seste gave, dat es den GHEEST DER VERSTENDICHEIT. Dese gave hebben wij vore ghelijcket eere fonteynen met drie rivieren. Want si stadecht onsen gheest in eenicheit, ende si oppenbaert die waerheit, ende si maect eene wide minne in ghemeynheden. Dese gave es oec wel ghelijc den schine der zonnen, want die zonne met haren schine vervult de locht met eenvoldigher claerheit. Ende si verclaert alle ghedaente ende toent onderscheet van allen varwen. Ende hier met ghevet si te bekinne hare eyghene macht, ende hare hitte es ghemeyne in al de werelt in orbore ende in vrochtbaerheit. Alsoe ghelijckerwijs die ierste blic deser gaven maect inden gheeste eenvuldicheit, ende die eenvuldicheit

wert dore schenen met zonderlingher claerheit, rechte alse de locht dies hemels met lichte der zonnen. Want de gracie Gods die een fundament es alre gaven, die houdet hare weselijc alse een eenvuldich licht in onsen moghelijcken verstane. Ende overmids dit eenvoldighe licht wert onse gheest ghestedicht, eenvuldich, verclaert, vol gracie ende godlijcker gaven. Ende hier es hi ghelijc Gode overmids gracie ende godlijcke minne. Ende want hi ghelijc es ende hi Gode eenvoldelijcke meynt ende mint boven alle gaven, soe en laet hi hem niet ghenoeghen in ghelijcheit noch in ghescapenre claerheit; want hi hevet een grontneyghen natuerlijcke ende overnatuerlijcke in een afgrondich Wesen daer hi ute ghevloten is. Ende die eenicheit des godlijcs Wesens hevet een eewich trecken alle ghelijcheit in haere eenicheit. Ende hier omme ontsincket de gheest hem selven ghebrukelijcke, ende vervliet in Gode alse in sine eewighe Raste. Want de gracie Gods houdet hare te Gode alse de schijn ter zonnen, ende si es middel ende wech die ons toe leydet; ende hier omme schijnt si eenvoldelijcke in ons, ende maket ons godvaer, dat es Gode ghelijc. Ende ghelijc ontsinct hem selven alle uren, ende stervet in Gode, ende wert met Gode een, ende blivet een; want karitate doet ons werken met Gode een, ende bliven ende wonen in een. Nochtan behouden wij eewelijcke ghelijcheit in lichte der gracie ochte der glorien, daer wij ons selven werkelijk in karitaten ende in duechden besitten. Ende wij behouden eenheit met Gode boven onse werken in bloetheit ons gheests in godlijcken lichte, daer wij Gode boven alle duechde in rasten besitten. Want karitate inder ghelijcheit moet eewelijcke werken, ende eenheit met Gode in ghebrukelijcker minnen sal emmermeer rasten. Ende dit es minnen pleghen. Want in eenen nu ende in eenen tide werket minne ende rastet in haren gheminden. Ende dat een werdet vanden anderen ghesterket. Want soe hogher minnen, soe meerre raste, ende soe meerre raste, soe innigher minne. Want dat een levet in dat ander, ende die niet en mint hi en rast niet, ende die niet en rast hi

en mint niet. Nochtan dunct selcken goeden mensche dat hi niet en mint noch en rast in Gode, ende dat selve duncken comt van minnen: om dat hi meer beghert te minnen dan hi vermach, soe dunct hem dat hi ontblivet. Ende in desen werke smaect hem minne ende raste, want niement en mach verstaen hoemen werkelijkke mint ende ghebrukelijcke rast dan die ghelatene ledighe verclaerde mensche. Nochtan es ieghewelc minnere een met Gode ende in rasten, ende Gode ghelijc inder minnen werken: want God in sire hogher natueren daer wij een ghelijc af draghen, die houdet Hem ghebrukelijc in eewigher rasten na der weselijcker eenheit, ende werkelijk in eewighen werkene nader Driheit, ende ieghelijc es des anders volcomenheit, want raste leghet in eenheit, ende werken in Driheit. Ende aldus blivet beyde inder eewicheit. Ende hier omme, sal de mensche Gods ghesmaken, soe moet hi minnen; ende wilt hi minnen, soe mach hi smaken. Maer laet hi hem met anderen dinghen ghenoeghen, soe en mach hi niet ghesmaken wat God es. Ende hier omme moeten wij ons selven besitten eenvoldich in doechden ende in ghelijcheiden, ende Gode boven ons selven overmids minne in rasten ende in eenheiden. Ende dit es dat ierste poent hoe die ghemeyne mensche ghestedicht werdet. Alsoe de locht wert dore schenen met clærheiden der zonnen, soe wert verthoent schoonheit ende rijcheit van alder werelt ende des menschen oghen werden verclaert, ende hi wert berblidet in menichfuldich ondersceet van varwen. Alsoe ghelijcker wijs alsoe wij eenvuldich sijn in ons selven, ende onse moghelijke verstaen wert verclaert ende dore schenen metten gheeste der verstandicheit, soe moghen wij bekinnen die hoghe eyghenscape die in Gode sijn, die oersake sijn alle sire uytvloeyender werke. Al moghen die werke alle menschen verstaen, ende Gode overmids sine werke; nochtan en mach die eyghenscape der werke Gods niemen ghevoelijc noch eyghentlijcke verstaen na wise haers gronts, het en si overmids dese gave. Want si leert ons speculeeren ende

bekinnen ons selfs edelheit. Ende si ghevet ons onderscheet in duechden ende in alre oefeninghen hoe wij leven selen zonder dolen na der eewigher waerheit. Ende dien si verlicht, hi mach wandelen inden gheeste, ende met verlichter redenen merken ende verstaen alle dinc te rechte in hemel ende in eerde. Ende hier omme wandelt hi inden hemel, ende anesiet ende merket met allen heilighen die eedelheit sijns Minneren: sine ombegripelijcke hoocheyt ende sine afgrondighe diepheit, lancheit ende breedheit, wijsheit ende waerheit; sine goedde ende sine ontsprekelijcke meldicheit, ende alselcke minlijcke eyghenscape die in Gode sijn onsen Minnere zonder ghetal, ende alle grondeloos in sire hogher natueren, want Hi eest selve. Dan sleet die verclaerde mensche sine oghen neder op hem selven ende op alle creatueren ende merct hoese God ute sire vrier meldicheit alle ghescapen ende ghegavet hevet inder natueren in menigher wijs. Ende hoe Hise gaven ende rijcke maken wilt boven natuere met Hem selven, eest dat sijt soeken willen ende begeren. Al selc redelijc ghemerc in menichfuldich onderscheet der rijcheit Gods verblidet onzen gheest, eest dat wij overmids godlijcke minne ons selfs ghestorven sijn in Gode, ende leven ende wandelen inden gheeste ende smaken diere dinghe die eewich sijn. Dese gave der verstendicheit toent ons die eenicheit die wij in Gode hebben ende besitten overmids ghebrukelijcke ontsonckene minne, ende die ghelijcheit Gods die wij in ons selven hebben overmids karitate ende doechde. Ende si ghevet ons licht ende claarheit daer wij in wandelen moghen inden gheeste met ondersceede, ende speculeeren ende bekinnen Gode in gheestelijcken ghelijcken, ende ons selven ende alle dinc na wise ende na mate des lichts, ende na den wille Gods ende na edelheit ons verstaens. Dit es dat ander punt, hoe die ghemeyne mensche verclaert wort. Na diere maten dat de locht verclaert wert van claarheit der sonnen, daer na wert die hitte groet ende ghemeyne in vruchtbaerheiten.

Eest dat onse redene ende onse verstaen aldus verlicht wert te bekinnen met ondersceede godlijcke waerheit, soe wert die wille, dat es die minnende cracht, verhit in rijcken uutfloeyene, in trouwen ende in minnen inder ghemeynheit; want dese gave sticht in ons ene wide ghemeyne minne overmids kinnisse der waerheit dat wij vercrighen ute hare claerheit. Want die eenvuldichste dat sijn die ghesaetste ende alre best in vreden in hen selven, ende si sijn diepst versoncken in Gode, ende si sijn alre claerst in verstane ende aldermenichfuldichst in goeden werken, ende alreghemeynst in uutfloeyender minnen. Ende si werden alreminst ghehindert, want si sijn Gode ghelijckst. Want Hi is eenvuldicheit in sinen wesene, claerheit in sinen verstane, ende eene uutfloeyende ghemeyne minne in sinen werkene. Ende soe wij Gode in desen drien ghelijckere sijn, soe wij met Hem meer vereenicht sijn. Ende hier omme selen wij in onsen gronde eenvuldich bliven, ende met verlichter redenen alle dinc merken, ende met ghemeynre minnen alle dinc dore vloeyen; also alsoe de sonne des hemels blivet in haer selven dat si es, eenvuldich ende onverwandelt, nochtan es haer claerheit ende hare hitte ghemeyne in alle die werelt. Nu verstaet hoe wij wandelen selen met verlichter redenen in ghemeynre minnen. De Vadere es een anebeghin alre Godheit na wesene ende na Persone. Hier omme selen wij ons neder buyghen na den gheeste in oetmoedigher reverencien vore die hoocheit dies Vaders, soe besitten wij oetmoedicheit die een fundament es alre doechde. Wij selen innichlijc aenbeden, dat es eere ende weerdicheit bieden der moghentheyte des Vaders, soe werden wij gheestelijcke verhaven, want hi in sire macht alle dinc van niete scept ende onthout. Wij selen gheven lof ende danc ende eewighen dienst der trouwen ende der minnen Gods die ons verlost heeft van bande des viants ende

vander eewigher doot, soe werde wij vri. Wij selen toenen ende claghen der wijsheit Gods blentheit ende ombekintheit menschelijcker natueren, ende selen begheeren dat alle menschen verclaert werden ende kinnisse der waerheit vercrighen, soe wert God van hem bekint ende gheert. Wij selen bidden der ontfermherticheit Gods vore de sonderen, op datsi bekeert werden ende voert gaen in doechden, soe wert God van hem begheerlijc ghemint. Wij selen gheven mildelijcke alle den gheenen dies behoeven uter rijcker goeden Gods, opdat si alle vervult werden ende wedervloeyen in Gode, soe wert God in hem allen beseten. Wij selen offeren den Vader in eeren ende in weerdicheiden alle den dienst ende alle die werke die Cristus in sire menscheit van minnen je ghewrachte, soe wert al onse ghebet verhoort. Wij selen oec offeren den Vader in Cristo Jhesu alle dat innighe toevoeghen der inghele ende der heylighen ende alre goeder menschen, soe werden wij met hem allen vereenicht inder eeren gods. Noch selen wij offeren den Vader alle den dienst der Heyligher Kercken, ende die hooghe Sacraficie van allen priesteren, ende al dat wij gheleysten ende verstaen moghen inden name Cristi, op dat wij Gode ontmoeten overmids Cristum ende Hem ghelijcken in ghemeynre minnen ende eenvuldich overliden alle ghelijcheit ende met Hem vereenighen in weselijcker eenicheit. Altoes selen wij met Gode in eenicheiden bliven, ende met Gode ende met allen heilighen eewelijc uut vloeyen in ghemeynre minnen, ende altoes weder inkeeren met danckbaerheiden ende met love, ende in ghebrukelijcker minnen ons selven ontsincken in weselijcker raste. Dit es dat rijcste leven dat ic weet, ende hier mede besitten wij die gave der verstandicheit.

Nu verstaet, inden weder inkeerne houdet hare die ghebrukelijcke eenicheit Gods rechte alsoe een duysternisse ende een onwise, ende alsoe eene ombegripelijcheit. Ende overmids minne ende eenvoldighe meyninghe soe keert hem die gheest in, werkelijkke, offerende alle doechde; ende ghebrukelijcke,

offerende hem selven boven alle doechde. In desen minlijcken merkene ontspringhet die sevende gave, dat es de GHEEST DER SMAKENDER WIJSHEIT, ende hi doregheet die eenvuldicheit ons gheests, ziele ende lijf met wijsheiden ende met gheestelijcken smake. Ende dit es een godlijc rueren ocht gherinen inde eenicheit ons gheests. Ende het es inval ende gront alre gracien ende alre gaven ende alre doechde. Ende in desen gherine Gods smaect yeghewelcken sine oefeninghe ende sijn leven na cracht des gherinens ende na mate sire minnen. Ende dit godlijcke rueren is dat innichste middel tuschen Gode ende ons, tuschen rusten ende werken, tuschen wise ende onwise, tuschen tijt ende eewicheit. Ende dit gheestelijcke bernen werket God in ons ten alre eersten, vore alle gaven, nochtan werdet van ons bekend ende ghesmaket eyghenlijc ten alre lesten. Want alse wij Gode minlijc in alle oefeninghen ghesocht hebben tot in dat innichste ons gronts, soe ghevoele wij inval alre gracien ende alle der gaven Gods. Ende dit gherinen ghevoele wij in die eeninghe onser overster crachte, boven redene doch niet zonder redene, want wijn vernemen dat gherenen werden. Maer wille wij weten wat si, ochte wanen het come, soe faeilleert redene ende alle creatuerlijc ghemerc. Want al es de locht verclaert met claerheiden der zonnen, ende al sijn die oghen subtijl ende ghesont, wilt men die rayen volghen die de claerheit bringhen, ende merken in dat radt der zonnen, die ooghen moeten failleren haers werkes ende lidende ontfaen dat inschinen der rayen. Alsoe ghelijckerwijs, soe es de wederblic des ombegripelijcken lichts soe groot in die eeninghe onser overster crachte, dat alle creatuerlijc werc dat met ondersceede werket faeilleren moet. Ende hier moet onse werelijcheit lijden dat inwerken Gods ende dit es de oerspronc alre gaven. Want mochte wij Gode ontfaen in onsen begripe, Hi gave ons Hem selven zonder middel; dat es ons onmoghelijc, want wij sijn te inghe ende te cleyne Hem te begripene. Ende

hier omme stort Hij ons sire gaven na mate ons begripens ende na edelheit onser oefeninghen. Want die vruchtbaer eenicheit Gods houdet hare boven die eeninghe onser crachte, ende eyschet ons altoes ghelijcheit in minnen ende in doechden. Ende hier omme werde wij alle uren van nuwes gherenen, op dat wij alle uren nuwer ende ghelijcker werden in doechden. Ende uut desen nuwen gherijnne valt de gheest in honghere ende in dorste, ende wilt dore smaken, ende in minnen storme dore varen alle die afgrondicheit, op dat hi vervult werde. Ende hier af comt een eewich hongherich crighen in een eewich ontbliven; want alle minnende gheeste begheren ende crighen te Gode, elc na wise sire eedelheit, ende na dat hi gherenen werdet van Gode. Nochtan blivet God eewelijcke ombegrepen na wise onser werkelijcker begherten. Ende hier omme blivet in ons een eewich hongher ende een eewich begherlijc inkeren met allen heilighen. Ende inden ontmoete Gods es de claarheit ende de hitte soe groot ende soe onghemeten, dat alle gheeste faileren haers werkes ende versmelten ende verswinen in ghevoelijcker minnen in die eenicheit haers gheests. Ende hier moeten si lijden dat inwerken Gods alse puere creatueren, ende hier es onse gheest ende de gracie Gods ende alle onse doechde eene ghevoelijcke minne sonder werc; want onse gheest hevet hem ute ghewracht ende es selve minne. Ende hier es de gheest eenvuldich, ende ontfanclijc alre gaven, ende hebljck tot allen doechden. Ende in desen gronde der ghevoelijcker minnen soe levet die wallende adere, dat es dat inschinen ochte dat inwerken Gods dat ons alle uren beweget ende stoket ende in trect ende ute doet vloeyen in nuwe werke van doechden. Aldus hebbe ic u bewiset den gront ende de wise van allen doechden.

Nu verstaet dat onghemetene inlichten Gods met ombegripelijcker Claerheit dat eene oersake es alre gaven ende

alre doechde, dat selve ombegripelijcke Licht overformet ende doregheet die ghebrukelijcke neyghinghe ons gheests met onwisen, dat es met ombegripelijcken Lichte; ende in desen Lichte ontsincket de gheest hem selven in ghebrukelijcker rasten, want de raste es sonder wise ende sonder gront. Ende men ne machse niet bekinnen dan met haer selven, dat es met rasten; want mochte wise bekinnen ende begripen, soe vielse in wisen ende in maten, soe en mochte ons niet ghenoeghen, maer raste worde eene eewighe onraste. Ende hier omme maect de eenvuldighe ontsonckene minlijcke neyghinghe ons gheests in ons eene ghebrukelijcke minne, ende ghebrukelijcke minne es grondeloes. Ende die afgront Gods roept inden afgront: dat sijn alle die vereenicht sijn metten gheeste Gods in ghebrukelijcker minnen. Dit inroepen es een overvloeyen eere weselijcker Claerheit. Ende dese weselijcke Claerheit, in eenen ommevanghe eere grondeloser Minnen, doet ons selven verliesen ende ontvlieten in die wilde duysternisse der Godheit. Ende alsoe vereenicht, zonder middel een metten gheeste Gods, soe moghen wij Gode met Gode ontmoeten ende met Hem ende in Hem blijflijcke besitten onse eewighe zalicheit. Dit innichste leven wort gheufent in drien manieren.

Bi wilen keert hem die innighe mensce in, eenvoldelijcke, na der ghebrukelijcker gheneychtheit, boven alle werclijcheit ende boven alle doechde, met eenen eenvuldighen insiene in ghebrukelijcker minnen. Ende hier ontmoet hi Gode sonder middel. Ende uter eenicheit Gods schijnt in hem een eenvuldich licht, ende dit

licht toent hem duysternisse, bloetheit ende niet. Inder duysternissen wert hi omvaen ende valt in onwisen alse in een verdolen. Inder bloetheit verliest hi ghemerc ende ondersceet van allen dinghen ende wert overformt ende dore gaen met eenvoldigher Claerheit. Inden niete faeilleert hi alle sijns werkes, want inden werkene der grondeloser minnen Gods wert hi verwonnen. Ende in der ghebrukelijcker neyghinghen sijns gheests verwint hi Gode ende wert een gheest met Hem. Ende in deser vereeneheit inden gheeste Gods comt hi in eenen ghebrukelijcken smaec, ende besit dat godlijcke Wesen. Ende hi wert vervult, na der ontsenckenheit sijns selves in sinen weselijcken sine, met der afgrondigher welden ende rijcheit Gods. Ende ute deser rijcheit vloeyet in die eenicheit der overster crachte een omvanc ende eene volheit van ghevoelijcker minnen. Ende ute deser volheit ghevoelijcker minnen vloeit in dat herte ende in die lijflijcke crachte een ghevoelijc doergaende smaec. Ende overmids dese vloede wert de mensce ombeweechlijc van binnen, ende sijns selfs onmachtich ende al sijns werkens, ende hi en weet niet noch en ghevoelt niet anders in dat innichste sijns gronts, in ziele ende in lijf, dan eene sonderlinghe claerheit met ghevoelijcker welheit ende met doergaenden smake. Dit es die eerste wise, die ledich es. Want si ledicht den mensce van allen dinghen, ende si verheftene boven werken ende boven alle doechde, ende si eenicht den mensce met Gode, ende maect eene vaste ghestadicheit der innichster oefeninghen diere men pleghen mach. Soe wanneer den goeden mensche eenighe onlede ofte eenighe oefeninghe der doechde vermiddelen ochte verbeelden mach des bloets inkeers alse hijs begheret, soe wert hi ghehindert in deser wisen; want dese wise es een overgaen alle dinc in eere ledicheit. Aldus hebdi die eerste maniere der innichster oefeninghen.

Bi wilen keert hem dese inneghe mensec begherlijcke ende werkelijkke te Gode, op dat hi Gode eere ende weerdicheit biede ende hem selven ende al dat hi gheleysten mach offere ende vertere inder minnen Gods: ende hier ontmoet hi God met middele. Dit middel dat es de gave der smakender wijsheit die gront ende oerspronc es alre doechde, ende elcken goeden mensec in doechden stoket ende beweghet na mate sire minnen, ende den innighen mensec bij wilen soe sere gherijnt ende ontfunct in minnen, dat alle de gaven Gods ende al dat God gheven mach sonder Hem selven, dat es hem te cleyne ende het en ghenoeghet hem niet, maer het meeret sijn ongheduer. Want hi hevet een inwindich vernemen ocht ghevoelen in sinen gronde, daer alle doechde inden ende beghinnen ende daer hi Gode alle doechde begherlijc offert ende daer de minne levet. Ende hier af wert hongher ende dorst van minnen soe groot, dat hi hem alle uren overgheveet, ende faeillert sijns werkes, ende werket hem ute, ende wert te niete in minnen. Want hi is hongherich ende dorstich Gods te ghesmakene. Ende in elcken inblicke Gods wert hi van Gode begrepen ende wert in minnen van nuwen eerst gherenen. Al levende soe sterft hi, ende al stervende soe wert hi weder levende. Ende aldus wert die begherlijcke hongher ende dorst van minnen in hem alle uren vernuwet. Dit es die andere wise die begherlijc es, daer minne in ghelijcheiden steet, ende begheert ende wilt met Gode vereenighen. Dese wise es ons orborlijckere ende eerlijckere dan die eerste, want si es sake der eerster. Want niemen en mach comen in rasten boven werc, hi en hebbe vore begherlijcke ende werkelijkke ghemint. Ende hier omme moet de gracie Gods ende onse werkelijkke minne voregaen

ende na comen, dat es dat si gheoefent moet sijn vore ende na. Want sonder minne werken en moghen wij niet verdienen noch Gode vercrighen, noch dat selve behouden dat wij overmids minne werken vercreghen hebben. Ende hier omme en sal niemen ledich sijn dies sijns selfs gheweldich es ende minne pleghen mach. Soe wanneer die goede mensce op eenighe gave Gods ocht op enighe creatuere yet gheduerens hevet, soe wert hi ghehindert in deser innichster oefeninghen; want dese oefeninghe es een hongher die niet ghenoeghen en mach dan God alleene.

Uute desen twee wisen comt die derde wise, dat es een inwindich leven nader gherechticheit. Nu verstaet, God comt zonder onderlaet in ons met middele ende sonder middel, ende eyschet ons ghebruken ende werken, ende dat dat een vanden anderen onghehendert blive, maer altoes ghesterket werde. Ende hier omme besit die innighe mensce sijn leven in desen twee wisen, dat es in rastene ende in werkene. Ende in elcken es hi al ende onghedeilt, want hi es al in Gode daer hi ghebrukelijcke rast, ende hi es al in hem selven daer hi werckelijcke mint. Ende hem wert alle uren van Gode ghemaent ende gheeyschet beide, raste ende werc, te vernuwene. Ende gherechticheyt des gheests wilt alle uren betalen dat hare van Gode gheeyschet wert. Ende hier omme, in elcken inblicke Gods keert hem de geest in, werkelijcke ende ghebrukelijcke; ende alsoe wert hi vernuwet in allen duechden, ende dieper ontsonken in ghebrukelijcker rasten. Want God ghevet in eere ghichten Hem selven ende sine gaven, ende de gheest ghevet in elcken inkeere hem selven ende alle sine werke. Want overmids dat eenvoudige inlichten Gods, ende ghebrukelijcke

neyghinghe ende ontvlotentheit van minnen, soe es de gheest gheenicht met Gode, ende wert zonder onderlaet overghevoert in rasten. Ende overmids die gaven der verstandicheit ende der smakender wijsheit, soe wert hi werkelijkke gherenen, ende hi wert verclaert ende ontfunct alle uren in minnen. Ende hem wert verthoent inden gheeste ende voreghehouden al dies men begheren mach. Hi es hongherich ende dorstich, want hi siet der inghelen spise ende hemelsche dranc; hi arbeyt seer in minnen, want hi siet sine raste; hi es pelgrim ende hi siet sijn lantscap; hi stridet in minnen om victorie, want hi siet sine crone. Troost, vrede, vroude, ende schoonheit ende rijcheit ende al dat verbliden mach, dat wert verthoent der verlichter redenen in Gode sonder mate in gheestelijcken ghelijcken, ende overmids dit vertonen ende Gods gherinen soe blivet die minne werclijc. Want dese gherechte mensche hevet ghesticht een ghewarich leven inden gheeste in rasten ende in werkene dat eewelijcke bliven sal; maer het sal verwandelen na desen leven in eenen hogheren state. Aldus es de mensche gherecht ende gheet te Gode met innegher minnen in eewighen werkene ende hi gheet in Gode met ghebrukelijcker neyghinghen in eewigher rasten, ende hi blivet in Gode ende gheet nochtans ute tot allen creatueren in ghemeynre minnen in doechden ende in gherechticheiden. Ende dit es dat hoochste van innighen levne. Alle die menschen die rasten ende werken in eere oefeninghen niet en besitten, si en hebben niet vercreghen dese gherechticheit. Dese gherechte mensche, in sinen inkeere en mach hi niet ghehindert werden, want hi keert hem in, ghebrukelijcke ende werkelijkke. Maer die mensche es ghelijc eenen spieghel die dobbel es, die in beyden siden beelden ontfeet. Want naden oversten deele ontfeet de mensche Gode met allen sinen gaven, ende na den nedersten deel ontfeet hi vanden sennen lijflijcke beelden. Nu mach hi hem inkeeren alse hi wilt, ende pleghen sonder hender der gherechticheit. Maer de mensche es wandelbaer in desen levne. Ende hier omme

keert hi hem dicwile ute ende oefent hem in den zennen zonder noot ende sonder dat ghebot der verlichter redenen, ende valt in daghelijcken ghebreken. Maer alle daghelijcse ghebreken, inden minlijcken inkeere des gherechten menschen, sijn recht als een dropel waters in eenen gloeyenden oven. Ende hier met late ic dat innighe leven.

Nu leven selcke menschen, die goet scinen, desen drien wisen contrarie, ende allen doechden. Nu merke ende proeve yghelijc hem selven.

Soe wat mensche die onghetrocken ende onverlicht es van Gode, die es van minnen ongherenen, ende hi en hevet noch werkelijkke toevoeghen met begherten, noch eenvoudighe minlijcke neyghinghe in ghebrukelijcker rasten. Ende hier omme en mach hi met Gode niet vereenighen. Want alle die sonder overnatuerlijcke minne leven, die boeghen op hem selven ende soeken raste in vremde dinghen. Want alle creatueren sijn natuerlijcke gheneyghet tot rasten, ende hier omme werdet raste ghesocht van goeden ende van quaden in menigher wijs. Nu merket, soe wanneer de mensche bloet ende onverbeedet es na den zennen, ende ledich sonder werc na den hochsten crachten, soe comt hi van bloter natueren in rasten. Ende dese rasten moghen alle menschen vinden ende besitten in hem selven in bloeter natueren, sonder de gracie Gods, eest dat si hen ledighen connen van beelden ende van allen werken. Maer hier en mach de minnende mensche niet in rasten, want de karitate ende dat inwindighe rueren der gracien Gods en leghet niet stille. Ende hier omme en mach die innighe mensche in hem selven in natuerlijcker rasten niet langhe ghedueren.

Maer nu merket die maniere hoemen deser naturlijcker rasten pleghet. Dat es een stille sitten sonder oefeninghe van binnen ochte van buten in eere ledicheit, op dat die raste vonden werde ende ongehindert blive. Maer raste gheoefent in deser wijs, dat es ongheorlovet, want si maect inden mensche eene verblentheit in niet wetene, ende een nedersighen in hem selven sonder werc. Ende dese raste en es anders niet dan eene ledicheit daer de mensche in valt ende vergheet sijns selfs ende Gods ende alre dinc na wise enechs werkens. Dese raste es contrarie der overnatuerlijcker rasten diemen in Gode besit, want dat es eene minlijcke ontvlotentheit met eenen eenvuldighen insiene in ombegripelijcker Claerheit. Dese raste in Gode, die altoes met innigher begherten werkelijcke ghesocht wert, ende in ghebrukelijcker neyghinghen vonden wert, ende in ontvlotentheiden van minnen eewelijcke beseten wert, ende alsoe si beseten es niet te min ghesocht en wert, dese raste es verhaven boven de raste der naturen alsoe hoeghe als God es verhaven boven alle creatueren. Ende hier omme werden alle die menschen bedroghen die hem selven meynen nedersighen in naturlijcker rasten, ende Gode niet en soeken met begherten, noch in ghebrukelijcker minnen niet en vinden. Want die raste die si besitten die leghet in eenen ledighen sine haers selfs, daer si van natueren ende van costumen toe gheneycht sijn. Ende in deser natuerlijcker rasten en machmen Gode niet venden. Maer si brenc den mensche wel in eene ledicheit die heidene ende Joden venden moghen, ende alle menschen hoe quaet si sijn, eest dat si in haren zonden sonder berespen van conziencien leven, ende hem van beelden ende van allen werken ledighen connen. In deser ledicheit es de raste ghenoechlijc ende groot. Dese raste in haer selven en es gheene sonde, want si es in allen menschen van natueren, waert dat si hem ledighen consten. Maer wanneer datmense oefenen ende besitten wilt sonder werke van doechden, soe valt de mensche in ene gheestelijcke hoverde ende in een

behaghen sijns selfs daermen seldom af gheset. Ende hi waent selcke wile hebben ende sijn daer hi nummermeer toe en comt. Alse de mensche aldus dese raste in ledicheiden besit ende hem al minlijc toevoeghen een hinder dunct, soe blivet hi met rasten om hem selven ende levet der eerster wisen contrarie die den mensche met Gode vereenicht; ende dit es een begin van alre gheestelijcker dolinghen. Nu merket eene ghelijcknisse hier ave. Die inghele die hem minlijcke ende ghebrukelijcke in Gode keerden met al dien dat si van Hem ontfaen hadden, die vonden zalicheit ende ewighe raste. Maer die hem wederboghede op hem selven, ende sochten raste in hem met behaghene haers selfs in natuerlijcken lichte, die raste was cort ende ongheorlovet. Ende si worden verblindet ende vermiddelt vanden ewighen Lichte ende vielen in dusternissen ende in ewighe onraste. Aldus hebdi die eerste contrarie, diemen met rasten besit in valscher ledicheit.

Nu verstaet, soe wanneer die mensche eenige raste wilt besitten in ledicheiden sonder innich begherlic toevoegen te Gode, soe hevet hi eene bereetscap tot alre doolinghen. Want hi es ave ghekeert van Gode, ende es gheneyghet tot hem selven met natuerlijcker minnen, ende soect ende begheert troost ende soeticheit ende dies hem ghelust. Ende dese es ghelijc den coeman. Want in alle sinen werken es hi wederboeghet op hem selven, ende soeket ende meint sine raste ende sijn ghewin meer dan die eere Gods. Dese mensche die aldus in bloter natuerlijcker minnen levet, die besit altoes hem selven, onghelaten, in eyghenheiden. Ende selc leydet een hart leven in groten werken van penitencien, op dat hi bekint ende vernaemt

werde van groter heilicheit ende oec groten loen verdiene. Want alle natuerlijcke minne es hare selven hout ende neemt gherne eere inder tijt ende groten loen inder ewicheit. Ende sulc mensche hevet vele verkiesens, ende bid ende begheert vele sonderlincheiden van Gode: ende dese werden dicwile bedroghen. Want hem ghescien bi wilen overmids den viant die dinghen die si begheren; ende dan draghen sijt haerre heilicheit ane, ende hem dunct dat si alles werdich sijn. Want si sijn hoverdich ende ongherenen ende onverlicht van Gode, ende hier omme blivense op hem selven. Ende een cleyne troost machse seere verbliden, want si en weten niet wat hem ontblivet. Ende si sijn te male gheneyghet, na der ghelost, op inwindighe smaec ende op gheestelijc gherief der natueren. Ende dit hetet gheestelijcke oncuysheit, want het es ene ongheordende gheneychtheit in natuerlijcker minnen, die altoes wederboghet es op haer selven ende soeket haer gherief in allen dinghen. Dese menschen sijn oec altoes gheestelijcke hoverdich ende eenwillich, ende hier omme valt hare begherte ende hare ghelost bi wilen soe sere op die dinghe die si begheren ende met crighe van Gode hebben willen, dat si dicwile bedroghen werden, ende somme vanden viant beseten. Dese menschen leven al contrarie der karitaten ende den minlijcken inkeere, daer de mensche hem selven offert met al dien dat hi gheleisten mach inder eeren ende inder minnen Gods, ende dien niet custen en mach noch ghenoege dan een ombegripelijc goet, dat es God alleene. Want de karitate es een minne bant die ons overvoert, ende daer wij ons selves in verloechenen ende met Gode vereenicht werden ende God met ons. Maer natuerlijcke minne boghet op haer selven ende op hare gherief, ende blivet altoes alleene. Nochtans es natuerlijcke minne alsoe ghelijc der karitaten inden werken van buyten alse twee hare op eenen hoofde. Maer die meyninghe sijn onghelijc. Want die goede mensche soeket ende meynt ende begheert met

opdragen der herten altoes die eere Gods. Maer in natuerlijcker minnen meint die mensche altoes hen selven ende sijn ghewin. Soe wanneer die natuerlijcke minne verweghet die karitate in contrarien, soe valt de mensche in vier sonden, dat es: gheestelijcke hoverde, giericheit, ghulsicheit ende oncuysheit. Ende aldus viel ADAM inden paradise ende alle menschelijcke natuere met hem. Want hi minde hem selven met natuerlijcker minnen onordenlijcke, ende hier omme keerde hi van Gode ende versmaedde Gods ghebod in hoverdicheiden. Ende hi begherde const ende wijsheit in ghiericheiden, ende hi sochte smaec ende ghelost in gulsicheiden, ende daer na wort hi beweghet in oncuysheiden. Maer MARIA die was een levendich paradijs. Si vant die gracie die Adam verloes ende vele meer daer toe, want si es Moeder der minnen. Si keerde haer werkelijcke toe in karitaten te Gode, ende si ontfinc Cristum in oetmoedicheiden, ende si offerden den Vader met al sinen dogene in mildicheiden. Ende si en ghesmaecte noeyt troost noch gheenre gaven in gulsicheiden. Ende al haer leven was in reynicheiden. Die haer volghet die verwint alle contrarie der duechden ende comt in dat rijcke daer si regneert met haren Sone inder eewicheit.

Soe wanneer die mensche natuerlijcke raste besit in ledicheiden ende met alle sinen werken hem selven meynt ende vaste blivet ombekeersam in eyghenheiden, soe en mach hi met Gode niet vereenighen, want hi levet sonder karitate in onghelijcheiden. Ende hier beghint die derde contrarie die alre scadelijcst es, ende dit es een ongherecht leven, vol gheestelijcker dolinghen ende alre verkeertheit. Nu merket dit ernstelijcke, op dat ghijt wel verstaet. Dese sijn na haren dunckene godscouwende menschen, ende si wanen die heilichste sijn die leven. Nochtans

levense contrarie ende onghelijc Gode ende allen heilighen ende allen goeden menschen. Nu merket desen sen, soe moechdise bekinnen beiden in woorden ende in werken. Overmids die natuerlijcke raste die si ghevoelen ende besitten in hem selven in ledicheiden, soe houden si dit, dat si vri sijn, ende met Gode sonder middel vereenicht, ende dat si verhaven sijn boven alle oefeninghe der heiligher kerken, ende boven die ghebode Gods, ende boven die wet, ende boven alle doechdelijc werken diesmen pleghen mach in eenigher wijs. Want hem duncket dese ledicheit soe groot, datmen se met gheenen wercken, hoe goet sij sijn, hinderen en sal, want de ledicheit edelre es dan alle doechde. Ende hier omme staen si in eenen pueren lidene zonder eenich werc opwert ocht nederweert, rechte alsoe dat ghetouwe dat selve ledich es ende sijns meesters beidt wanneer hi werken wilt. Want wrachten si yet, soe worde God ghehindert in sinen werkene. Ende hier omme sijn si ledich alre doechde, ende alsoe ledich, dat si niet en willen dancken noch loven Gode, ende si en hebben bekinnen noch minnen noch willen noch bidden noch begeren. Want al dat si bidden ende begheren mochten, na haren dunckene, dat hebbense beseten. Ende aldus sijn si arm van gheeste, want si sonder willen sijn, ende hebben al ghelaten, ende leven sonder eyghenscap eenichs verkiesens, want hem duncket datse leedich sijn ende alles overcomen, ende datsi dat beseten hebben daer alle die oefeninghe der Heiligher Kercken omme gheordent es ende gheset es. Ende, alsoe alsoe si segghen, soe en mach hem niemen gheven noch nemen, noch God selve; want na haren dunckene soe hebbense alle oefeninghe ende alle doechde overleden. Ende si sijn comen in eene puere ledicheit ende sijn alre duechden quite worden. Ende hier toe hoort meerre arbeit, segghen si, der doecht quijt te werdene inder ledicheit, dan de doecht te vercrighene. Ende hier omme willen si vri sijn, ende niemene ghehoorsam, noch pause noch

biscope noch prochiane. Al toenen sijt van buten inden schine, sine sijn van binnen niemen onderdaenich, nch met wille noch met werken, want si sijn alle dies ledich na alre wijs daer die heilighe Kercke met omme gheet. Ende hier omme segghen si; alsoe langhe alse de mensche na doechde steet ende hi begheert den liefsten wille Gods te doene, soe es hi noch een onvolcomen mensche. Want hi gadert noch doechde, ende hi en weet niet van desen gheestelijcken armoede noch van deser ledicheit. Maer na haren dunckene sijn si verhaven boven alle chore der heilighen ende der inghele ende boven alle dien loen diemen in eenigher wijs verdienen mach. Ende hier omme segghen si datsi nemmer toenemen en moghen in doechden, noch niet meer loens verdienen, noch oec nemmermeer sonde doen. Want si segghen dat si leven sonder wille, ende dat si haren gheest Gode hebben ghegheven in rasten ende in ledicheiden, ende datsi sijn een met Gode, ende te niete worden ane hen selven. Ende hier omme, soe wat de lijflijcke natuere begheert, dat moghen si vrilijcke doen, want si sijn ter onnoselheit comen, ende hem en es ghene wet gheset. Ende hier omme, eest dat sake dat de natuere beweghet wort tot eenighen dinghen dies hare ghelust, ende soude de ledicheit dies gheests daer af yet ghemiddelt werden ochte ghehindert, soe doense der natueren ghenoech na hare begherten, op dat die ledicheit des gheests ongehindert blive. Ende hier omme en houdense van vasten noch van vierten noch van gheenen ghebode dan alsoe vele alse sijt doen om der lieden wille: want si leven sonder conziencie van allen dinghen. Ic hope men dierre menschen niet vele en vendet, maer diet sijn, dat sijn die quaetste ende die scadelijcste die leven, ende si moghen qualic emmermeer bekeren. Ende bi wilen werden si beseten vanden viant, ende dan sijn si soe behendich dat mense met redenen niet wel verwinnen en can. Maer na die heilighe Screft ende de leere Cristi ende onse ghelove soe proeftmen wel dat si bedroghen sijn. Noch vendet men eene ANDER PARTIE van verkeerden menschen die desen contrarie sijn

in selcken poenten. Ende dese houden oec dat selve, datsi ledich sijn alre werke, ende dat si niet anders en sijn dan een instrument daer God mede werket dat Hi wilt ende hoe Hi wilt. Ende hier omme segghen si dat si in eenen pueren lidene sonder werc sijn; ende dat die werke die God met hem werket edelre sijn ende meer verdienen dan eenich ander mensche verdienen mach die sine werke selve werket inder gracien Gods. Ende hier omme segghen si dat si God lidende menschen sijn ende selve niet en werken, maer God werket al hare werke. Ende dese segghen oec dat si gheene zonde en moghen doen: want God werket de werke, ende si sijn alles ledich, ende al dat God wilt dat wert met hem ghewracht ende anders niet. Dese menschen hebben hem ghelaten van binnen, werkeloes, in eere ledicheit, ende leven sonder verkiesen eenichs dinc; Ende si hebben eene ghelatene oetmoedighe wise, ende si connen seer wel doghen ende lijden al dat hem toecomt in effenheiden, want hen dunct dat si sijn een instrument daer God met werct na sinen wille. Dese sijn in vele wisen ende in vele werken ghelijc ghesedet na die maniere goeder menschen; ende in selcken dinghen sijn si contrarie, want alle die dinghen daer si van binnen toe ghedreven werden, weder sij sijn ghelijc oft onghelijc, dat houden si dat al come vanden Heilighen Gheest. Ende hier in ende in deser ghelijcke werden si bedroghen. Want de Gheest Gods en wilt noch en radet noch en werket in ne gheenen mensce onghelijcke dinghen der leeren Cristi ende der heiligher kerstenheit. Dese machmen qualijcke bekinnen, en ware een mensche die verlicht ware ende onderscheet hadde der gheeste ende der godlijcker waerheit. Want si sijn somme subtijl, ende connen hare contrarien wel ontlicsenen ende ghelosen; ende si sijn alsoe eenwillich, ende hebben hem selven also vaste beseten met eyghenheiden, dat se eer sterven souden eer si eenich poent lieten datsi begrepen hebben. Want si houden hem selven vore die heylichste ende

vore die meest verlichste die leven. Dese sijn contrarie den eersten in dien dat si segghen dat si toenemen moghen ende verdienen, ende die eerste houden dat si niet meer verdienen en moghen, want si hem in eenicheiden ende in ledicheiden beseten hebben daermen niet meer hoghen en mach omme dat daer ghene oefeninghe en es.

Dit sijn alle verkeerde menschen ende die quaetste die leven, ende si sijn alsoe sere te scouwene alse de viant vander hellen. Maer hebdijs wale verstaen die leere die ic u vore gheseghet hebbe in meniger wijs, soe proefdi wel dat si bedroghen sijn, want si leven Gode contrarie ende der gherechticheit, ende allen heilighen. Ende si sijn alle Antekersts voerboden, die sinen wech beryden tot allen onghelove; want si willen vri sijn sonder de ghebode Gods ende sonder doechde, ende ledich ende vereenicht met Gode sonder minnen ende karitate. Ene si willen godscouwende menschen sijn sonder minlijc anestaren, ende de heilichste die leven sonder werke van heilicheiden. Ende si segghen dat si rusten inden Gheenen dien si niet en minnen. Ende si segghen dat si verhaven sijn inden Gheenen die si niet en willen noch en begheren. Ende si segghen dat si ledich sijn alre doechde ende alles toevoeghens op dat si Gode niet en hinderen in sinen werkene. Ende si lyen wel dat God Sceppere ende Heere es alre creatueren, nochtans en willen si Hem noch dancken noch loven; ende dat Hi sonder inde es mechtich ende rike es, nochtan segghen si: Hi en mach hem noch gheven noch nemen; noch si en moghen toenemen noch verdienen. Ende som houden si contrarie, ende segghen dat si meer loens verdienen dan andere menschen, want God werket hare werke, ende si lijden Gods werken ledichlijcke ende werden selve ghewracht. Ende, also alse si segghen, soe leghet hier ane dat hoochste verdienen. Ende dit es al gader bedrochnisse ende onmoghelijc, want Gods werken in Hem selven es eeuwich

ende onwandelbaer, want Hi werket Hem selven ende anders niet. Ende in desen werkene en es toenemen noch verdienen gheere creatueren, want hier en es niet dan God, die noch hoghen noch nederen en mach. Maer de creatueren hebben hare eyghen werken overmids de cracht Gods, inder natueren ende inder gracien ende oec inder glorien. Ende alse de werke hier inden inder gracien, soe duerense eewelijc inder glorien. Waert nu moghelijc, dies niet sijn en mach, dat de creatuere te nieute ghinghe ane haren werkene, ende alsoe ledich worde alse si was doe si niet en was, dat es, dat si een met Gode worde na alre wijs, alse si doe was, soe en mochse niet verdienen niet meer dan si doe en dede; si en ware oec niet meer heilich noch salich dan een steen ochte een hout; want sonder eyghen werken, minnen ende bekinnen Gode, soe en moghen wij niet salich sijn. Maer God ware salich alse Hi eewich was, ende des en ware ons niet te bat. Ende hier omme, eest al een bedrochnisse van deser ledicheit. Want alle quaetheit ende alle verkeertheit willen si ontlicsenen, ende edelre ende hoghere setten dan eenighe doechde; ende dat quaetste willen si bemantelen met subtijlheiten, alsoe dat dat dbeste schine. Dese sijn contrarie Gode ende alle sinen heilighen. Maer si sijn wel ghelijc den verdoemden gheesten inder helle. Want de verdoemde gheesten sijn sonder minne ende bekinnen, ende si sijn ledich danckens ende lovens, ende alles minlijcs toevoeghens ende dit es de sake dat si eewelijcke verdoemt bliven. Ende desen menschen en ghebreect oec niet meer dan dat hare tijt valle in eewicheit, ende dan die gherechticheit gheopenbaert werde in haren werken.

Maer Cristus die Gods Sone, die na sire menscheit een Regele ende een Hooft es alre goeder menschen hoe si leven selen,

Hi was ende sal bliven emmermeere met alle sinen leden, dat es met allen heilighen, minnende ende begherende, danckende ende lovende sinen hemelschen Vader. Nochtans was sine ziele, ende es, vereenicht ende salich in dat godlijcke Wesen. Maer tote deser ledicheit en conste Hi nie comen, noch nummermeere en doet, want sine gloriose ziele ende alle die salich sijn hebben een ewich toevoeghen in minnen, rechte alse die ghene dien honghert ende dorst, ende Gods ghesmaect hebben ende nemmermer ghesaedt en moghen werden. Nochtans ghebruket die selve ziele Cristi, Gods ende alle heilighen boven alle begheren, daer niet dan een en es, dat es die ewighe zalicheit Gods ende alle sire vercorne. Ende hier omme: ghebruken ende werken, dat es die zalicheit Cristi ende alle sire heilighen; ende het es dat leven alre goeder menschen elcs na mate sire minnen. Ende het es eene gherechticheit die nummermeer vergaen en sal. Ende hier omme selen wij ons cieren van buten ende van binnen met doechden ende met goeden seden, alsoe die heilighen daden. Ende wij selen ons minlijcke ende oetmoedelijcke offeren vore den oghen Gods met al onsen werken: soe ontmoeten wij Gode met middele als sire gaven, ende dan werden wij gherenen met ghevoelijcker minnen ende vervult met ghemeynre trouwen. Ende soe werde wij uutfloeyende ende weder in vloeyende in gherechter karitaten, ende ghestadicht ende vaste inblivende in eenvuldighen vrede ende in godlijcke ghelijcheit. Ende overmids dese ghelijcheit ende ghebrukelijcke minne ende godlijcke claerheit, soe ontvlieten wij ons selven in eenicheit ende ontmoeten Gode met Gode sonder middel in ghebrukelijcker rasten. Ende alsoe werde wij eewelijcke inblivende ende altoes uutfloeyende ende sonder onderlaet weder inkeerende. Ende hier met besitten wij een ghewarich innich leven in alre volcomenheit. Dat ons dit ghescie, dies helpe ons God. Amen.

Die innighe minnere Gods die Gode besit in ghebrukelijcker rasten, ende hem selven in toevoeghender werkelijcker minnen, ende al sijn leven in doechden met gherechticheiden, overmids dese drie poente ende die verborghene oppenbaringhe Gods, soe comt die innighe mensche in een godscouwende leven; ja die minnere die innich ende gherechtich es, dien God ute sire vriheit verkiesen ende verheffen wilt tot eenen overweselijcken scouwene in godlijcken lichte ende na die wise Gods. Dit scouwen sedt ons in puerheit ende in luterheit boven alle onse verstaen, want het es eene sonderlinghe chierheit ende eene hemelsche crone ende daer toe een eewich loen alre doechde ende alles levens. Ende hier toe en mach niemen comen overmids const ochte subtijlheit, noch met gheenre oefeninghen, maer die God in sinen gheeste vereenighen wilt ende met Hem selven verclaren, hi mach Gode bescouwen ende niemen meer. Die verborghene godlijcke natuere, die es eewich werkelijc scouwende ende minnende na wise der Persone, ende altoes ghebrukende in eenen omvanghe der Persone in eenicheit des Wesens. In desen omvanghe inder weselijcker eenicheit Gods sijn alle innighe gheeste een met Gode in minlijcker ontvlotentheit, ende dat selve een dat dat Wesen selve es in Hem selven na wise der salicheit. Ende in deser hogher eenicheit godlijcker natueren soe es de hemelsche Vader een oerspronc ende en beghin alles werkes dat ghewracht werdet in hemel ende in eerde. Ende Hi spreekt in die ontsoncken verborghenheit ons gheests: ‘SIET DI BRUDEGOM COMT, GAET UTE HEM JEGEN.’

Dese woorde wille wi nu ontbinden ende verclaren van eenen overweselijcken scouwene, dat een gront es alre heilicheit ende alle dies levens datmen leven mach. Tote desen godlijcken scouwene connen lettel menschen comen overmids die onhebljcheit haers selfs ende die verborghenheit des lichts daermen in scout. Ende hier omme en sal desen sen niemen eyghenlijcke te gronde verstaen overmids eenighe leringhe oft subtiel ghemerc sijns selfs. Want alle waerde, ende al datmen creatuerlijcker wijs leren ende verstaen mach, dat es vremde, ende verre beneden der waerheit die ic meyne. Maer die vereenicht es met Gode ende verclaert in deser waerheit, hi mach die waerheit met haer selven verstaen. Want God begripen ende verstaen boven alle ghelijckenissen alsoe alsoe Hi es in Hem selven, dat es God sijn met Gode sonder middel oft eenighe anderheit die hinder ochte middel maken mach. Ende hier omme beghere ic van yeghewelcken mensche die des niet en versteet noch en ghevoelt in die ghebrukelijcke eenicheit sijns gheests, dat hijs onghearghet blive, ende laet sijn dat es. Want dat ic spreken wille dat es waer, ende Cristus die eewighe waerheit hevet selve ghesproken in sire leeren op menighe stadt, waert al soe dat wijt wel openbaren ende voertbringhen consten. Ende hier omme, die dit verstaen sal, hi moet sijns selfs ghestorven sijn ende in Gode leven, ende keeren sijn aenschijn tot den eewighen Lichte inden gronde sijns gheests daer haer die verborghene waerheit sonder middel oppenbaert.

Want die hemelsche Vader wilt dat wij siende sijn, want Hi es een Vader des lichts. Ende hier omme spreekt Hi eewelijcke, sonder middel ende sonder onderlaet, in die verborghenheit

ons gheests een eenich grondeloes Woort ende niet meer. Ende in desen Worde spreekt hi Hem selven ende alle dinc. Ende dit Woort en ludet anders niet dan: ‘SIET’; ende dit es die uutganc ende die gheboert des Soens des eewichs Lichts daermen alle salicheit in bekint ende siet.

Sal nu de gheest Gode met Gode bescouwen sonder middel in desen godlijcken Lichte, daer toe behoren van node den mensce drie dinghe. Dat eerste es dat hi moet wel sijn gheordent van buyten in allen duechden, ende van binnen onghehendert, ende alsoe ledich alre uutwindigher werke, rechte ochte hi niet en wrachte. Want es hi van binnen onledich met eenighen werke der doghet, soe es hi verbeelt. Alsoe langhe als dat in hem duert, soe en mach hi niet scouwen. Ten anderen male, hi moet van binnen Gode aenhangen met toevoeghender meynighen ende minnen, rechte als een ontsteken gloeynde vier dat nummermeer gheblust en mach werden. Inder tijt dat hi sijns selfs alsoe ghevoelt, soe mach hi scouwen. Ten derden male, hi moet hem selven verloren hebben in en onwise, ende in een duysternisse daer alle scouwende menschen ghebrukelijcke in verdoelt sijn, ende hem selven nemmermeer creatuerlijcker wijs en connen vinden.

Inden afgront deser duysternissen daer de minnende gheest sijns selfs in ghestorven es, daer beghint die oppenbaringhe Gods, ende dat eewige leven. Want in dier duysternissen schijnt ende werdet gheboren een ombegripelijc Licht, dat es de Sone Gods, daermen in scouwet eewich Leven. Ende

in desen Lichte wertmen siende. Ende dit godlicke Licht wert ghegheven inden eenvuldighen sine des gheests, daer de gheest die Claerheit, die God selve es, ontfeet boven alle gaven ende boven creatuerlijc werk in die ledighe idelheit des gheests daer hi overmids ghebrukelijcke minne hem selven in verloren hevet ende ontfeet die Claerheit Gods sonder middel. Ende hi wert die Claerheit selve sonder onderlaet die hi ontfeet. Siet, dese verborghene Claerheit daermen al in scouwet diesmen beghert na wise des gheests ledicheit, dese Claerheit es alsoe groot dat de minnende scouwere in sinen gronde, daer hi in rast, niet en siet noch en ghevoelt dan een ombegrijpelijc Licht. Ende na der eenvuldigher bloetheit die alle dinc beveet, soe vint hi hem ende ghevoelt dat selve Licht daer hi met siet, ende niet anders. Ende hier met hebdi dat eerste poent hoemen siende wert in godlijcken Lichte. Salich sijn die oghen die aldus siende sijn, want si besitten dat eewich Leven.

Alsoe wij aldus siende sijn worden, soe moghen wij in vrouwen scouwen die eewighe toecomst ons Brudegoms, dat dat ander poent es daer wij nu af spreken willen. Welc es nu die toecomst ons Brudegoms die eewich es? Dats die nuwe ghehort ende een nuwe verclaren sonder onderlaet. Want die Gront daer die Claerheit ute schijnt, ende die de Claerheit selve es, Hi es levende ende vruchtbaer. Ende hieromme wert die openbaringhe des eewichs Lichts sonder onderlaet vernuwet in die verburghenheit des gheests. Siet, alle creatuerlijcke werke ende alle oefeninghe der

duechde moet hier onderbliven, want hier werket God Hem selven alleene in die hoochste edelheit des gheests. Ende hier en es anders niet dan en eewich scouwen ende staren dat Licht metten Lichte ende inden Lichte. Ende die toecomst des Brudegoms es also snel, dat Hi altoes comen es ende in blivende met grondeloser rijcheit; ende persoonlijc, sonder onderlaet, nuwe met alsulker nuwer claerheit comende es, rechte ochte Hi vore nie comen en ware. Want sijn comen besteet, sonder tijt, in eenen eewighen nu, dat altoes in nuwer ghelost ende in nuwer vrouden wert ontfaen. Siet, de welde ende die vroude die dese Brudegom brinct in sire toecomst die es grondeloes ende onghemeten, want Hi eest Selven. Ende hier omme sijn die oghen des gheests daer Hi met scouwet ende anestaert sinen Brudegom soe wide ontploen, datse nummermeer en werden gheloken. Want staren ende scouwen des gheests blivet eewich in die verborghene oppenbaringhe Gods, ende dat begrijp des gheests es soe wide ontploken jeghen die toecomst des Brudegoms, dat die gheest selve die Wijtheit worden es die hi begrijpt. Ende aldus wert God met Gode begrepen ende ghesien, daer alle onse zalicheit in ghelegget. Dit es dat ander poent, hoe wij die ewighe toecomst ons Brudegoms in onsen gheeste sonder onderlaet ontfaen.

Nu spreect die Gheest Gods in die verborghene ontvlotentheit ons gheests: ‘GAET UTE in een eewich scouwen ende ghebruken na die wise Gods’.

Alle die rijcheit die in Gode natuerlijk es, die besitte wij minlijcke in Gode ende God in ons overmids die onghemetene Minne die de Heilighe Gheest es. Want in dier Minnen smaectmen al dies men begheren mach. Ende hier omme, overmids dese Minne, sijn wij ons selfs ghestorven ende uutghegaen in minlijcker ontvlotentheit in onwisen ende in demsterheiden. Daer es de gheest in eenen omvanghe der heiligher Drivuldicheit, eewelijcke inblivende in die overweselijcke eenicheit in rastene ende in ghebrukelijcheiden. Ende in die selve eenicheit na wise der vrochtbaerheit, soe es de Vader inden Sone ende de Soen inden Vader, ende alle creatueren in Hem beiden. Ende dit es boven persoonlijc onderscheet, want hier versteeTmen met redenen vaderlijcheit ende soenlijcheit in levender vruchtbaerheit der natueren.

Hier ontspringhet ende beghint een eewich utgaen ende een eewich werc sonder beghin. Want hier es een Beghin sonder beghin. Want na dien dat die almachtighe Vader inden gronde sire vrochtbaerheit Hem selven volcomelijc begrepen hevet, soe es de Sone dat ewighe Woort des Vaders uutghegaen een ander Persoen inder Godheit. Ende overmids die ewighe gheboert sijn alle creatueren uutgheghaen eewelijcke, eer si ghescapen waren inder tijt. Soe heefse God aenghesien ende bekint in Hem selven, met ondersceede in levenden redenen, ende in eere anderheit sijns Selfs; doch niet een ander in alre wijs: want al dat in God es, dat es God. Dit ewighe utgaen ende dit ewighe leven dat wij in Gode

ewelike hebben ende sijn sonder onse selven, dat es eene Oersake ons ghescapens wesens inder tijt. ende onse ghescapen wesen hanghet in dat eewighe Wesen, ende het es een met Hem na weselijcken sine. Ende dit eewighe Wesen ende Leven dat wij hebben ende sijn inder eewigher Wijsheit Gods, dat es Gode ghelijc. Want het hevet een eewich inbliven sonder onderscheet in dat godlijcke Wesen, ende het hevet een eewich uutvlieten, overmids die ghehort des Soens, in eere anderheit, met ondersceede na eewigher redenen. Ende overmids dese ij poente eist Gode alsoe ghelijc, dat Hi Hem sonder onderlaet bekint ende herbeelt in deser ghelijcheit na Wesene ende na Personen. Want al es hier ondersceet ende anderheit na redenen, dit ghelijc es nochtans een metten selven Beelde der heiligher Drivuldicheit dat die Wijsheit Gods es, daer God Hem selven in bescouwet ende alle dinc in eenen eewighen nu sonder voer ende na. Met eenen eenvuldighen siene soe siet hi Hem selven ane als alle dinc; ende dit es Gods Beelde ende Gods Ghelijckenisse, ende onse Beelde ende onse Ghelijckenisse, want hier in herbeelt Hem God ende alle dinc. In desen godlijcken Beelde hebben alle creatueren een eewich Leven sonder hem selven alsoe in haren eewighen Exemplare. Ende toe desen eewighen Beelde, ende toe dese Ghelijckenisse hevet ons ghemaect die heilighe Drivoldicheit.

Ende hier omme wilt God dat wij ons selfs uitgaen in desen godlijcken Lichte, ende dit Beelde, dat ons eyghen Leven es, overnatuurlijcke vervolghen ende met Hem besitten, werkelijc ende ghebrukelijc in eewigher zalicheit. Want wij vinden wel dat die scoot des Vaders es onse

eyghene Gront ende onse Oerspronc daer wij ons levens ende ons wesens in beghinnen. Ende ute onsen eyghenen Gronde, dat es uten Vader ende ute al dien dat in Hem levet, soe scijnt eene eewighe Claerheit, dat es die ghehort des Soens. Ende in deser Claerheit, dat es inden Sone, soe es de Vader Hem selven openbaer ende al dat in Hem levet. Want al dat Hi es ende al dat Hi hevet dat gheeft Hi den Sone, sonder alleene die eyghenscap der Vaderlijcheit, dat blijft Hi selve. Ende hier omme, al dat leeft inden Vader onvertoent in eenicheit, dat levet inden Sone ute ghevloten inder openbaerheit; ende altoes blijft die eenvuldighe Gront ons eewichs Beelds in demsterheiden ende zonder wise. Maer die onghemetenne Claerheit die hier ute schijnt die oppenbaert ende brinct voert die verborgenheit Gods in wisen. Ende alle die menschen die boven hare ghescapenheit verhaven sijn in eenen scouwende levene die sijn een met deser godlijcker Claerheit, ende si sijn die Claerheit selve. Ende si sien ende ghevoelen ende venden hem selven, overmids diet godlijcke Licht, dat si sijn die selve eenvuldighe Gront, na wise haerre onghescapenheit, daer die Claerheit sonder mate ute scijnt in godlijcker wisen, ende na der simpelheit des Wesens eenvoldich binnen blivet eewelijcke sonder wise. Ende hier omme selen die inneghe scouwende menschen uutgaen, na wise des scouwens, boven redene ende boven ondersceet ende boven hare ghescapen wesen, met eewighen instaerne overmids dat ingheborne Licht, soe werden si ghetransformeert ende een met dien selven Lichte daer si met sien ende dat si sien. Ende alsoe hervolgen die scouwende menschen hare eewighe Beelde daer si toe ghemaect sijn, ende bescouwen Gode ende alle dinc sonder ondersceet in eenen eenvuldighen siene in godlijcker Claerheit. Ende dit es dat edelste ende dat orborlijcste scouwen daermen toe comen mach in desen levene. Want in desen scouwene blijft de mensche alre best

sijns selfs gheweldich ende vri, ende mach toenemen in hoecheiden van levne in elcken minlijcken inkeere boven al datmen verstaen mach. Want hi blijft vri ende sijns selfs gheweldich in innicheiden ende in doechden. Ende dat staren inden godlijcken Lichte hout hem boven alle innicheit ende boven alle duechde ende boven alle verdienen, want het es die croene ende die loen daer wij na haken, ende dien wij nu hebben ende besitten in selcker wijs; want scouwende leven dat es een hemels leven. Maer waren wij verledicht ute deser ellenden, soe zouden wij sijn hebbelijcker na onse ghescapenheit die Claerheit te ontfane, ende soe mochte ons de glorie gods badt ende edelijcker na alder wijs doeschinen. Dit is die wise boven alle wisen hoemen uutgheet in een godlijk scouwen ende in een ewich staren, ende hoemen ghetransformeert ende overformet werdet in godlijcker Claerheit. Dit uutgaen des scouwenden menschen es oec minlijc. Want overmids ghebrukelijcke minne lidet hi sine ghescapenheit, ende vendet ende ghesmaect die rijcheit ende die welde die God selve es ende vloeyen dooet sonder onderlaet in die verborghenheit des gheests, daer hi steet ghelijc der eedeleit Gods.

Also die innighe scouwende mensche aldus vervolcht hevet sijn eewich Beelde, ende in deser luterheit, overmids den Sone, beseten hevet den scoot des Vader, soe es hi verclaert met godlijcker Waerheit. Ende hi ontfeet die eewighe Ghebort alle uren nuwe, ende hi gheet ute, na wise des Lichts in een godlijk scouwen. Ende hier ontsprinct dat vierde poent

ende dat leste, dat es een minlijc ontmoet, daer onse hoochste salicheit boven al in gheleghen es. Ghi sult weten dat die hemelsche Vader alsoe een levende Gront, met al dien dat in hem levet, werkelijk es ghekeert in sinen Sone alsoe in sijns selfs ewighe Wijsheit; ende die selve Wijsheit, ende al dat in Hare levet, es werkelijk wederboghet inden Vadere, dat es inden selven Gronde daer si ute comt. Ende in desen ontmoete ontspringhet die derde Persoen tusschen den Vader ende den Soen, dat es die Heilighe Gheest, harer beider Minne, die een met Hem beiden es in der selver natueren. Ende si beveet ende doergheet werkelijk ende ghebrukelijc den Vader ende den Sone ende al dat in Hem beiden levet met alsoe groter rijcheit ende vrouden, dat hier ave alle creatueren eewelijcke swighen moeten. Want dat ombegripelijcke wonder dat in deser minnen leghet, dat onthoghet eewelijcke alle creatueren in verstane. Maer daar men dit wonder versteet ende ghesmaect sonder verwonderen, daer es de gheest boven hem selven ende een met den Gheeste Gods, ende smaect ende siet, sonder mate alsoe God, die rijcheit die Hi selve es in eenicheit des levenden Gronts daer hi Hem besit na wise sire onghescapenheit. Nu wert dit verwende ontmoet in ons na die wise Gods, sonder onderlaet werkelijkke vernuwet. Want die Vader ghevet Hem inden Sone, ende die Sone inden Vader in een eewich Welbehagen ende in een minlijc Behelsen. Ende dit vernuwet alle uren in bande van Minnen. Want alsoe ghelijckerwijs alsoe de Vader sonder onderlaet alle dinc nuwe aensiet in die ghehort sijns Soens, alsoe werden alle dinghe nuwe ghemint vanden Vader ende vanden Sone inden uutvlote des Heilichs Gheests. Ende dit es dat werkelijkke ontmoet des Vaders ende des Soens daer wi minlijck in behelset sijn overmids den Heilighen Gheest in eewigher Minnen. Nu es die Werckelijc ontmoet ende dit minlijcke omhelsen in sinen gronde ghebrukelijc ende sonder wise. Want die afgrondighe

onwise Gods die es soe duuster ende soe wiseloes, dat si in hare beveet alle godlijcke wisen, ende werc ende eygenscap der Persone inden rijcken omvanghe der weselijcker eenicheit, ende maect een godlijck Ghebruken in dien Abis der Onghenaemtheit. Ende hier es een ghebrukelijc overliden ende een vervlietende inslach in die weselijcke Bloetheit, daer alle godlijcke namen ende alle wisen ende alle levende redenen die inden spiegel godlijcker Waerheit ghebeeldet sijn; die vallen alle, in die eenvuldighe Onghenaemtheit, in onwisen ende sonder redene. Want in desen grondelosen wiele der Simpelheit werden alle dinc bevaen in ghebrukelijcker Salicheit, ende die Gront blivet selve al onbegrepen, het en si met weselijcker Eenicheit. Hier vore moeten die Persone wiken, ende al dat in Gode levet, want hier en es anders niet dan een eewich Rasten in eenen ghebrukelijcken Omvanghe minlijcker ontvlotentheit. Ende dit es in dat wiselose Wesen dat alle innighe gheeste boven alle dinc hebben vercoren. Dit es die doncker Stille daer alle minnende in sijn verloren. Maer mochte wij ons aldus in duechden ghereden, wij souden ons scrirre vanden live ontclede, ende souden vlieten inde welde zeebaren, nemmermeer en mocht ons creatuere herhalen. Dat wij ghebrukelijcke besitten moeten die weselijcke Eenicheit, ende eenheit claelijcke bescouwen in Drieheit, dat gheve ons die godlijcke minne die en ghene bedelere en ontseit. Amen. Amen.